

juliol 2010 número 7

Apunts de seguretat

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
Secretaria de Seguretat

**Secretaria de Seguretat
Gabinet de Seguretat**

Consell de Redacció:

**Ferran Alonso
Josu Gondra
Francesc Guillén
Rosa Mur
Jesús Solores**

Secretaria de Redacció:

**Ferran Alonso
Rosa Mur
Elisenda López**

Assessorament i correcció lingüística:

Judith Vilar

Apunts de Seguretat

ISSN 2013-2913

**Les idees i opinions que s'expressen en aquests capítols,
com en la resta de números d'Apunts de Seguretat, són
responsabilitat dels seus autors o autores, i no necessàriament
les comparteixen els membres del consell de redacció.**

Apunts de Seguretat

Índex- Número 7 - Juliol de 2010

PRESENTACIÓ

Presentació	5
-------------------	---

ARTICLES

La seguretat en els esdeveniments esportius	7
---	---

M. Pau Martí González i Cristina Secades García

Integració i seguretat	23
------------------------------	----

M. Pilar Mon

La seguretat en la planificació urbanística i el disseny dels espais públics	37
---	----

Laia Soriano – Montagut Jené

Estratègia i gestió de l'espai públic. Intervenció policial	71
---	----

Joan Coll Ramón i Elena Martínez Moreno

La policia de trànsit. L'experiència dels Mossos d'Esquadra	105
---	-----

Rubén Amaya, Vanessa Bohe i Andreu González

COL-LABORA AMB APUNTS DE SEGURETAT!

Col·labora amb <i>Apunts de Seguretat</i>	123
---	-----

Presentació

Dos anys i escaig després de l'aparició del primer número de aquesta revista, la Secretaria de Seguretat presenta, el juliol del 2010, el seu setè número, amb cinc articles de temàtiques força diverses, com ara: l'estratègia i gestió de l'espai públic, la integració i seguretat o l'experiència de la policia de trànsit dels Mossos d'Esquadra.

El primer article, escrit per M. Pau Martí i Cristina Secades, porta per títol “La seguretat en els esdeveniments esportius”, i descriu de manera precisa el marc legal que regula aquests tipus d'actes i com es lluita contra la violència, la xenofòbia i la intolerància en l'esport. La llei atribueix un paper rellevant a la seguretat privada, com a partícip del manteniment de la seguretat ciutadana i l'ordre públic en aquests tipus d'esdeveniments, però sempre sota el control i l'organització de les Forces i Cossos de Seguretat. Arran d'això sorgeix un nou model de relació entre la seguretat pública i la seguretat privada basat en la cooperació i la coordinació.

A continuació, Pilar Mon amb el seu article “Integració i seguretat” posa de relleu la connexió entre tots dos àmbits i com un procés defectuós del primer pot afectar molt negativament el segon. Mentre que un procés d'integració reeixit afavoreix societats més cohesionades i segures, en les quals els conflictes de convivència o problemes de seguretat són menors i menys freqüents. L'article aporta, en la seva part final, un seguit de recomanacions per millorar el procés d'integració en tres àrees d'especial atenció: l'ocupació i l'educació, la participació integral als barris amb diversitat i l'avaluació de les polítiques d'integració.

El tercer article “La seguretat en la planificació urbanística i el disseny dels espais públics”, escrit per Laia Soriano-Montagut, mostra les possibilitats i potencialitats del planejament urbanístic com un dels àmbits a tenir en compte a l'hora d'elaborar estratègies públiques de seguretat. L'autora revisa diverses metodologies consolidades en l'àmbit internacional i europeu dirigides a reduir la inseguretat i la seva percepció a través del planejament urbanístic, el disseny ambiental i arquitectònic. En l'article també es repassa la normativa catalana d'aplicació al planejament urbanístic i als projectes urbans que fomenta la seguretat objectiva i subjectiva.

Tot seguit, Joan Coll i Elena Martínez presenten un article, la temàtica del qual té elements de connexió amb els dos anteriors, i que du per títol “Estratègia i gestió de l'espai públic. Intervenció policial”. L'objectiu d'aquest article és mostrar la policia com a

actor implicat en la convivència i seguretat en l'espai públic, el qual a partir del treball conjunt amb altres agents socials clau diagnostica el vincle existent entre les característiques d'un espai i els fenòmens d'inseguretat. D'aquesta manera, la Policia de la Generalitat — Mossos d'Esquadra (PG — ME) planifica, de manera transversal i multidisciplinària, estratègies que procurin una millora de l'entorn quotidià, que consegüentment repercutiran en la millora de la seguretat i en la percepció d'aquesta per part de la ciutadania.

El darrer article, escrit per Rubén Amaya, Vanessa Bohe i Andreu González, amb el títol “La policia de trànsit. L'experiència dels Mossos d'Esquadra”, repassa breument l'evolució de la policia de trànsit de la PG — ME des que el cos va assolir l'any 1997 les competències en matèria de trànsit. El seu desenvolupament ha anat estretament lligat a les polítiques europees en seguretat viària, que ha implementat a Catalunya el Servei Català de Trànsit. L'article també explica les diferents estratègies aplicades, tant preventives com reactives, en matèria de seguretat viària i quins han estat els seus efectes en la sinistralitat interurbana.

Des de la Secretaria de Seguretat esperem que trobeu interessants i útils els continguts d'aquest número i us convidem a fer-nos arribar les vostres aportacions i suggeriments perquè entre tots podem fer una revista millor.

La seguretat en els esdeveniments esportius

M. Pau Martí González i Cristina Secades García

Resum

La seguretat en els esdeveniments esportius ha estat objecte d'una important evolució, per tal d'adaptar-la a les previsions fixades en la regulació internacional i a les noves formes de violència.

La regulació espanyola ha plasmat aquesta evolució en la Llei 19/2007, d'11 de juliol contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport. Aquesta llei atribueix un paper rellevant a la seguretat privada, com a partícip del manteniment de la seguretat ciutadana i l'ordre públic en aquest tipus d'esdeveniments, però sempre sota el control i organització de les Forces i Cossos de Seguretat mitjançant el coordinador de seguretat, que necessàriament ha de ser un membre de l'organització policial.

Aquest paper rellevant de la seguretat privada comporta un nou model de relació entre la seguretat pública i la seguretat privada, basat en la cooperació i la coordinació.

Paraules clau

Esdeveniment esportiu, seguretat privada, seguretat pública, seguretat ciutadana i ordre públic, cooperació i col·laboració.

1. Antecedents

Determinats fets violents ocorreguts en la dècada dels vuitanta, arran d'esdeveniments esportius, del futbol més concretament, van evidenciar que les circumstàncies que envolten aquest tipus d'esdeveniments, el gran volum de persones que concentren i la repercussió mediàtica que generen afavoreixen el fenomen de la violència.

En aquell moment es va constatar també que la violència en alguns esdeveniments esportius no era un problema aïllat d'un país determinat, sinó que es tractava d'un fet generalitzat que afectava països d'arreu del món —cadascun amb les seves peculiaritats— i que excedia l'àmbit estrictament esportiu.

Aquestes circumstàncies van posar de manifest que es tractava d'un fenomen de tal envergadura que requeria solucions estratègiques, contundents, efectives i immediates per expressar a les aficions una voluntat d'eradicació d'aquest tipus de manifestacions violentes.

Així doncs, es va considerar que, a més de la repressió d'aquestes conductes, era de gran importància intensificar les mesures preventives i conscienciar que la lluita contra la violència en els esdeveniments esportius no era una responsabilitat exclusiva de les autoritats públiques sinó que havia de ser un compromís de tots els actors implicats en aquests esdeveniments, la qual cosa requeria que tots cooperessin i assumissin responsabilitats diverses però concurrents i complementàries. En definitiva, es tractava d'una problemàtica que s'havia de tractar des d'una perspectiva global, amb responsabilitats compartides, i que requeria adoptar mesures comunes.

Aquest esperit es va manifestar en el *Conveni Internacional sobre la violència, seguretat i irrupcions d'espectadors amb motiu de manifestacions esportives i, especialment, partits de futbol* del Consell d'Europa de 1985, ratificat per l'Estat espanyol l'any 1987.

Aquests principis es van introduir en la legislació espanyola mitjançant la Llei 10/1990, de 15 d'octubre, de l'Esport (en endavant Llei 10/90) i han continuat en virtut de la Llei 19/2007, d'11 de juliol, contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport (en endavant Llei 19/2007).

La Llei 19/2007 ha incorporat les previsions que contenia la Llei 10/1990 sobre prevenció de la violència en espectacles esportius i ha ampliat el seu àmbit a la prevenció del racisme, la xenofòbia i la intolerància associats a l'esport, en considerar que, darrerament, aquests factors han estat, en moltes ocasions, els detonants de les accions violentes en l'àmbit esportiu.

Tot i que aquesta problemàtica ha estat abordada des d'un inici sota un model de seguretat global en què participen actors diferents i en el qual els organitzadors ja tenien atribuïda una obligació general de garantir la seguretat, la Llei 19/2007 atorga un paper més rellevant a les persones organitzadores de les competicions o esdeveniments

esportius oficials i d'àmbit estatal, les quals, en definitiva, són les qui han d'adoptar les mesures de seguretat establertes en la Llei esmentada per evitar les conductes prohibides i garantir el compliment, per part dels espectadors, de les condicions d'accés i permanència al recinte.

2. Qui té la condició de persona organitzadora en l'actual marc normatiu?

L'article 2.4 de la Llei 19/2007 defineix les persones organitzadores de competicions i espectacles esportius com *"les persones físiques o jurídiques que hagin organitzat la prova, competició o espectacles esportius"*.

Aquesta definició tan àmplia que la Llei 19/2007 fa de les persones organitzadores genera dubtes a l'hora de determinar qui és el responsable últim en l'adopció de les mesures esmentades i s'ha de recórrer a altres normes que ens permetin concretar a qui correspon organitzar les competicions i els esdeveniments esportius.

La norma que concreta les funcions que corresponen a cadascun dels subjectes que intervenen en les competicions i esdeveniments esportius és la Llei 10/1990. Aquesta Llei continua vigent en totes les seves disposicions llevat del títol IX, que regula la prevenció de la violència en els esdeveniments esportius, el qual va ser derogat per la Llei 19/2007.

Així, la Llei 10/1990 atribueix, d'una banda, a les federacions esportives espanyoles la funció de qualificar i organitzar, en el seu cas, les activitats i competicions esportives d'àmbit estatal, i a les lligues professionals la funció d'organitzar les seves competicions en coordinació amb la respectiva federació esportiva espanyola.

D'altra banda, en la regulació que la Llei 10/1990 estableix dels clubs i societats anònimes esportives es descriu com a objecte d'aquests la participació en activitats i competicions esportives, la seva promoció i la pràctica per part dels seus socis, però no fa cap referència al fet que els correspongui organitzar les competicions o esdeveniments esportius.

Arribats a aquest punt, caldria aclarir una qüestió abans de continuar amb l'estudi de la seguretat en els esdeveniments esportius. ¿Es podria entendre que són les federacions esportives o les lligues professionals les responsables d'adoptar les mesures necessàries per evitar la comissió d'actes violents, racistes, xenòfobs o intolerants?

Quina responsabilitat atorga la Llei 19/2007 als clubs i societats anònimes esportives en l'adopció de les mesures per evitar aquestes conductes i per garantir el compliment per part dels espectadors de les condicions d'accés i permanència al recinte corresponent?

La Llei 19/2007 ha suprimit gairebé totes les referències que la legislació anterior feia als clubs i societats anònimes esportives, i el Reglament que la desenvolupa (vigent a partir de l'1 de juliol de 2010) adopta en el primer capítol la terminologia de la Llei 19/2007 (*"persones organitzadores"*) però en el capítol segon introdueix el concepte de *"l'organitzador responsable dels recintes esportius"* i recupera les referències que la regulació anterior feia als clubs i societats anònimes esportives a l'hora d'atribuir-los responsabilitats i obligacions en l'adopció de les mesures de seguretat.

A més a més, l'apartat b) de l'article 2.4 de la Llei 19/2007 continua dient que *"quan la gestió de l'esdeveniment o de la competició s'hagi atorgat per la persona organitzadora a una tercera persona, ambdues parts seran considerades organitzadores a efectes de l'aplicació de la present Llei"*.

D'acord amb aquesta definició, es podria entendre que els clubs i societats anònimes esportives, encara que no tinguin atribuïda, entre les seves funcions, l'organització dels esdeveniments o competicions, pel fet de ser els responsables de les instal·lacions n'esdevenen els gestors i, per tant, n'ostenten la condició d'organitzadors a l'efecte del que disposa la Llei 19/2007.

A més a més, cal tenir en compte que l'esperit de tota la regulació de la prevenció de la violència en els esdeveniments esportius (des del Conveni Internacional de 1985) es basa en el fet que tots els subjectes participants en aquests esdeveniments cooperin i adoptin mesures comunes.

Per tant, si bé les federacions esportives i les lligues professionals tenen la condició de persona organitzadora de la competició, els clubs i societats anònimes esportives són els gestors dels esdeveniments que formen part d'aquestes competicions i, d'acord amb l'article 2.4 b) de la Llei 19/2007, n'esdevenen també organitzadors i, per tant, responsables que s'adoptin les mesures per evitar que es manifestin les conductes violentes, racistes, xenòfobes o intolerants i per garantir el compliment per part dels espectadors de les condicions d'accés i permanència al recinte corresponent.

Aquesta conclusió permet fer una altra reflexió: si es trasllada als clubs i societats anònimes esportives la responsabilitat de gestionar els esdeveniments i adoptar les mesures esmentades pot generar tractaments desiguals per a requeriments de seguretat

semblants, ja sigui per motius econòmics o per altres raons, en detriment de la prevenció de la violència.

Si les federacions esportives o les lligues professionals adoptessin les mesures de seguretat, es garantirien criteris uniformes en les diferents trobades de la mateixa competició esportiva, la qual cosa evitaria gestions desiguals de la prevenció dels actes violents per motius imputables als clubs o a les societats anònimes esportives.

3. Qui executa les mesures atribuïdes a les persones organitzadores?

Aprofundint en les mesures que, d'acord amb la Llei 19/2007, han d'adoptar les persones organitzadores per garantir les condicions d'accés i de permanència dels espectadors i per evitar la comissió de les conductes descrites en el seu article 2, podríem distingir dos grans grups: 1) mesures tècniques (sistema informatitzat de control i gestió d'entrades, circuit tancat de televisió per enregistrar l'accés i l'aforament, i també els voltants, etc.) i 2) mesures que hauran d'adoptar per mitjà del seu personal (avaluació dels riscos, reconeixement del recinte, control d'accés, registres personals, acompanyament d'aficions, etc.)

Pel que fa a les mesures que haurà d'adoptar el personal al servei dels organitzadors, la Llei 19/2007 no és gaire explícita a l'hora de determinar quin ha de ser aquest personal i si ha de tenir unes atribucions determinades, motiu pel qual es considera que aquesta qüestió ha de ser objecte de concreció.

És cert que la Llei 19/2007 no especifica qui ha de fer, per exemple, els registres d'espectadors perquè es compleixin les condicions d'accés i permanència. No obstant això, sí que disposa expressament que s'han de dur a terme amb ple respecte de la seva dignitat i dels seus drets fonamentals i d'acord amb el que preveu la Llei Orgànica 1/1992 de Protecció de la Seguretat Ciutadana (en endavant LO 1/1992) i amb la normativa de les Forces i Cossos de Seguretat. També disposa que l'autoritat governativa podrà imposar als organitzadors la realització de les mesures sota la supervisió de les Forces i Cossos de Seguretat.

És a dir, algunes de les mesures de què són responsables les persones organitzadores tenen unes connotacions, com es veurà a l'apartat 4, que fan necessari que se'n faci càrrec personal que tingui atribuïda legalment aquesta funció.

D'altra banda, la Llei 19/2007, al llarg dels seus articles, fa algunes referències al personal al servei dels organitzadors, que ens porten al terreny de la seguretat privada.

Així, l'article 12, quan regula les mesures especials en competicions o esdeveniments específics, disposa que l'autoritat governativa podrà imposar als organitzadors que disposin d'un nombre mínim *d'efectius de seguretat*.

L'article 14 (amb el títol Coordinació de Seguretat) fa referència, d'una banda, al fet que els organitzadors han de designar un *representant de seguretat*, el qual ha de ser cap o director de seguretat segons el que disposi la normativa de seguretat privada, i, d'altra banda, quan descriu la figura del coordinador de seguretat, afirma que li correspon la direcció, coordinació i organització dels *serveis de seguretat*.

No es pot passar per alt la confusió que generen les referències que la Llei 19/2007 i el Reglament que la desenvolupa a l'entorn de dues categories diferents del personal de seguretat privada (cap de seguretat/director de seguretat), que tracten com si fossin la mateixa figura.

L'article 16 de la Llei 23/1992, de 30 de juliol, de Seguretat Privada (en endavant LSP), regula la figura del cap de seguretat (i no la categoria de director de seguretat) prevista per dirigir els serveis de seguretat en el si d'una empresa de seguretat privada.

Els directors de seguretat estan regulats als articles 95.2 i 96.2 del Reglament de seguretat privada (en endavant RSP) i constitueixen una categoria del personal de seguretat privada que desenvolupa les seves funcions de direcció del serveis de seguretat en qualsevol empresa o entitat (que no sigui empresa de seguretat privada) quan es donen unes determinades circumstàncies o quan hi ha Departament de Seguretat.

Per tant, el representant de seguretat que han de designar els organitzadors només pot tenir la categoria de director de seguretat regulada als articles 95.2 i 96.2 del RSP.

Aquestes referències a la seguretat privada són més explícites encara en el Reglament de prevenció de la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport, que esmenta, entre altres, les *mesures de seguretat privada* adoptades per l'organitzador (art. 5.4. i), els *serveis operatius de seguretat privada* del propi club o societat anònima esportiva (art. 41), i el *personal de vigilància del club o societat anònima esportiva* (art.44).

Per tant, queda clar que el marc normatiu actual atribueix al personal de seguretat privada contractat per les persones organitzadores, l'adopció de determinades mesures de seguretat.

L'actual concepció de la seguretat en els esdeveniments esportius atorga un paper rellevant als serveis de seguretat privada, en considerar-los coresponsables de garantir les mesures de seguretat en les competicions o esdeveniments esportius, i es basa en un model de coordinació i cooperació d'aquests serveis amb les Forces i Cossos de Seguretat (en endavant FCS). Aquest model de gestió de la seguretat representa un pas endavant que du la seguretat privada cap a una nova dimensió.

4. En quins aspectes es concreta la nova dimensió de la seguretat privada?

La Llei 19/2007 ha posat de manifest dos punts més d'avenç en la concepció i abast de la seguretat privada que avalen el nou dimensionament que aquesta està adquirint.

El primer d'ells és el que es podria definir com una ampliació del seu àmbit de protecció.

A aquesta afirmació s'arriba després de fer una anàlisi del que ha estat l'evolució de la normativa dictada en matèria de seguretat i que és, en definitiva, la que ha anat fixant la distribució de funcions i competències entre seguretat pública i seguretat privada.

Com a primera aproximació, es podria dir que la distribució de funcions entre ambdues vessants de la seguretat la determinen dos grans blocs normatius: d'una banda, la Constitució, la Llei orgànica 2/1986, de Forces i Cossos de Seguretat (en endavant LOFCS) i la LO 1/1992, i d'altra, la LSP i el RSP.

Per tant, la primera norma que fixa les bases d'aquesta distribució és la mateixa Constitució, quan al seu article 104 atribueix a les FCS la missió de protegir el lliure exercici dels drets i llibertats i de garantir la seguretat ciutadana. Posteriorment, l'any 1986, es va dictar la LOFCS, la qual recull el mandat anterior i afegeix, al seu article 1.4, que el manteniment de la seguretat pública l'han d'exercir les diferents administracions públiques a través de les FCS. Finalment, la LO 1/1992 va atribuir a les FCS les actuacions i instruments per garantir el manteniment i restabliment de la seguretat ciutadana.

Uns anys més tard es van dictar la LSP i el RSP, que van establir com a funcions dels vigilants de seguretat privada, entre d'altres, la vigilància i protecció de béns mobles i immobles, així com la protecció de les persones que hi hagi a dins, i també evitar la comissió d'actes delictius o infraccions en relació amb l'objecte de la seva protecció.

En totes aquestes normes, la seguretat privada es considera sempre com a col·laboradora, auxiliar, complementària i subordinada de la pública, sense que en cap d'aquests textos no es faci referència a una participació de la seguretat privada en la seguretat pública i en la seguretat ciutadana més enllà d'aquesta col·laboració i subordinació, i limitada sempre a l'interior de l'immoble objecte de la seva protecció i a les persones que pugui haver-hi a dins.

De fet, aquesta línia divisòria fixada per la Constitució i la LOFCS era la que apareixia al RD 769/1993, de 21 de maig, pel qual es va aprovar el Reglament per a la prevenció de la violència en els espectacles esportius, i que, com s'ha dit, es va dictar per desenvolupar la Llei 10/1990. Concretament, el seu art. 38 atribuïa a les FCS la responsabilitat directa respecte de la protecció dels assistents, participants i equips arbitral, dintre i fora del recinte, i durant el trànsit fins i des d'aquest. Per tant, l'única cosa que deixava fora de la responsabilitat directa de les FCS era la protecció de la instal·lació, la qual —encara que no s'especificqués— quedava en mans del personal de seguretat privada contractat pel titular de la instal·lació.

A més d'això, és cert que aquest Reglament atribuïa als organitzadors l'obligació de disposar del personal i dels mitjans adequats per impedir la introducció de pancartes, begudes alcohòliques, bengales i, en definitiva, per garantir el compliment de totes les prohibicions establertes com a mesures preventives de la violència en aquests tipus d'esdeveniments, sense concretar res més al respecte.

La novetat rau en què ara, quan la Llei 19/2007 defineix el seu objecte i àmbit d'aplicació, deixa ben clar que el seu objectiu és mantenir la seguretat ciutadana i l'ordre públic en els espectacles esportius amb ocasió de la celebració de competicions i espectacles d'aquest tipus, i és amb aquesta finalitat, i amb la d'eradicar la violència, que determina un conjunt de mesures, obligacions i prohibicions que després desenvolupa.

Dintre d'aquestes mesures es troben les obligacions i responsabilitats de les persones organitzadores, a qui de manera expressa i amb caràcter general se'ls atribueix l'obligació d'adoptar les mesures adequades per garantir, no només el compliment de les condicions d'accés i permanència al recinte i les prohibicions que duen aparellades

aquestes condicions, sinó també les mesures adequades per evitar les conductes violentes o que incitin a la violència, i els actes racistes, xenòfobs o intolerants.

L'abast i la responsabilitat de la seguretat privada en la seguretat dels esdeveniments esportius és diferent a la que assumeix en altres àmbits i a la que tenia atribuïda en l'anterior normativa reguladora de la violència esportiva.

Ara no es tracta simplement de garantir la seguretat de la instal·lació i de les persones que de manera individual es trobin a dins (com en el cas de les funcions descrites en la normativa de seguretat privada), ni tampoc de garantir només el compliment de les obligacions i prohibicions dels espectadors (com establí la normativa de violència esportiva anterior), sinó que la seva contribució té una dimensió superior. La nova imposició que recau sobre els organitzadors d'evitar els actes de violència i incitació a la violència, en totes les seves accepcions, conscient —sens dubte— que es tracta d'un espai en què la repercussió pot adquirir unes dimensions i conseqüències incommensurables, converteix la seguretat privada no sols en partícip subordinat, sinó també en responsable del manteniment de la seguretat ciutadana i l'ordre públic, fins ara titularitat exclusiva de la seguretat pública i de les FCS.

N'hi ha que poden veure en aquesta evolució una simple diferència de matís, però es considera que és una constatació i un reconeixement del que és la realitat vigent i que, per primera vegada, ha tingut una plasmació normativa.

La presència cada vegada més visible de personal de seguretat privada en espais públics com aeroports, ports, metros, ferrocarrils, grans superfícies comercials, etc., ha posat de manifest que els paràmetres establerts per la mateixa Constitució, la LOFCS i la LO 1/1992 pel que fa a atribuir en exclusiva a les administracions públiques el manteniment de la seguretat ciutadana, han quedat més que desfasats. Avui la realitat és una altra.

Avui dia és un fet incontestable que la seguretat privada participa en el manteniment de la seguretat ciutadana, però també és veritat que aquesta realitat no troba una empara explícita en les normes reguladores de la seguretat, llevat de la Llei 19/2007, en què, com s'ha dit, per primera vegada es fa un reconeixement exprés d'aquesta realitat.

Així doncs, i com a síntesi d'aquest primer punt d'anàlisi, la Llei 19/2007 no sols ha posat de manifest que el monopoli de la seguretat ciutadana i l'ordre públic ha deixat de ser exclusiu de les FCS, sinó que —superat això— ha fet un pas endavant per deixar de considerar la seguretat privada partícip de la seguretat dels esdeveniments esportius com a col·laboradora, complementària i subordinada a la seguretat pública, i l'ha convertida en

directament responsable del manteniment de la seguretat ciutadana i de l'ordre públic d'aquest tipus d'espectacles, si bé sempre sota el control i l'organització del coordinador de seguretat que, en tot cas, ha de ser membre de les FCS. Seguretat i ordre passen a ser ara responsabilitat compartida de les FCS i del personal de seguretat privada.

La segona novetat que ha posat de manifest la Llei 19/2007 és l'ampliació de les facultats que la normativa de seguretat privada atribueix als vigilants de seguretat per donar compliment a les seves funcions, i en concret pel que fa a la possibilitat d'efectuar registres personals.

Per abordar aquesta situació és necessari fer un petit repàs a les diferents normes que han tractat el tema, que se centren, fonamentalment, en la LO 1/1992 i en el RSP.

La LO 1/1992 és la primera que inclou el concepte de registre i comprovació, i ho fa davant la necessitat de donar cobertura legal a unes diligències o instruments, fins llavors exempts de regulació, i que es consideraven indispensables per prevenir i garantir la seguretat ciutadana. Aquestes diligències eren, fonamentalment, la identificació i el registre.

Ara bé, aquesta llei limita l'ús d'aquestes mesures als agents de les FCS i a la concurrència d'uns paràmetres molt concrets, com ara que l'actuació es dugui a terme en llocs, vies o establiments públics, i que la mesura sigui adoptada en prevenció de la seguretat ciutadana, és a dir, per evitar i sancionar la comissió d'il·lícits penals, o per perseguir les infraccions administratives previstes en aquesta llei.

L'article 76.1 del RSP reconeix també aquesta facultat als vigilants de seguretat per tal de garantir el compliment de la seva funció de protecció d'immobles i de les persones que els ocupin.

No obstant això, el títol que precedeix aquest article, "Previsions i actuacions en casos de delictes", evidencia que aquesta facultat dels vigilants de realitzar les comprovacions, registres i prevencions necessaris només és possible en cas de delictes.

Per tant, la conclusió que s'extreu d'aquesta regulació és que, d'acord amb la normativa de seguretat privada, la facultat de fer comprovacions dels vigilants de seguretat no té ni de bon tros caràcter general, ja que només es pot exercir en aquelles persones sobre les quals hi hagi la certesa o motius concrets per sospitar que han participat en un fet delictiu.

Fixada aquesta premissa, cal entrar a analitzar les previsions contingudes en la Llei 19/2007 per poder avaluar els canvis que representa.

El primer que es constata és que aquesta Llei dedica el Títol I a dissenyar el que anomena dispositius de seguretat, i ho fa tant per a dispositius genèrics com per als considerats de tipus reforçat, orientats a aquelles competicions o esdeveniments concrets en què hi pot haver més risc per a la seguretat dels assistents.

En l'article 3 és on tindrien cabuda els dispositius genèrics, i en què l'únic que s'inclou és l'obligació genèrica dels organitzadors d'adoptar les mesures adequades per evitar que es produeixin actes violents, en qualsevol de les seves modalitats, i per garantir el compliment de les condicions d'accés i permanència al recinte esportiu de les persones espectadores, i de les prohibicions de consum i venda de begudes alcohòliques i d'altre tipus de productes.

D'altra banda, els articles 8, 10, 12 i 13 regulen el que es podria considerar com dispositius de seguretat reforçats, els quals requereixen de declaracions i autoritzacions de diferent tipus, i és en aquest tipus de dispositius on es concreten les mesures i actuacions que poden dur a terme les persones organitzadores.

Segons tots aquests articles, els dispositius de caràcter reforçat s'han d'adoptar només en les competicions o esdeveniments que determini la Comissió Estatal contra la Violència, el Racisme, la Xenofòbia i la Intolerància en l'Esport, els que estableixin les autoritzats governatives per raons de seguretat o en atenció al risc inherent, i aquells esdeveniments declarats com d'alt risc.

Dit això, la llei només preveu la facultat de les persones organitzadores de promoure registres personals, tant als accessos com durant el desenvolupament de l'espectacle, quan es tracta d'aquest tipus de dispositius reforçats i, llevat que ho imposi l'autoritat governativa de manera aleatòria o sistemàtica, només poden aplicar-se quan ho justifiqui l'existència d'indicis o d'una greu situació de risc, i sempre amb ple respecte a la dignitat i drets fonamentals, conforme a la normativa de les FCS i d'acord amb les instruccions de l'autoritat governativa.

Per tant, a quina situació ens porta aquesta fórmula?

D'una banda, la regulació prevista a la Llei 19/2007 representa una important diferència respecte del que preveu la normativa de seguretat privada, ja que la possibilitat de fer registres personals no es limita a actuacions per delictes, sinó que s'amplia també a les

infraccions administratives, atès que l'incompliment de les condicions d'accés i permanència, i de les prohibicions de consum i venda de begudes alcohòliques i d'altres productes, que són les que han de garantir amb caràcter general els organitzadors, estan tipificades com a tals.

Però també és veritat que les seves previsions respecte d'aquesta facultat impliquen que la realització d'aquests registres personals necessita d'una autorització prèvia per part de la Comissió Estatal (ni que sigui per la seva mera inclusió en una determinada competició) o de l'autoritat governativa, la qual cosa porta a concloure que la decisió que es practiquin i de com es practiquin, si de manera aleatòria o sistemàtica o només en casos d'indici o situació greu de risc, no pot ser de la persona organitzadora, ni del club en concret.

Però si això és així, en què queda l'obligació genèrica que imposa l'article 3 de la Llei 19/2007 a les persones organitzadores d'adoptar les mesures adequades per evitar que es produeixin actes violents i garantir el compliment de les obligacions d'accés i permanència al recinte?

La realitat és que se'n poden fer diferents lectures. La primera és que aquesta és una obligació buida de contingut, atès que difícilment es pot exigir el compliment de les condicions d'accés i permanència dels espectadors, entre les quals hi ha la de no introduir bengales, armes i objectes susceptibles de ser utilitzats com a tals, pancartes, begudes alcohòliques, etc., si no es poden fer registres personals per fer les comprovacions oportunes i garantir-ne el compliment.

La segona lectura consisteix a considerar que l'article 3 conté simplement una declaració d'intencions per fixar la responsabilitat de la persona organitzadora en la seguretat d'aquests esdeveniments. Aquesta lectura potser és la més correcta, però no deixa de posar de manifest una certa incoherència, perquè si el legislador hagués volgut que tots els dispositius fossin reforçats, no els hauria d'haver anomenat així, ja que tan bon punt els denomina així fa evident que n'hi ha d'haver uns altres que no ho són.

I, finalment, qui pot realitzar aquests registres personals?

Deixant de banda les FCS, sobre la capacitat de les quals per dur a terme aquest tipus de registre no hi ha cap mena de qüestionament, cal començar a valorar si aquests procediments pot fer-los un altre tipus de personal.

Tal com s'apuntava a l'inici, la Llei 19/2007 parla sempre de persona organitzadora, en el sentit que és a aquesta a qui se li pot imposar la realització de registres i qui pot instar que es facin.

Però cal dir que això planteja les qüestions següents: la persona organitzadora ho pot fer amb el personal del mateix club? Ho ha de fer mitjançant les FCS presents a l'estadi? O ho pot fer amb el personal de seguretat privada habilitat a l'efecte?

La resposta és que aquests registres els pot practicar la persona organitzadora només amb el personal de seguretat privada habilitat a l'efecte però sempre sota el control i supervisió de les FCS. I això per diverses raons. La primera és que la diligència del registre personal és restrictiva i limitativa de drets, motiu pel qual la LO 1/1992 la reservava a les FCS, i era limitada pel RSP a casos de delictes. Per tant, la lògica fa concloure que, per tal de dotar-la de les màximes garanties, és necessari que la practiqui el personal que disposa d'una habilitació legal per fer-ho.

La segona és que en el moment que la Llei 19/2007 exigeix que aquestes diligències es practiquin sota la supervisió de les FCS, i amb ple respecte a la normativa de les FCS i de la LO 1/1992, és perquè òbviament les pot fer personal diferent al policial, sempre que tingui l'habilitació necessària per fer-ho i conforme als principis d'actuació que la seva normativa imposa.

Ara bé, si només hi hagués personal de seguretat privada, es podrien fer aquests registres? La resposta és que no, ja que la necessitat d'aquesta supervisió exigeix la presència i control de la policia.

Per tant, i en definitiva, les conclusions que s'extreuen d'aquesta anàlisi són les que es detallen a continuació: que aquests registres només els poden fer vigilants de seguretat, que són els únics que disposen de l'habilitació legal per practicar-los; que això significa una ampliació de les seves atribucions respecte de la normativa de seguretat privada, atès que no es limita a casos de delictes i ho fa extensiu a infraccions administratives; que per tal que es puguin dur a terme és necessària una autorització prèvia per part de la Comissió Estatal contra la Violència, el Racisme, la Xenofòbia i la Intolerància en l'Esport, o per part de l'autoritat administrativa; i, finalment, que per poder fer aquests registres personals és necessària la presència i supervisió per part de la policia.

5. Conclusió

La Llei 19/2007 ha fet un pas endavant en qüestions que van més enllà del que a priori podia ser el seu objectiu d'avançar i millorar en la prevenció i lluita contra la violència en l'esport, ja que –de manera conscient o no– ha plasmat un nou model de relació entre la seguretat pública i la seguretat privada, on la nota definitiva ja no pot ser la de considerar la segona com a complementària i subordinada de la primera, sinó que el fonament de la seva relació és ara la coordinació i cooperació, i això implica: acceptar i reconèixer el paper que està jugant la seguretat privada en la nostra societat, i el compromís d'entendre-la com una peça clau i necessària per donar satisfacció a les demandes de seguretat.

Es tracta, doncs, d'un pas en l'evolució de l'actual sistema de seguretat i d'una aproximació al que semblaria que s'ha d'entendre com un sistema integral de seguretat, en què seguretat pública i privada han de conviure en un plànol de major confiança i de responsabilitat compartida.

Bibliografia

“Constitución Española de 27 de diciembre de 1978”. *Boletín Oficial del Estado* (27 de desembre 1978), núm. 311.

“Instrumento de Ratificación del Convenio Europeo sobre la violencia e irrupciones de espectadores con motivo de manifestaciones deportivas y especialmente de partidos de fútbol, hecho en Estrasburgo el 19 de agosto de 1985”. *Boletín Oficial del Estado* (13 agost 1987), núm. 193.

“Ley Orgánica 2/1986, de 13 de marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad”. *Boletín Oficial del Estado* (14 març 1986), núm. 63.

“Ley Orgánica 1/1992, de 21 de febrero, sobre Protección de la Seguridad Ciudadana”. *Boletín Oficial del Estado* (22 febrer 1992), núm. 46.

“Ley 10/1990, de 15 de octubre, del Deporte”. *Boletín Oficial del Estado* (17 juliol 1990), núm. 249.

“Ley 23/1992, de 30 de julio, de Seguridad Privada”. *Boletín Oficial del Estado* (4 agost 1992), núm. 186.

“Ley 19/2007, de 11 de julio, contra la violencia, el racismo, la xenofobia y la intolerancia en el deporte”. *Boletín Oficial del Estado* (12 juliol 2007), núm. 166.

“Real Decreto 769/1993, de 21 de mayo, por el que se aprueba el Reglamento para la Prevención de la Violencia en los Espectáculos Deportivos”. *Boletín Oficial del Estado* (19 juny 1993), núm. 146.

“Real Decreto 2364/1994, de 9 de diciembre, por el que se aprueba el Reglamento de Seguridad Privada”. *Boletín Oficial del Estado* (10 gener 1995), núm. 8.

“Real Decreto 203/2010, de 26 de febrero, por el que se aprueba el Reglamento de prevención de la violencia, el racismo, la xenofobia y la intolerancia en el deporte”. *Boletín Oficial del Estado* (9 març 2010), núm. 59.

Integració i seguretat

M. Pilar Mon

Resum

Aquest article pretén posar en relleu la connexió entre integració i seguretat, dos conceptes que habitualment apareixen dissociats quan l'un és tributari de l'altre. La integració de persones d'origen divers amb la societat que els acull pot perfilar-se com un instrument privilegiat per construir societats cohesionades i segures; segures des de la perspectiva clàssica de l'ordre, però també des del concepte integral de la seguretat humana. Integrar és una forma de treballar per la seguretat des de la prevenció.

Les pàgines que segueixen són un intent de mostrar la connexió d'aquests dos conceptes. Primer, delimitant el concepte d'*integració* i els elements constitutius fonamentals, per continuar amb una revisió no exhaustiva d'algunes problemàtiques que es produeixen a Catalunya; problemàtiques que, en una gradació de menys a més, poden ser conflictes de convivència o problemes de seguretat. Més enllà dels fets objectius, les percepcions que objectiven els baròmetres són tan importants com allò que les motiva. Finalment, un apartat de recomanacions aspira a oferir algunes idees i instruments que cada professional sabrà aprofitar, adaptar o desestimar segons sigui el seu àmbit d'actuació.

Paraules clau

Integració, seguretat, convivència, problemàtiques, diversitat, espai públic, ocupació, educació, participació, avaluació.

1. Introducció

El Sr. Alfons Banda Tarradellas, president de la Fundació per la Pau, publicava el passat dia 1 d'abril de 2010 al diari *El Punt* un article titulat "Immigració i conflictes" on feia referència a un butlletí de la Fundació publicat deu anys abans. Aquella publicació

alertava sobre la necessitat de treballar en la prevenció de conflictes conseqüència de l'arribada a Catalunya d'un nombre important d'immigrants. El Sr. Tarradellas reproduïa, al seu article, algunes consideracions d'aquell butlletí que són totalment vigents: "Sabem que els propers anys arribaran a Catalunya alguns centenars de milers d'immigrants, sabem d'on vénen i com són. Sabem tot el que passarà si no fem accions importants en àmbits molt diversos [...]. Sabem, per exemple, que si els abandonem a les lleis del mercat, on valen poca cosa, formaran guetos, es marginalitzaran, seran explotats... Sabem que en aquests guetos apareixeran *societats d'ajuda* que evolucionaran cap a organitzacions mafioses que contactaran ràpidament amb les màfies locals i internacionals. Sabem que els ciutadans autòctons refusaran tot això. Sabem que hi haurà qui capitalitzarà políticament aquest disgust. [...] Seria ben trist que sabent tot el que sabem no sabéssim fer res. [...] Canviar el curs de les coses requereix voluntat i intel·ligència, esforços i recursos. Em costaria de creure que un poble assenyat [...] s'estimés més afrontar despeses enormes en repressió que inversions rendibles en acolliment i integració".

És realista pensar que les despeses en acolliment i integració impliquen una quantia econòmica important, però són una inversió rendible si es comparen amb el cost que suposaria no fer aquesta inversió; un cost en policia, justícia i presons que resultaria, sens dubte, molt més elevat.

Entre els elements que conformen i sustenten la seguretat, la integració amb les persones nouvingudes n'és un element essencial. A vegades, des de la seguretat no existeix prou consciència de la connexió entre integració i seguretat. Des d'una concepció més clàssica de la seguretat, se sap que algunes problemàtiques que comencen essent només qüestions de convivència, si s'enquisten o no es gestionen poden degenerar en problemes d'inseguretat. Des d'una concepció més integral de la seguretat, se sap que les persones integrades no són tan vulnerables i, en conseqüència, seran més difícilment traficades, explotades, agredides o abusades.

A la societat catalana, profundament transformada en el transcurs dels darrers 10 anys, s'han esmerçat recursos en acollida i integració des de diferents nivells: des de les diverses administracions i també per part de la societat civil a través del món associatiu. Potser és interessant plantejar-se si les actuacions com a societat d'acollida han estat oportunes i suficients per gestionar la diversitat al territori català. Malgrat que no s'han produït grans daltabaixos quant a conflictivitat associada als fenòmens migratoris i es podria pensar en un èxit relatiu, hi ha clars obscurs que no deixen espai a l'autocomplaença, i menys encara en un context de crisi econòmica que només pot entenebrar el panorama.

2. Integració: concepte i elements constitutius

El *Programa d'Estocolm: una Europa oberta i segura que serveixi i protegeixi el ciutadà*, a l'apartat 6.1.5 defineix la integració com "...un procés dinàmic i bidireccional d'interacció mútua que requereix no només esforços per part de les autoritats nacionals, regionals i locals, sinó també un major compromís per part de la comunitat d'acollida i dels immigrants".

L'annex del *Pla estratègic de ciutadania i integració 2007-2010* recull els "Principis bàsics comuns sobre integració" aprovats pel Consell de Ministres de Justícia i Assumptes Interiors a Brussel·les el 19 de novembre de 2004. Són un total d'onze principis, el primer dels quals defineix la integració com "...un procés bidireccional d'ajustament mutu per part de tots els immigrants i residents dels estats membres".

Les definicions precedents impliquen la participació activa d'autòctons i nousvinguts en un procés dinàmic d'interacció que tindrà com a resultat final la integració. En conseqüència, és pertinent referir-se a integració no dels immigrants sinó amb els immigrants.

El *Pla estratègic*, a l'annex, continua amb un seguit de principis que estan implícits en el concepte d'*integració*: el respecte dels valors bàsics de la Unió Europea (UE); l'ocupació; un coneixement bàsic de l'idioma, la història i les institucions de la societat d'acollida; l'educació; l'accés dels immigrants a les institucions i als béns i serveis tant públics com privats [...] sense discriminacions; una interacció freqüent entre immigrants i ciutadans; la pràctica de diverses cultures i religions [...] sempre que aquestes no entrin en conflicte amb altres drets europeus inviolables o amb la legislació nacional; la participació dels immigrants en el procés democràtic i en la formulació de les polítiques i mesures d'integració, especialment a l'àmbit local.

En el context català, el *Pla de ciutadania i immigració 2009-2012* aposta per tres línies estratègiques que responen als tres eixos del Pacte per a la Immigració. El tercer eix es formula com "integració en una cultura pública comuna", principi que es fonamenta en cinc reptes, els quals no deixen de ser elements essencials per a la integració: la participació a la vida pública, el català com a llengua pública comuna, la pluralitat de creences, la igualtat entre homes i dones, i el reforç de les polítiques adreçades a la infància, la joventut, la gent gran i les famílies.

Finalment, la Llei orgànica 2/2009, d'11 de desembre, de reforma de la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva

integració social, a l'article 2 ter, titulat "Integració dels immigrants", recull a l'apartat 2 un seguit d'aspectes que intervenen implícitament per a l'objectiu de la integració, i que són: la participació econòmica, social, cultural i política de les persones immigrants segons el que preveu la Constitució i els estatuts d'autonomia i altres lleis en igualtat de tracte; la formació en els valors constitucionals i estatutaris d'Espanya i de la UE, i també la formació en els drets humans, les llibertats públiques, la democràcia, la tolerància i la igualtat entre dones i homes. Per acabar, cita com a factors essencials de la integració: la incorporació al sistema educatiu, l'aprenentatge del conjunt de les llengües oficials i l'accés a una ocupació.

Les referències normatives podrien ser molt àmplies, però només amb aquesta petita mostra és observable que la societat catalana disposa d'un marc teòric de gestió per a la integració: drets i deures per a tothom, tot incorporant la riquesa d'altres cultures en el respecte del marc jurídic existent i els valors comunament acceptats a la societat d'acollida. Malgrat que pot existir un diferencial important entre la teoria i la seva implementació posterior, no és menys cert que resulta del tot necessari que la "filosofia de gestió" a l'entorn de la integració sigui prou clara per tal de poder afrontar amb coherència els múltiples interrogants i reptes que es van plantejant.

Un repte important pot ser haver d'integrar sense recursos suficients. Durant els darrers dies del mes de març passat, transcendí a la premsa la important retallada del Fons estatal d'acollida i integració, que va ser de 200 milions d'euros l'any 2009 i que es redueix a 70 milions per al 2010, a distribuir per a tot l'Estat. Aquesta reducció afectarà el reforç educatiu, els ajuntaments i els consells comarcals. Com a contrapartida, la Llei d'acollida catalana, aprovada al Parlament el 28 d'abril de 2010 i amb un pressupost de 300 milions d'euros per als propers sis anys, resulta una forma d'afrontar amb més garanties els reptes que encara queden pendents.

3. Algunes problemàtiques detectades a Catalunya

Sense ser exhaustius, però tampoc alarmistes ni ingenus, és cert que algunes problemàtiques detectades a Catalunya ja tenen un cert recorregut i mereixen atenció. No s'entrarà al detall de qualificar-les com a qüestions de convivència o de seguretat perquè la veritable dimensió de cadascuna dependrà del conjunt de variables que incideixen per a cada cas concret.

3.1 Sobreocupació d'habitatges

És sobradament coneguda la dificultat per a l'accés a l'habitatge. Aquesta pot ser especialment important per a determinats grups de població, entre ells el format pel migrant econòmic. Una de les estratègies freqüentment emprades per afrontar el cost elevat dels immobles ha estat la sobreocupació dels habitatges i la pràctica habitual del relloguer d'habitacions (les habitacions amb cademat). Aquestes pràctiques han derivat tot sovint en problemàtiques dins de l'immoble i a la comunitat de veïns. En primera instància, el poc espai per a la convivència ha portat a situacions abusives cap a les persones més vulnerables o a la violència intrafamiliar, també ha significat un estímul per buscar l'espai que manca a altres indrets, com pot ser l'espai públic. L'arribada del bon temps, les èpoques de vacances i l'absència d'un espai propi per trobar-se amb els iguals o compartir aficions incentiven els més joves a buscar a l'espai públic allò que no ofereix l'escàs espai privat.

En segon terme, les diferents formes de viure el dia a dia i d'entendre el que és comunament acceptable pot provocar tensions entre el veïnatge (problemes de brutícia i de sorolls, per exemple). I és que els estàndards del que resulta comunament acceptable no són sempre tan obvis ni tan fàcils de portar a la pràctica. Resulta del tot necessari articular des de la proximitat, per part de l'Administració i dels actors que hi treballen, mecanismes que permetin una bona gestió del dia a dia abans que les situacions es deteriorin irreversiblement. De fet, hi ha exemples de bones pràctiques en aquest sentit a través de figures com els agents d'acollida, els mediadors o la policia de proximitat (per citar només tres exemples), que han sabut reconduir situacions de complexitat diversa.

Cal dir que no sempre ni de forma automàtica quan aparegui la situació de sobreocupació necessàriament s'esdevindran les conseqüències abans assenyalades, però queda clar que pot ser un terreny adobat perquè la convivència o, a més llarg termini, la seguretat, acabin compromeses.

3.2 Degradació de barris

Malgrat que la Llei de barris ha permès injectar diners a barris en procés de degradació i s'han produït resultats positius, és un àmbit que ha de continuar reclamant l'atenció dels responsables en la matèria. Bastant sovint hem assistit a processos de degradació d'alguns centres històrics de ciutats catalanes; barris del centre o de la perifèria que, en dècades anteriors, van acollir altres onades migratòries atretes per uns preus més assequibles són escollits anys després, per raons similars, per la població nouvinguda.

Sovint, aquest procés de substitució s'ha produït de forma molt intensiva en un període curt de temps. Tant és així que ha desembocat en concentracions de població immigrada importants a determinats barris, procés que pot haver-se potenciat per un altre de simultani de desplaçament de població autòctona a altres barris de la ciutat. El resultat és que moltes ciutats i pobles catalans han modificat substancialment la seva fesomia. Però més enllà d'això, apareixen altres usos de l'espai públic que poden derivar en tensions i també en conflicte. Es visibilitzen altres formes d'abordar la quotidianitat. Cal renegociar les condicions d'aquests nous usos de manera que resultin compatibles per als diferents usuaris, però també amb el marc normatiu vigent. I aquí, l'Administració local, la més propera al ciutadà, és qui té més a dir per portar a terme unes bones pràctiques i una bona gestió.

Com a l'apartat anterior, no necessàriament un barri en què no s'ha invertit prou ha de ser "un barri sense llei" on s'imposin les activitats delictives, però pot esdevenir un escenari on les problemàtiques, cada vegada més complexes, evolucionin cap a dinàmiques generadores d'inseguretat. Per això no és un debat banal que el treball per construir barris més inclusius tot apostant per una bona integració de la diversitat és simultàniament una forma d'apostar per la seguretat.

3.3 Diversificació d'activitat econòmica en mans d'un mateix col·lectiu d'origen estranger

Una de les conseqüències de la concentració de determinats col·lectius de nousvinguts en alguns barris de les poblacions catalanes és la proliferació i la diversificació de l'activitat econòmica comercial que es desenvolupa en aquests indrets. Aquest esdeveniment té tot un seguit d'implicacions positives: dinamitza econòmicament barris que haurien perdut la dimensió del petit comerç a favor de les grans superfícies; constitueix una forma de generar autoocupació a través de petites empreses que permeten la supervivència econòmica d'algunes famílies de persones nousvingudes, resulta un mecanisme de control informal de l'entorn perquè l'activitat econòmica facilita la circulació de persones que transiten i són "ulls que miren". En un altre sentit, aquest comerç permeten satisfer les necessitats del col·lectiu mateix, no sempre ateses pels establiments preexistents. Però més enllà d'aquests efectes positius, també s'han produït conflictes d'interessos entre autòctons i nousvinguts que han erosionat la bona convivència, de vegades, per l'incompliment de la normativa municipal (quant a horaris permesos o activitat autoritzada) o per la capacitat per adquirir o llogar locals (a vegades de grans dimensions i ben situats) no sempre assequibles per altres emprenedors. La diversificació i proliferació de negocis regentats pel mateix col·lectiu forà, molt concentrats en algunes

àrees, poden provocar les susceptibilitats, quan no la rivalitat manifesta, per part d'altres grups de comerciants.

3.4 Usos de l'espai públic

L'espai públic és l'espai de trobada i d'interacció per excel·lència. La diversitat i la intensitat dels fluxos migratoris que han arribat a Catalunya a la darrera dècada es visibilitza en aquest espai privilegiat. La diversitat de persones genera diferents usos, comportaments i percepcions. Pot ser un escenari d'oci, un espai de trànsit, l'espai on es desenvolupa la feina, l'escenari de manifestacions culturals o religioses i de tantes altres activitats totalment lícites que hi poden convergir. Però l'espai públic ha esdevingut més divers i més complex a partir de les noves incorporacions i se n'han de regular els usos de sempre i els nous segons les "regles del joc".

Queda fora de tota discussió que ara, com abans, els usos indeguts hauran de quedar exclosos perquè vulnereu drets, minen la bona convivència i poden desembocar en l'il·lícit... Però potser no tota activitat que pot ser percebuda com a inapropiada ho és efectivament. Segurament cal redefinir i consensuar aquells nous usos de l'espai públic que han aparegut de la mà dels nous usuaris d'aquest espai.

Un aprofitament de l'espai col·lectiu diferent del que ha estat l'habitual no ha de ser *a priori* un ús indegut. Un ús intensiu tampoc no hauria de ser per ell mateix un ús indegut, malgrat que pugui generar sentiments diversos. En contrapartida, usos lícits poden esdevenir incompatibles per raons diverses com: per la franja horària en què es desenvolupen, per la naturalesa de l'activitat o perquè resulten excloents envers altres usuaris. És important que, els que tenen responsabilitats en actuacions sobre l'espai públic, determinin i gestionin els usos lícits. Actuacions oportunes serien fer mediació o fer pedagogia, desactivar les pors sense fonament i els prejudicis, ser creatius i realistes quant a les fórmules emprades i, molt important, deixar espais a la participació de les persones afectades perquè a partir d'aquest moment quedin implicades en l'objectiu d'assolir una bona convivència, amb flexibilitat i sense discriminacions, però tenint clar quin és el marc de referència que regeix per a tothom. La gestió de l'espai públic quant als usos que s'hi desenvolupen és una oportunitat excel·lent per integrar i per construir una societat cohesionada. En la mesura que aquest objectiu es compleixi, s'estarà treballant a favor d'un espai i d'una societat més segures.

3.4.1 Les pràctiques de culte i l'espai públic

Com ja és prou conegut, la diversitat d'orígens de les persones nouvingudes a Catalunya ha vingut acompanyada de la multiplicitat de confessions religioses. La visibilització de noves pràctiques de culte ha estat controvertida i no poques vegades ha derivat en conflictes apassionats i manifestacions d'intolerància explícita i mútua.

L'informe *Evolución del racismo y la xenofobia en España* de l'any 2009 inclou un apartat sobre el grau d'aprovació diferent o la valoració desigual de la diversitat segons es tracti de diversitat cultural, de països d'origen, de races o de diversitat religiosa. Dos estudis citats per aquesta font i que recullen dades del 2008 posen de manifest que la diversitat pitjor valorada és la religiosa, que obté una puntuació entorn de o inferior als 5 punts sobre 10. En altres termes, no totes les formes de diversitat són igualment acceptades i unes poden generar més resistències que altres.

L'ocupació de l'espai públic per tal de resar o practicar determinats rituals ha estat motiu de controvèrsia perquè ha pogut generar situacions d'incompatibilitat amb usos legítims i simultanis d'aquell espai per part d'altres usuaris que, per exemple, transiten o gaudeixen d'un temps d'oci. Una altra consideració mereix que determinades pràctiques puguin suposar per als altres insalubritat, brutícia o molèsties de diversa consideració. A vegades, l'obertura d'un centre de culte genera moltes reticències perquè visibilitza una nova realitat al paisatge quotidià. La Llei 16/2009, de 22 de juliol, dels centres de culte, llargament esperada, i el reglament 94/2010, de 20 de juliol, que la desplega, poden significar un avenç en la gestió de les pràctiques de culte.

En la mesura que la societat d'acollida permet, regula i gestiona les diferents manifestacions religioses fa un acte de reconeixement, però també coneix i controla els esdeveniments que es produeixen al seu si. En conseqüència, pot prevenir les tensions, els conflictes i les inseguretats.

4. Percepcions de la immigració segons els baròmetres

Més enllà dels esdeveniments objectius i les seves afectacions individuals o col·lectives, existeixen les percepcions que generen. Tan importants arriben a ser els uns com les altres. D'aquí la importància dels baròmetres per objectivar les percepcions dels ciutadans sobre els problemes.

El baròmetre del CIS,¹ corresponent al febrer del 2010 (Estudio N° 2830), situava la immigració com a quart problema més important a Espanya (opció multiresposta) i com a cinquè en opció de resposta única. Per davant quedaven problemàtiques en relació amb el mercat laboral, l'economia i la classe política. Si la pregunta es personalitzava sobre l'enquestat (opció multiresposta i resposta única) la immigració passava a ocupar una novena posició en importància. Com moltes altres vegades, la immigració és motiu de preocupació per als ciutadans i sembla tenir més entitat si es planteja com un problema que afecta el país. En canvi, perd posicions si es planteja com a problemàtica amb afectació directa sobre l'enquestat.

El baròmetre del CEO,² corresponent al mateix mes de febrer (REO 555), situava la immigració com a segon problema més important a Catalunya (29,8%), després de l'atur i la precarietat laboral (més d'una possibilitat de resposta). En l'opció de resposta única, la immigració passa a una quarta posició (7,4%), després de l'atur, el funcionament de l'economia i la insatisfacció amb la política.

Per tant, la immigració és una qüestió amb prou entitat i que suscita preocupació entre la ciutadania. Resulta ser una "temàtica sensible" que cal gestionar des del coneixement i del "saber fer".

5. Recomanacions

No hi ha solucions simples per a qüestions complexes. La literatura sobre integració és molt extensa i no hi ha fórmules magistrals sinó bones pràctiques, que, aplicades de forma suficient i oportuna, poden donar bons resultats.

Aquest apartat pretén recuperar algunes aportacions del que es discutí recentment a la IV Conferència Ministerial europea sobre integració (Saragossa, 15 i 16 d'abril de 2010). L'objectiu és aportar suggeriments als que treballen en la gestió de la integració i de la seguretat i es troben amb problemàtiques com les esmentades o d'altres que no s'han tractat.

De la reunió de ministres a Saragossa, resultà una declaració de setze pàgines amb els continguts més importants que s'hi van debatre. Convindria destacar aquí les àrees que

¹ Es pot consultar a <http://www.cis.es/cis/opencms/-Archivos/Marginales/2820_2839/2830/es2830.pdf>.

² Vegeu <<http://ceo.gencat.cat/ceop/AppJava/pages>>.

es consideraren d'especial atenció: l'ocupació i l'educació, la participació integral als barris amb diversitat i l'avaluació de les polítiques d'integració.

A continuació s'esmenten alguns principis d'interès corresponents a cadascuna de les àrees d'especial atenció.

5.1 Ocupació i educació

La declaració de Saragossa va atorgar especial atenció als dos aspectes. En matèria d'ocupació, es destacà la importància d'establir mecanismes adequats per al reconeixement de les qualificacions professionals adquirides fora de l'àmbit de la UE. També es mencionà la migració econòmica com a resposta a les necessitats del mercat laboral europeu tot contribuint a la reducció de l'escassetat de treballadors qualificats. Finalment, es va fer esment dels conceptes de capital humà³ i talent humà⁴ com a fonamentals per a la integració.

L'educació es destacà com a element essencial contra l'exclusió social i la discriminació, a favor de l'estabilitat i de la cohesió social. Es qualifica d'apressant la necessitat de millorar els sistemes d'educació i formació tot capacitant el professorat per treballar amb nens i adults immigrants, ja que els indicadors i els estudis existents mostren que els immigrants obtenen uns resultats acadèmics inferiors. Finalment, també es destacà la importància de l'ensenyament de llengües i de la implicació dels pares en l'educació dels fills ja des d'edats molt primerenques.

5.2 La participació integral als barris amb diversitat

D'aquesta àrea, cal posar en relleu cinc mesures que contribueixen a l'assoliment d'una participació integral als barris com a instrument d'integració:

- La necessitat d'invertir als barris amb una concentració d'immigrants alta.
- La conveniència de partir d'una metodologia de base que garanteixi l'eficàcia dels serveis, és a dir, un accés als béns i serveis públics i privats sense discriminacions i en igualtat de condicions per a immigrants i nacionals.

³ Capital humà: "Conjunt d'actius immaterials entre els quals s'inclouen el coneixement, les aptituds i les competències (formals i informals) que la persona ha adquirit mitjançant l'educació i la formació".

- La consideració d'un concepte de societat civil ampliat on les associacions d'immigrants tinguin un paper destacat. La participació conjunta d'immigrants i autòctons a les organitzacions de la societat civil.
- La incorporació dels temes d'integració a tots els àmbits d'actuació tot garantint la cooperació i coordinació entre tots els nivells governamentals i de l'administració pública (europeu, nacional, regional i local).
- L'elaboració de polítiques inclusives.

5.3 L'avaluació de les polítiques d'integració

La tercera àrea d'especial atenció segons la declaració de Saragossa és l'avaluació de les polítiques d'integració. Entre altres referències esmentades, la declaració recorda el Programa d'Estocolm de 2009 que insta al "desenvolupament d'indicadors fonamentals en un nombre limitat d'àmbits polítics pertinents (per exemple, ocupació, educació i inclusió social) per fer un seguiment dels resultats de les polítiques d'integració, amb l'objectiu d'augmentar la comparabilitat de les experiències nacionals i reforçar el procés d'aprenentatge europeu". En aquesta línia d'actuació, la declaració finalitza amb un annex que recull les conclusions de la reunió d'experts organitzada per la presidència sueca a Malmö del 14 al 16 de desembre de 2009. A les conclusions apareixen uns indicadors europeus fonamentals que responen a quatre àmbits d'actuació, que a continuació es detallen:

- Ocupació; indicadors bàsics: taxa d'ocupació, taxa d'atur i taxa d'activitat.
- Educació; indicadors bàsics: nivell màxim d'educació assolit, percentatge d'estudiants de 15 anys amb baix rendiment en lectura, matemàtiques i ciències; percentatge de persones d'entre 30 i 34 anys que han assolit un nivell d'educació terciari i percentatge d'abandonaments prematurs en educació i formació.
- Inclusió social; indicadors bàsics: renda mitjana de la població immigrant respecte de la població total; taxa de risc de pobresa; percentatge de la població que percep el seu estat de salut com a bo o dolent i proporció de propietaris respecte als no propietaris entre immigrants i població total.
- Ciutadania activa; indicadors bàsics: percentatge d'immigrants que han obtingut la nacionalitat; percentatge d'immigrants en possessió d'un permís de residència permanent o de llarga durada i percentatge d'immigrants entre els representants elegits.

⁴ Talent humà: "Recurs econòmic que permet la creació de nous béns, serveis, idees, coneixements i tecnologies, cultura i riquesa".

Els indicadors esmentats són instruments per objectivar el grau d'integració assolit i poden ajudar el professional que gestiona problemàtiques a definir la situació sobre la qual ha d'intervenir.

Finalment, la declaració de Saragossa fa referència al *Manual sobre integració para responsables de la formulación de políticas y profesionales* publicat el mes d'abril de 2010 (3a edició). Constitueix un instrument important pels continguts que aporta: bones pràctiques per a la integració, mitjans de comunicació i integració, sensibilització i capacitat dels immigrants, plataformes de diàleg, exercici de la ciutadania activa, educació i mercat de treball. Pot resultar una obra de lectura interessant per als professionals que gestionen en matèria d'integració i que han de prendre decisions.

6. Conclusions

Catalunya ha estat tradicionalment escenari d'arribada de població estrangera. Però la diversitat i la intensitat dels fluxos migratoris dels darrers 10 anys són un esdeveniment excepcional i constitueixen un element estructural de la nova societat catalana que tindrà afectacions sobre el futur proper.

Malgrat que no s'han produït grans daltabaixos i es podria pensar en un èxit relatiu quant a la gestió de la immigració, existeixen tensions i problemàtiques més o menys consolidades que cal gestionar de forma transversal i coordinada des de les administracions i la societat civil. Integrar és una forma de treballar per la seguretat des de la prevenció amb un baix cost i amb eficàcia. No sempre és fàcil quantificar allò que s'ha pogut evitar ni es té en consideració aquelles actuacions que han permès desactivar o gestionar conflictes de convivència i problemes de seguretat des de l'anticipació. És important dissenyar mecanismes per visibilitzar i avaluar totes les intervencions que els professionals de la integració i de la seguretat desenvolupen en aquesta línia d'actuació. D'ara endavant és tan o més necessari continuar apostant per la seguretat des de la prevenció a través de la integració. Òbviament no és l'única via per intervenir en matèria de seguretat, n'hi ha moltes altres de complementàries, però com es deia al principi d'aquestes línies, pot ser un instrument privilegiat per construir societats cohesionades i segures.

Bibliografia

BANDA TARRADELLAS, A. "Immigració i conflictes". *El Punt*. Barcelona: 1 d'abril de 2010, p. 15.

CEA D'ANCONA, M.A.; VALLÉS MARTÍNEZ, M.S. *Evolución del racismo y la xenofobia en España. Informe 2009*. Madrid: Ministerio de Trabajo e Inmigración.

ISBN: 978-84-8417-350-2

< <http://www.oberaxe.es/files/datos/4b26574eb2f66/Informe2009.pdf> >

Centre d'Estudis d'Opinió. *Baròmetre d'opinió política* (26 febrer 2010.)

Centro Superior de Investigaciones Científicas. *Barómetro de febrero* (febrero 2010).

Declaración de Zaragoza. Conferencia ministerial europea sobre integración. (Zaragoza, 15 y 16 abril 2010).

<http://eu2010.es/export/sites/presidencia/comun/descargas/Trabajo/abr15_integracion_declaracion_es.pdf> [Consulta 28 abril 2010]

"Decret 94/2010, de 20 de juliol, de desplegament de la Llei 16/2009, de 22 de juliol, dels centres de culte." *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (22 juliol 2010), núm. 5676.

HUDDLESTON, T.; NIESSEN, J. *Manual sobre la integración para responsables de la formulación de políticas y profesionales*. 3a ed. Luxemburg: abril 2010.

ISBN-978-92-79-13512-5

<<http://oberaxe.es/files/datos/4bd996eb9bc1c/Manual.pdf>>

"Llei Orgànica 2/2009, de l'11 de desembre, de reforma de la Llei Orgànica 4/2000, de l'11 de gener sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social." *Butlletí Oficial de l'Estat* (12 desembre 2009), núm. 299.

"Llei 2/2004, de 4 de juny, de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen una atenció especial." *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (10 juny 2004), núm. 4217.

"Llei 16/2009, de 30 de juliol, dels centres de culte." *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (30 juliol 2009), núm. 5432.

Pla estratègic de ciutadania i integració (2007-2010). (Pla estatal).

Pla de ciutadania i immigració (2009-2012).

“Programa d’Estocolm: una Europa oberta i segura que serveixi i protegeixi el ciutadà.”

Diari Oficial de la Unió Europea (4 maig 2010), núm. 2010/C 115/01.

<[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=513011:cs&lang=es&list=513039:cs,513011:cs,512997:cs,512999:cs,513015:cs,513037:cs,513027:cs,513030:cs,513019:cs,513043:cs,&pos=2&page=2&nbl=21&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=513011:cs&lang=es&list=513039:cs,513011:cs,512997:cs,512999:cs,513015:cs,513037:cs,513027:cs,513030:cs,513019:cs,513043:cs,&pos=2&page=2&nbl=21&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=513011:cs&lang=es&list=513039:cs,513011:cs,512997:cs,512999:cs,513015:cs,513037:cs,513027:cs,513030:cs,513019:cs,513043:cs,&pos=2&page=2&nbl=21&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=#texte)>

[Consulta 7 maig 2010]

La seguretat en la planificació urbanística i el disseny dels espais públics

Laia Soriano-Montagut Jené¹

Resum

Aquest article pretén evidenciar les possibilitats i potencialitats que té el planejament urbanístic, juntament amb la participació en la seva formulació i gestió, entre altres interlocutors, de professionals competents en matèria de seguretat, de reforçar la percepció de seguretat, el patrimoni social i, fins i tot, el foment de la seguretat ciutadana en les diverses àrees de les ciutats. També s'esmenta la transcendència d'altres cossos de seguretat en aquelles zones susceptibles de riscos naturals o tecnològics per a les persones.

L'article tracta metodologies consolidades en l'àmbit internacional i europeu dirigides a reduir la inseguretat i la seva percepció a través del planejament urbanístic, el disseny ambiental i l'arquitectònic. També s'estudien dictàmens elaborats per organismes de la Unió Europea "demandant" la necessitat d'integrar polítiques de seguretat en la planificació urbanística, sobretot en aquelles àrees urbanes degradades o amb problemes estructurals importants. D'altra banda, s'analitza diversa normativa catalana d'aplicació al planejament urbanístic i als projectes urbans que fomenta la seguretat subjectiva i objectiva.

En una societat cada vegada més complexa i global és necessari dur a terme polítiques públiques transversals, pluridisciplinàries i integradores per tal d'encertar els instruments més eficients i idonis que siguin capaços de garantir la convivència i el civisme a les nostres ciutats.

Paraules clau

Ordenació urbanística, usos, seguretat (objectiva i subjectiva), estàndards, cohesió social, coproducció.

¹ Advocada i tècnica urbanista.

1. Introducció

El repte de l'urbanisme és donar resposta a les necessitats de les generacions presents i de les esdevenidores per tal de propiciar-los una qualitat de vida millor. Per aconseguir-ho, l'ordenació urbanística ha de preveure, entre altres factors, la regeneració i revitalització dels centres històrics i les àrees degradades, nous creixements integrats en els centres urbans, la mixticitat social i cultural en els mateixos àmbits, la diversitat d'equipaments fins i tot religiosos, la multifuncionalitat dels espais, la reactivació de l'activitat econòmica i el disseny d'espais públics segurs i adequats per a una bona convivència pacífica.

Per dur a terme les actuacions esmentades i tenint en compte el manament constitucional i estatutari de garantir i proporcionar seguretat a la ciutadania, un mecanisme eficaç que hi contribueixi és que l'urbanisme apunti cap al disseny de ciutats segures, cohesionades, integrades i sostenibles. La nova concepció del sistema de seguretat pública incorpora en la seva planificació altres agents socials que treballin juntament amb els cossos de policia, implica un treball transversal entre les diferents administracions públiques i entitats i la interlocució amb la població. Aquesta participació de diferents agents és el que es coneix com la *coproducció de la seguretat*. No es pot obviar que vivim en una societat cada vegada més complexa, on cal establir polítiques públiques transversals i interdisciplinàries per tal de donar una resposta integral davant les noves necessitats.

Les administracions i les persones encarregades de “fer” urbanisme no poden menystenir les necessitats i les percepcions de la ciutadania respecte als seus barris, com tampoc la producció de comportaments inadequats en els seus espais públics i, fins i tot, la comissió de delictes produïts en l'àmbit públic de les ciutats. Els polítics i els tècnics han de distingir i conèixer quina és la *percepció d'inseguretat (inseguretat subjectiva)* de les persones residents en una àrea, barri o districte, que respon a les sensacions, emocions, prejudicis i idees, és a dir, a l'esfera subjectiva de cada persona; també els *comportaments incívics* que es produeixen en els espais públics d'aquestes àrees, barris o districtes, regulats en les ordenances de civisme de cada municipi; i, fins i tot, les *faltes o delictes* que s'hagin comès en diferents parts de la ciutat (els darrers, és a dir, les dades objectives com denúncies, faltes, delictes, etc. correspondrien a la *inseguretat objectiva*).

La sensació d'inseguretat de les víctimes sovint s'ha relacionat amb les característiques del lloc, que al mateix temps ha comportat que els agressors cometin els seus delictes.²

² Cal tenir en compte la *teoria de l'oportunitat* elaborada per l'Escola de Chicago entre el 1960 i el 1970, la qual ve a dir que, si la situació o l'entorn ambiental afavoreixen l'oportunitat, d'altra banda no hi ha guardians que vigilin la zona ni

Tot seguit s'esmentaran les primeres experiències sobre l'estudi de la ciutat des d'un punt de vista sociològic i criminològic. Tal com es fa, l'anàlisi té un enfocament basat en la reducció de la delinqüència i la criminalitat, més que en polítiques de seguretat (més pròpies del nostre sistema), ateses les circumstàncies de les ciutats americanes objecte d'estudi.

Els Estats Units van ser dels pioners a estudiar la ciutat com a laboratori social. L'any 1892 es va crear el Departament de Sociologia (posteriorment de *Criminologia*) de la Universitat de Chicago, coneguda internacionalment com l'Escola de Chicago (citada també com l'*Escola ecològica*). Aquesta Escola es va caracteritzar per l'estudi científic de la delinqüència i es va especialitzar en la sociologia urbana i a investigar l'entorn urbà a través de la teoria i els treballs de camp etnogràfic a la ciutat de Chicago. Els principals objectes d'estudi d'aquesta Escola van ser l'ecologia humana, és a dir, la ciutat com a laboratori social; la relació individu/comunitat i la comunicació. D'aquesta Escola, cal destacar diversos autors tals com Ernest Burgess, Roderick D. Mckenzie, Walter C. Reckless i Edwin Shuterland, entre altres.

Cap al 1940, Clifford Shaw i Henry McKay,³ de l'Institut d'Investigació Juvenil de Chicago, van proposar la teoria de la *desorganització social* basada en observacions empíriques de la correlació entre determinades característiques de barris i les seves diferents taxes de criminalitat. Shaw i McKay⁴ van descriure la ciutat en diverses àrees concèntriques: la zona I, la *city*, el districte central dedicat als negocis; la zona II, l'*àrea de transició*, habitada pels immigrants i classes més desafavorides; la zona III, l'*àrea d'habitatges dels treballadors* que van poder *fugir* de la zona de transició; la zona IV era la *zona de residència* de la classe mitjana i la zona V es caracteritzava per les *zones residencials perifèriques*, ocupades per les classes més benestants.

Els autors van analitzar en concret aquesta relació a la ciutat de Chicago, estudiant la distribució urbana dels delinqüents juvenils entre els anys 1900 i 1940. Dels estudis duts a terme es va demostrar una concentració de població delictiva a l'àrea II (*àrea de transició*⁵), habitada en la seva major part per immigrants i classes més desafavorides, i

residents (control social informal) que hi transitin, i hi ha una víctima presencial, el delinqüent té l'oportunitat de cometre el delicte.

³ Shaw, Clifford and Henry McKay, 1942. *Juvenile delinquency and urban areas*. Chicago: University of Chicago Press.

⁴ Garrido, Vicente; Stangeland, Per i Redondo, Santiago. *Manuales. Principios de Criminología*, 2a edició. Valencia: Tirant lo Blanch, 2001.

⁵ Segons Cid i Larrauri (2001), l'*àrea de transició* fa esment d'una zona de trànsit d'habitants, on normalment viuen els nousvinguts (el deteriorament urbanístic existent propicia que els habitatges siguin més accessibles econòmicament) fins que aconsegueixen instal·lar-se en un barri millor, donant lloc que nous nousvinguts puguin instal·lar-s'hi.

per un deteriorament físic dels espais públics i els habitatges important, a l'hora que per la presència de problemàtiques d'alcoholisme, prostitució i pobresa.

Per tal d'adreçar els problemes de delinqüència juvenil en les comunitats més pobres de Chicago, l'any 1932 Shaw va proposar reforçar el capital social amb vista a afavorir l'organització social a través del *projecte de les àrees de Chicago*.⁶ Aquest projecte es basava a atorgar lideratge i participació activa als veïns de la comunitat en coordinació amb les institucions, els grups i les agències locals dintre d'un programa unificat de barri; dur a terme programes recreatius per als nens, i campanyes per millorar les condicions dels barris, i fer activitats per als joves delinqüents que tornaven de complir condemna. Actualment el *projecte de les àrees de Chicago* continua en funcionament.

Cap als 60, la urbanista Jane Jacobs⁷ criticava el model de ciutat dispersa⁸ americana i reivindicava un model urbà més integrat i cohesionat, amb major densitat i mescla en l'organització de les comunitats. Incidia en la necessitat de fer ciutats més cohesionades i amb més vida al carrer, amb presència d'activitat, moviment, edificis amb accés al carrer, finestres que "miren" al carrer. Segons Jacobs, la seguretat urbana depenia de la riquesa del patrimoni social i de la seva identitat en el territori. La urbanista era contrària als models urbanístics que fomentaven l'ús de l'automòbil, ja que reduïen els espais per als vianants i, amb això, s'abandonava l'ús del carrer i al mateix temps es reduïa el control social informal. Jacobs explicava que la seguretat als carrers no només era una qüestió de la policia, sinó que depenia del grau de control social informal que resultava de l'ús i les interaccions.

L'any 1969, Philip Zimbardo, psicòleg de la Universitat d'Stanford, arran d'un experiment que va dur a terme al conegut barri del Bronx de Nova York i després al barri exclusiu de Palo Alto de Califòrnia, va originar el que es coneixeria posteriorment com la teoria de les *finestres trencades*, que tracta sobre el contagi de les conductes immorals o incíviques. L'experiment de Zimbardo es va basar a abandonar al carrer un automòbil amb les plaques de matrícula arrancades i les portes obertes, per tal d'estudiar el comportament social en els dos barris del Bronx i Palo Alto esmentats. Tot i que al barri exclusiu de Palo Alto van trigar uns dies més, als dos va succeir-hi el mateix: el cotxe va acabar sent destrossat. Posteriorment, l'any 1982, James Wilson i George Kelling van desenvolupar la teoria arribant a la conclusió que les conductes incivilitzades es contagien i que les persones civilitzades es retrauen. La teoria de les *finestres trencades* de Wilson i Kelling ve a dir que si en un edifici apareix una finestra trencada i no s'arregla aviat,

⁶ www.chicagoareaproject.org

⁷ Jacobs, Jane (1961). *The Death and life of Great American Cities*. New York: Random House.

⁸ *Urban sprawl, new community developments, gated communities*.

immediatament la resta de finestres acaben sent trencades pels vàndals, perquè la finestra trencada és un senyal que indica que no hi ha ningú que vetlli pel seu manteniment.

Cap als 70 i 80, els Estats Units van viure episodis marcats per una necessitat de major seguretat arran de l'increment de la delinqüència i la por al delicte. Per donar resposta a aquesta situació, les comunitats de veïns vigilaven els barris afavorint la reducció del delicte i de la seva percepció, i l'enfortiment dels seus llaços socials. En el mateix període, es produïen problemes de delinqüència en els projectes d'habitatge públic a la ciutat de Nova York, per la qual cosa es van dur a terme estratègies de disseny de l'entorn urbà,⁹ de manera que es facilités el desenvolupament de la vigilància natural dels espais públics i que els residents s'hi identifiquessin, mitjançant la millora de les condicions de seguretat en els edificis, el disseny arquitectònic, la instal·lació de sistemes de videovigilància i la millora de l'enllumenat, entre altres factors.

Cap als 90, William Bratton,¹⁰ cap de la policia de Nova York, va adoptar la teoria de les *finestres trencades*, durant el mandat de Rudolph Giuliani, en les polítiques de seguretat de la ciutat, la qual va derivar cap a la de *tolerància zero*. Si bé és cert que els índexs de delinqüència es van reduir notòriament durant aquesta època, no és menys cert el volum de crítiques, sobretot per l'excés i els mètodes dels poders policials davant de col·lectius minoritaris i d'origen racial.

L'any 1996 es va crear el programa Ciutats més Segures d'UN-HABITAT,¹¹ a petició d'uns quants alcaldes africans, per tal de contenir l'augment de violència urbana de les darreres dècades, principalment a les àrees urbanes, a través d'estratègies de prevenció. El programa apuntava a causes múltiples i complexes, sobretot les importants inequitats socials i territorials, caracteritzades pel procés d'urbanització, la insuficiència de les polítiques públiques en matèria d'integració social i la naturalesa cada vegada més organitzada i internacionalitzada de la criminalitat. Aquest programa, el qual continua vigent, té com a objectiu l'augment de les capacitats en l'àmbit urbà per contenir la inseguretat urbana i contribuir a l'establiment d'una cultura de la prevenció.

Les experiències americanes i les relatives a UN-HABITAT responen a una societat, uns models i conceptes de "ciutat", unes comunitats, una cultura i unes fórmules de governança diferents de les nostres. Les seves accions es van derivar de fets concrets a fi i efecte de contenir la violència a les seves ciutats i propiciar-hi fórmules preventives. El

⁹ Crime Prevention Through Environmental Design, Ray Jeffery, 1971, Estats Units. Vegeu punt 2.

¹⁰ Bratton tenia George Kelling entre els seus consellers.

¹¹ Actua en col·laboració amb altres agències de l'ONU (PNUD, UNICEF, UNESCO).

camí de ruta que es pretén a casa nostra va dirigit a establir fórmules preventives acompanyades de polítiques transversals i integradores, que tinguin com a resultat la “re”construcció de ciutats més segures i confortables.

En aquesta línia, l'any 2000 es va elaborar el Manifest de les Ciutats “Seguretat i democràcia”, adoptat a Nàpols el 9 de desembre de 2000 pel Fòrum Europeu per a la Seguretat Urbana (FESU),¹² el qual establia que la seguretat és un bé comú essencial per al desenvolupament sostenible; és, a la vegada, *signe i condició d'inclusió social*, de l'accés just a altres béns comuns com són l'educació, la justícia, la salut i la qualitat del medi ambient. El Manifest establia que promoure la seguretat era desenvolupar un bé comú i no consistia, sobretot, a fer de policia o a recórrer al sistema penal.

Sis anys més tard, el FESU es va tornar a reunir i va elaborar el Manifest de Saragossa sobre la seguretat urbana i la democràcia, de 4 de novembre de 2006. Aquest Manifest reconeix l'impacte tan fort en el sentiment d'inseguretat que té la presència de fenòmens de criminalitat i especialment de manca de civisme en els espais públics. Determina que, per a les ciutats del segle XXI, la gestió d'aquests espais amb objecte de reduir l'alarma i la por constitueix una prioritat.

El Manifest de Saragossa remarca que l'urbanisme i l'arquitectura tenen un impacte reconegut en la seguretat i han de ser instruments per resoldre els problemes existents, per evitar l'aparició de problemes futurs, per soldar les fractures existents i per crear una relació de reciprocitat entre els diversos espais de la ciutat. Afegeix que des dels urbanistes fins als operadors de la policia, la idea de ciutat és plural i exigeix un diàleg entre ciència i saber, a vegades allunyades, així com entre tots els actors (residents i usuaris), amb els seus interessos i conflictes respectius.

Urbanisme i seguretat, per tant, comparteixen reptes i necessitats. En coherència amb les experiències citades anteriorment, cal destacar el salt evolutiu que ha tingut el concepte d'*ordre públic*,¹³ establert en un origen com a garantia i límit de la llibertat, entesa en el sentit que ningú no pot fer res que sigui perjudicial als altres; a la definició actual de la *seguretat ciutadana*, molt més àmplia, i que incorpora els valors de l'estat social i democràtic de dret. Per tant, la seguretat ciutadana, a banda de preservar els drets i les llibertats i d'oferir un servei públic, té com a missió *garantir la seguretat de la ciutadania i millorar la seva qualitat de vida*.

¹² El Fòrum Europeu per a la Seguretat Urbana és una organització internacional no governamental que agrupa autoritats locals i regionals compromeses en la reflexió i l'organització d'accions de prevenció de la inseguretat urbana i de tractament de la delinqüència a través del desenvolupament de polítiques globals que actuen sobre les causes i els efectes de la delinqüència.

¹³ Brotat i Jubert, Ricard (2002). *Un concepto de seguridad ciudadana*. Alicante: Diputación de la Provincia de Alicante.

En la mateixa direcció, la Llei 4/2003 del sistema de seguretat pública de Catalunya incorpora una cultura de la coresponsabilitat, determina que el foment de la convivència i la cohesió social ha de provenir d'iniciatives i polítiques transversals modernes que, des del respecte als valors de la democràcia i la llibertat, garanteixin la seguretat de les persones i els seus béns. En aquest sentit, d'acord amb la norma Catalunya aspira a dotar-se plenament d'un model que transcendeixi la concepció tradicional de la seguretat i l'ordre públic, a favor d'una orientació que es fonamenti en la prevenció, la participació i la implicació dels diferents serveis públics, i també de la societat civil.

D'aquesta manera, el sistema de seguretat pública de Catalunya té per finalitat contribuir al desenvolupament de polítiques públiques de prevenció i protecció eficaces en l'assegurament dels drets i les llibertats dels ciutadans, la preservació de la convivència i el foment de la *cohesió social*.

A Catalunya, el marc jurídic urbanístic i sectorial es dota de diversos instruments i regles concretes per donar solució a fenòmens urbans de segregació social i degradació urbana i, d'altra banda, promou i fomenta la regeneració de barris i àrees degradades. Tanmateix, a hores d'ara aquests mecanismes no acaben de ser suficients per donar solució a problemes existents.

Tal com s'esmentarà en el punt 3, en els darrers anys la Unió Europea ha elaborat diversos dictàmens en els quals es recomanen als estats membres diverses línies d'actuació dirigides a incrementar la seguretat, la cohesió i la inclusió socials, com també a rehabilitar zones degradades per evitar possibles escenaris o situacions conflictives a l'hora de dur a terme operacions de transformació urbana o polítiques d'ordenació del territori.

Aquest article posa en relleu la transcendència que tenen les polítiques i les accions urbanístiques i territorials en el funcionament de les ciutats i en la vida de les persones que hi habiten o hi transiten. Però, sobretot, es vol remarcar les possibilitats i potencialitats que té la planificació urbanística, amb la col·laboració d'altres professionals, en aquest cas especialitzats en seguretat o criminologia, de reforçar la percepció de seguretat i de benestar i, fins i tot, de propiciar major seguretat ciutadana en les diverses zones de les ciutats, i també d'oferir seguretat en zones susceptibles de riscos naturals o tecnològics per a les persones, on els cossos policials tindran un rol rellevant.

A continuació se citen les metodologies internacionals i europees conegudes com a *Crime Prevention Through Environmental Design* i l'estàndard europeu per a la reducció

de la delinqüència i la por a la delinqüència a través del planejament urbanístic i el disseny arquitectònic, conegut com a *CEN/TC 325*. Més endavant es comenten alguns dictàmens de la Unió Europea que expressen la necessitat d'integrar polítiques de seguretat en el planejament urbanístic; també es fa una anàlisi de la legislació aplicable al planejament i als projectes que fomenta la seguretat. Per acabar, es formulen un seguit de conclusions en relació amb els temes tractats.

2. Metodologies internacionals i europees

2.1 Crime Prevention Through Environmental Design

La **Prevenió de la delinqüència a través del disseny ambiental**, més coneguda com a CPTED (Crime Prevention Through Environmental Design), la va introduir el criminòleg Ray Jeffery el 1971 als Estats Units. Segons Jeffery, aquest tipus de prevenció posava de manifest que l'ambient físic i social urbà podia generar oportunitats per a la comissió de delictes, de manera que posant a la pràctica la seva metodologia mitjançant la modificació de determinats paràmetres ambientals les oportunitats de delinquir podien reduir-se.

Aquesta prevenció ambiental de la delinqüència no va agafar embranzida fins a l'entrada en escena de l'arquitecte Oscar Newman, el qual va introduir els principis de l'*espai defensable*. Newman va proposar transformar la visió de la seguretat a les ciutats a través de la planificació i el disseny urbà. Segons la seva teoria de l'espai defensable, el planejament urbanístic i les característiques arquitectòniques d'habitatges tenen una influència directa en la naturalesa i la quantitat de delictes locals. D'entre les seves obres,¹⁴ cal destacar *Defensible Space, Crime Prevention Through Urban Design* (New York: Macmillan, 1972), que estableix els principis bàsics per a la planificació i el disseny urbà.

Segons Newman, es tracta d'un model per a ambients residencials que inhibeix la delinqüència creant l'expressió física d'un teixit social que es defensa ell mateix. L'objectiu principal és crear un ambient en què el sentiment de territorialitat latent i de comunitat dels residents pugui traduir-se en la seva responsabilitat per garantir un espai

¹⁴ (Newman, 1980) *Factors Influencing Crime and Instability in Urban Housing Developments*, National Institute of Justice, Government Printing Office, Washington, D.C. (Newman y Franck, 1981) *Housing Design and Children's Anti-social Behavior*, Institute for Community Design Analysis, New York. (Newman, 1996) *Creating Defensible Space*, U.S. Department of Housing and Urban Development, Washington.

habitable segur, productiu i ben mantingut. Aquesta idea es concreta en quatre elements de disseny, com la definició territorial de l'espai amb àrees d'influència dels seus habitants (mecanismes de disseny que reforcin la capacitat dels habitants d'assumir actituds i prerrogatives territorials), la visibilitat o la vigilància (els habitants han de poder veure i controlar el que succeeix al seu entorn), l'adopció de formes de construcció que evitin l'estigma que permet a altres identificar la vulnerabilitat i l'aïllament dels residents de projectes d'habitatge públic (espais de qualitat i ben mantinguts dificulten el seu deteriorament) i les zones adjacents (la millora de la seguretat a través de la ubicació de projectes en àrees urbanes adequades i segures, sense barreres arquitectòniques).

La CPTED es basa a entendre els objectius conductuals abans de considerar una estratègia preventiva del delictes, a contextualitzar i optimitzar els espais urbans. És a dir, a analitzar els comportaments desitjats en les diverses classes d'espais urbans, incidint-hi a través del disseny, l'ús i l'administració dels entorns microambientals, i després aplicar estratègies per reduir els comportaments indesitjats o sancionables o punibles.

Bàsicament, els passos que segueix la CPTED es basen en cinc conceptes bàsics interrelacionats i destinats a reduir l'oportunitat de la comissió d'actes violents, com també la por al delictes. Aquests conceptes són el control d'accés, la vigilància, el reforç territorial, el manteniment dels espais públics i la participació comunitària.

- **El control d'accés:** ajuda a definir els territoris personals i a fomentar les expectatives de resposta en els comportaments no desitjables i violents.
- **La vigilància natural:** són aquelles característiques formals d'observació que han de tenir les ciutats. Cal fomentar l'oportunitat de veure i ser vist dintre d'un espai urbà concret i de sentir-hi confiança per les seves característiques físiques i les persones que l'habiten. Per dur-ho a terme cal millorar les perspectives de visió, il·luminació i usos adjacents compatibles. D'altra banda, en funció de la comunitat i del disseny urbà, la vigilància natural pot afavorir o empitjorar la seguretat.
- **El reforç territorial:** fa al·lusió als llaços afectius entre els seus habitants i l'entorn ambiental més pròxim. Cal reforçar el sentit de pertinença al lloc, la possessió i les expectatives conductuals en un espai donat, i propiciar la seva protecció.
- **El manteniment dels espais públics:** les administracions públiques han de vetllar pel manteniment dels espais públics, però cal que la comunitat sigui responsable i en tingui cura per evitar la degeneració dels espais. Tot i això, cal tenir en compte la força que en els darrers anys estan agafant els espais lúdics de titularitat privada, als propietaris dels quals els correspon mantenir, en el sentit que atrauen a la població en detriment de l'ús dels espais públics amb la consegüent no-ocupació, deixadesa i pèrdua de control social.
- **La participació comunitària:** cal la implicació dels habitants i la comunitat per tenir un resultat satisfactori en la fase del disseny, l'execució i l'avaluació dels espais públics de risc. Aquesta tasca comporta la idea de la coproducció de la seguretat entre les diferents parts implicades.

La metodologia de CPTED s'ha aplicat a països com Austràlia, el Canadà, els Estats Units, els Països Baixos, el Regne Unit, Sudàfrica i Xile.

Tot i això, cal tenir en compte que l'aplicació d'aquests models pot comportar la instauració de models d'urbanització tancada (*gated communities*), els quals poden perjudicar la cohesió social i la privatització de les antigues àgores.

2.2 Estàndard europeu per a la reducció de la delinqüència i la por a la delinqüència a través del planejament urbanístic i el disseny arquitectònic, conegut com a CEN/TC 325

A Europa, el document que va manifestar la importància de promoure la col·laboració entre la policia i els dissenyadors professionals i d'assegurar que els agents de policia rebien una formació específica per aconsellar sobre la relació entre la delinqüència i l'entorn edificat va ser la declaració final de la Conferència internacional organitzada pel Congrés d'Autoritats Locals i Regionals d'Europa de febrer de 1997.

El Comitè Europeu de Normalització (CEN), creat l'any 1961, amb seu central a Brussel·les, amb trenta països membres i set organismes europeus associats, encarregat, entre altres coses, de promoure el benestar de la ciutadania europea i l'entorn, s'ha dedicat en els darrers anys a analitzar pràctiques de diferents països per dissenyar estratègies i bones pràctiques entorn de la prevenció ambiental del crim.

L'any 96, amb l'objectiu d'iniciar el camí de ruta sobre l'estandardització de la prevenció de la delinqüència a través del disseny arquitectònic i la planificació urbanística, el comitè tècnic 325 del CEN (TC325) es va reunir per primera vegada a Dinamarca. El grup GT 2: planificació urbanística dels Països Baixos (Paul van Soomeren, DSP) va ser l'encarregat de presidir aquest grup de treball.

Fruit d'aquesta anàlisi i experiència acumulada de diversos experts en els darrers anys, s'ha treballat en l'**estàndard europeu per a la reducció de la delinqüència i la por a la delinqüència a través del planejament urbanístic i el disseny arquitectònic, conegut com a CEN/TC 325**. Els experts dels grups de treball del TC 325 s'encarreguen concretament d'elaborar estàndards europeus sobre planejament urbanístic i disseny arquitectònic per tal de prevenir la delinqüència en construccions noves o bé en existents

de zones residencials, incloent-hi comerços locals, a fi de garantir la seguretat i el benestar i reduir la por a la delinqüència.¹⁵

L'informe tècnic 2006-06, *prCEN/TR14383-2:2006*, anomenat "*Prevention of crime-Urban planning and design- Part2 Urban planning*", combina continguts referits a la qüestió de quines estratègies i mesures cal implementar per preveure i reduir els problemes delictius en el medi ambient existent. I, en segon lloc, inclou procediments referits a la qüestió de com s'han de seguir per tenir procediments eficaços i eficients en els quals els agents del territori/participants haurien d'elegir les estratègies i mesures més efectives i factibles per prevenir i reduir els problemes de criminalitat definits pels agents del territori/participants.

L'any 2007 el CEN va adoptar el document de referència CEN/TR 14383-2:2007 *Prevention of crime - Urban planning and building design - Part 2: Urban planning* CEN/TC 325.

D'acord amb l'estàndard, abans dels continguts i procediments que es presenten, hi ha un conjunt de **qüestions preliminars** a tenir en compte, que són les següents:

- **Identificació de l'àrea: on.** La identificació de la localització exacta de l'àrea (coordenades, límits, codis postals, etc.) i el tipus d'àrea, si l'àrea comprèn i hi existeixen estructures urbanes o construccions, carrers i carreteres, o bé si és una àrea nova planejada.
- **Problema del delicte: què.** La primera identificació general dels problemes delictius que succeeixen en aquesta àrea, o els futurs problemes delictius que poden succeir a la nova àrea, així com la tendència d'aquesta àrea cap a l'atracció de delictes i conductes antisocials i generadores de percepció de la por.
- **Agents del territori: qui.** La identificació dels agents del territori/participants compromesos en la definició dels problemes delictius més precisos, avaluant-los i estudiant-los en profunditat i implementant/executant les mesures de prevenció i/o reducció dels problemes delictius.

En segon lloc, **les guies del planejament i el disseny urbà**. El planejament i el disseny urbà és un concepte genèric, el qual inclou no solament els treballs i dissenys fets per arquitectes i urbanistes fins ara, sinó que també inclou la implementació posterior de la seva gestió. En aquest sentit, hi ha tres tipus d'estratègies identificades:

- **Estratègies de planejament urbà:** tenir en compte les estructures socials i físiques existents; garantir l'accessibilitat i evitar enclavaments; crear vitalitat (mesclant funcions i activitats, dissenys atractius), proporcionant estatus mixtos (mesclant grups socioeconòmics, evitant

¹⁵ La Resolució de 8 d'abril de 2010, de la Direcció General de Indústria del Ministerio de Indústria, Turisme y Comercio, per la qual es publica la relació de normes UNE aprovades per AENOR durant el mes de març de 2010. Entre d'altres hi figura EA 0028:2007 UNE-CEN/TR,14383-7:2010,IN, Prevenció del crim. Planificació urbana y diseño de los edificios. Parte 7: Diseño y gestión de las instalaciones de transporte público.

aïllaments i segregació), creació adequada de densitat urbana que permeti vitalitat i vigilància natural, evitar les barreres físiques (com infraestructures) i territoris inerts.

Aquestes estratègies van dirigides a escollir l'escala, la funció i la mescla de funcions, que són un incentiu per a les vivències, el control social, el compromís i el sentit de propietat. La implementació d'aquestes estratègies preveuen l'existència d'estructures urbanes danyades. Aquestes estratègies poden preveure la ubicació de grans complexos d'edificis, que tot i que poden ser segurs a l'interior, funcionen com estructures urbanes aïllades.

- **Estratègies de disseny urbà.** Disseny (continuïtat de les estructures urbanes i rutes de vianants i ciclistes), localització específica d'activitats, coordinació d'un programa de treball que garanteixi la vigilància natural continuada, visibilitat (vista genèrica, camp visual entre residències/habitatges i els espais públics, il·luminació), accessibilitat (orientació, espai de mobilitat, rutes alternatives, accessos limitats per gent no autoritzada), territorialitat (escala humana, zones clares públiques i privades, compartimentar), atracció (color, material, il·luminació, soroll, olor, mobiliari urbà), resistència (materials, per exemple, mobiliari urbà, tanca).

Aquestes estratègies van dirigides a crear les condicions de control social, vigilància natural, sentit de propietat, sentiment de pertinença. Aquestes estratègies són complementàries de les de planejament.

- **Estratègies de gestió.** Objectius clars i inamovibles, manteniment, vigilància (patrullatge, càmeres de vigilància), normes (de conducta del públic en els espais públics), proveint d'infraestructures per a grups particulars, comunicació (missatges preventius i normes de conducta per al públic).

Pràcticament, una àrea no urbana s'autoregula; així mateix, la majoria d'àrees urbanes necessiten un cert nivell de vigilància i manteniment professional. Aquestes estratègies són especialment importants quan la tasca és resoldre problemes delictius existents a les àrees. En aquests casos, les possibilitats d'implementar estratègies de planejament i disseny són limitades. Les de gestió són necessàries per crear un paquet de mesures completes i efectives, que dependran del context local, la tradició cultural, l'experiència i el cas a cas. No totes les mesures són efectives en tots els entorns i en totes les circumstàncies; algunes mesures són més efectives en entorns concrets per preveure tipus específics de delictes. Per aquesta raó, les mesures s'han d'escollir d'acord amb les expectatives efectives en certs tipus d'entorns i contra el tipus de delicte imperant. La prevenció del delicte és una part del procés de planejament i disseny urbà i no pot considerar-se de forma aïllada.

Les dues primeres són primordials a l'hora de proposar noves àrees i barris. Així mateix, les estratègies de gestió són més transcendents per a les àrees existents.

En tercer lloc, es basa en el **procés de prevenció i reducció de la delinqüència i la por a la delinqüència a través del planejament urbanístic i la seva gestió**. En aquest punt es tracta d'implementar pas a pas el procés que implicarà tots els responsables, sense oblidar els passos preactivats essencials, tal com la revisió del delicte, l'establiment d'objectius, etc. Aquesta clàusula ofereix també un esquema als agents inclosos en el

procés de desenvolupar una estratègia seguint decisions clares i tenint en compte les responsabilitats de tots els responsables inclosos.

Aquests agents són propietaris, autoritats, especialistes que poden aportar les seves experiències al projecte, policies i els residents i usuaris. Aquests agents iniciaran o formaran part d'un procés regular de planificació i gestió que comporti la construcció d'una nova àrea, o la reconstrucció, la reforma o bé el manteniment d'una àrea existent. El grup de treball que es constitueix a aquest efecte, si és que no n'hi ha cap, ha de seguir el procés establert, el qual inclou set passos: *Anàlisi o avaluació del delictes, objectius i necessitats, pla de treball de grup, decisió de l'òrgan responsable, acció i implementació, avaluació, i seguiment i accions correctores.*

Aquesta estandardització sobre la prevenció de la delinqüència a través del planejament urbanístic i el disseny arquitectònic no vincula els estats, tot i que les parts implicades poden acordar-ne voluntàriament l'aplicació. A Catalunya no s'aplica en el procés de formulació, modificació o revisió dels plans urbanístics de Catalunya, i tampoc se cita en la legislació urbanística catalana ni en l'estatal. Potser podria ser d'ajuda i aplicabilitat en processos de transformació urbanística, sobretot en àrees amb problemes socials, econòmics, racials i culturals importants.

D'altra banda, hi ha altres metodologies a part de les dues citades, com **Design Against Crime**, **Secured by Design** i **Police Label Safe Housing dels Països Baixos**.

3. Dictàmens de la Unió Europea que remarquen la necessitat d'integrar polítiques de seguretat en el planejament urbanístic

En l'àmbit europeu, des dels 90 la Unió Europea ha elaborat diversos dictàmens en què relaciona la delinqüència a les ciutats amb l'urbanisme,¹⁶ i també la necessitat d'actuar davant situacions estructurals que generen inseguretat (objectiva o subjectiva), posant com a exemple les àrees urbanes degradades. Així mateix, posa èmfasi en la necessitat d'incorporar els aspectes de prevenció de la violència a través d'una col·laboració amb diferents professionals i interlocutors (planificadors, residents, autoritats encarregades de la seguretat, etc.) a l'hora de dur a terme operacions de renovació urbana o bé de nous creixements.

¹⁶ Dictamen del Comitè de les Regions de la Unió Europea, de 18 de novembre de 1999, sobre "La delinqüència i la seguretat en les ciutats".

També s'ha fet referència al paper de l'urbanisme i de la creació de barris agradables com a factors que condicionen la cohesió social i territorial.¹⁷ De la necessitat que l'acció a favor de la cohesió territorial sigui multidimensional i multidireccional; que es dirigeixi a facilitar i donar suport als aspectes positius i també a reparar o preveure els aspectes negatius.¹⁸ Per tant, es posa en relleu la importància de comptar amb equips pluridisciplinaris i transversals en els processos de transformació urbanística, com també amb la participació de la ciutadania.

Fenòmens de violència i delinqüència de menors existeixen als països europeus des de fa molts anys i en formes recurrents. La diferència rau que abans aquests fenòmens, generalment, eren percebuts com una patologia social i actualment es defineixen de forma comuna com a elements d'inseguretat. Per tant, el que difícilment es pot qüestionar és que accions violentes en els espais urbans són el resultat de causes múltiples, entre d'altres, l'urbanisme; la pobresa, la precarietat i l'atur; l'accés a les armes i a substàncies il·lícites; les relacions amb les forces de l'ordre, i els mitjans de comunicació.¹⁹

El que es proposa des del Comitè Econòmic i Social Europeu als estats membres de la Unió Europea, entre altres mesures, és dur a terme *polítiques de renovació urbana* (per exemple, l'Agència de Renovació Urbana a França); *iniciatives de discriminació positiva a favor dels barris sensibles* (a Berlín, joves voluntaris i agents de policia patrullen junts regularment per evitar i prevenir situacions que comportin episodis de violència urbana²⁰) i altres basades en un *reforç de la presència policial* i de la *videovigilància en les zones sensibles* (escoles o indrets d'oci).

Per tant, l'ordenació urbanística juga un paper decisiu en donar noves oportunitats a aquelles àrees degradades o en procés de degradació. És durant el procediment urbanístic on fóra recomanable introduir altres professionals de l'àmbit de la seguretat per tal que a l'hora de formular o redactar el document s'analitzi des de les diferents vessants i s'hi pugui aportar totes les mesures preventives oportunes.

¹⁷ Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu, de 15 de març de 2007, sobre el tema "L'habitatge i la política regional", ECO 192.

¹⁸ Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu, de 25 de març de 2009, sobre la "Comunicació de la Comissió al Consell, al Parlament Europeu, al Comitè de les Regions i al Comitè Econòmic i Social Europeu - Llibre verd sobre la cohesió territorial: convertir la diversitat territorial en un punt fort", ECO/238, COM(2008) 616 final.

¹⁹ Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu, de 15 de juliol de 2009, sobre el tema "Espais urbans i violència juvenil".

²⁰ Al punt 3.2 del Dictamen de 15 de juliol de 2009 esmentat en el paràgraf anterior es manifesta que: "Des de la creació d'aquestes patrulles de policia mixtes (un cop convençuts els antics caps de bandes urbanes perquè hi col·laboressin), la criminalitat s'ha reduït en un 20% en les zones on intervenen junts." "Jeunes et policiers font cause commune à Berlin".

La idea és que les iniciatives, sobretot les locals, vagin dirigides a la regeneració social de localitats o barris deprimits i empobrits. No solament és una qüestió d'inversió d'infraestructures físiques, sinó sobretot les destinades a reconstruir les de caire social i comunitari i el seu capital social.

La Unió Europea no només elabora dictàmens que avalen aquestes necessitats, sinó que també les porta a la pràctica. Segurament, la millor mesura de la Unió Europea adreçada a la rehabilitació de les àrees urbanes i els barris en crisi és la iniciativa comunitària URBAN,²¹ i que en la seva segona etapa s'ha enfocat, de manera més específica, a promoure l'elaboració i la posada en pràctica de models de desenvolupament innovadors que afavoreixin la regeneració econòmica i social de les zones urbanes en crisi, i també l'intercanvi d'informació i d'experiències referents al desenvolupament urbà sostenible a la Unió.

Per exemple, l'any 2004 la Comissió Europea va aprovar participar activament en el desenvolupament del barri de la Mina de Sant Adrià de Besòs, cofinançant el programa URBAN per al període 2000-2006. La participació dels Fons Estructurals va ser de 12.340.000 euros dintre d'un pressupost global de 24.680.000 euros. El projecte es va subvencionar per diverses raons, sobretot perquè el barri de la Mina presentava un dels índexs més alts de vulnerabilitat a Espanya, per la presència de factors com una acumulació nombrosa de diferents grups socials en un espai urbanístic relativament reduït, una alta presència d'activitats d'economia submergida, grans dificultats per accedir als circuits formatius i un gran deteriorament dels entorns urbanístic i mediambiental.

4. Normativa d'aplicació al planejament i als projectes que fomenten la seguretat

El nostre ordenament jurídic ha incorporat tant les experiències com les recomanacions dels dictàmens que hem esmentat. Tot seguit analitzarem les normes més rellevants en aquest àmbit.

4.1 Competències de la Generalitat: Estatut d'autonomia de Catalunya

La Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC) determina en l'article 149 la competència exclusiva de la Generalitat de Catalunya

²¹ URBAN I del 1994 al 1999 i URBAN II del 2000 al 2006.

en matèria d'**ordenació del territori i del paisatge, del litoral i urbanisme**. Aquestes facultats inclouen, entre d'altres, l'establiment de les directrius d'ordenació i gestió del territori i la regulació, tramitació i aprovació de les figures de planejament territorial; també la regulació del règim urbanístic del sòl, l'establiment i la regulació dels instruments de planejament i gestió urbanística, i del seu procediment de tramitació i aprovació.

En una altra vessant, l'EAC regula a l'article 164 la **seguretat pública** i determina que correspon a la Generalitat, d'acord amb el que disposa la legislació estatal, la planificació i la regulació del sistema de seguretat pública de Catalunya i l'ordenació de les policies locals. Entre altres potestats, preveu que la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra té com a àmbit d'actuació el conjunt del territori de Catalunya i exerceix totes les funcions pròpies d'un cos de policia, en els àmbits de la seguretat ciutadana i l'ordre públic, entre d'altres.

4.2 Ordenació del territori: plans territorials

La política territorial, d'acord amb l'article 1 de la Llei 23/1983, de 21 de novembre, té per objecte establir les directrius d'ordenació del territori català i de les accions administratives amb incidència territorial a Catalunya, a fi de corregir els **desequilibris que s'hi produeixen i d'aconseguir un major benestar de la població**.

Per dur-ho a terme la Llei crea el Pla territorial general de Catalunya, el qual es va aprovar mitjançant la Llei 1/1995, de 16 de març, dels **plans territorials parcials** (n'hi ha set per tot Catalunya: per l'àmbit de Ponent, per les comarques centrals, pel Camp de Tarragona, per les comarques gironines, per les Terres de l'Ebre, per l'Alt Pirineu i Aran, i per l'àmbit metropolità de Barcelona; la majoria estan aprovats definitivament); també els **plans directors territorials** i els **plans territorials sectorials** (l'article 18 de la Llei 4/2003 disposa que s'ha d'elaborar el mapa policial de Catalunya, que té naturalesa de pla territorial).

El gener de 2006, el Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat va editar el document *Criteris de planejament territorial*. En preveu 15 i els estructura per sistemes: el d'espais oberts, el d'assentaments i el d'infraestructures de mobilitat. Dels 15 criteris cal destacar els següents:

- **Afavorir la cohesió social del territori i evitar la segregació espacial** de les àrees urbanes.

- Facilitar una **política d'habitatge eficaç i urbanísticament integrada**; propiciar la **convivència d'activitats i habitatge a les àrees urbanes** i racionalitzar la implantació de polígons industrials o terciaris.
- Fer nous **creixements compactes i en continuïtat**, la mobilitat com a dret i no com a obligació.
- Facilitar el transport públic mitjançant la polarització i **compacitat del sistema d'assentaments**.
- Atendre especialment la vialitat que estructura territorialment els desenvolupaments urbans.

Aquestes directrius determinen que cal fer ciutats compactes, integrades socialment i territorialment, ben connectades pel que fa a infraestructures i transports, per tal d'evitar àrees despenjades dels nuclis urbans, i fomentar la mixticitat d'usos en els espais. Tenim exemples de barris com la Mina a Sant Adrià de Besòs o bé el de Can Tunis a Barcelona, que, atesa la seva posició geogràfica, les barreres infraestructurals que els segreguen espacialment dels nuclis urbans, la marginació dels residents, la tipologia d'usos en aquests espais, la falta de mixticitat social i l'abandonament dels espais circumdants han comportat veritables problemes d'exclusió social, drogoaddicció, vandalisme i delinqüència en general.

Aquestes directrius permeten unir el teixit social, reforçar el patrimoni social, l'activitat d'usos, la presència humana als carrers, per diferents col·lectius i en horaris diversos, la qual cosa fomenta el control informal en els espais públics de les ciutats.

El CPTED i el CEN estableixen també bona part d'aquests factors a l'hora de planificar i dissenyar les ciutats.

4.3 Ordenació urbanística: plans urbanístics

4.3.1 Principi de desenvolupament urbanístic sostenible

L'article 3 del TRLU²² i l'article 3 de l'RLU²³ regulen el **principi de desenvolupament urbanístic sostenible**, que vol dir utilitzar racionalment el territori per tal de garantir la

²² Decret legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme, modificat per la Llei 2/2007, de 5 de juny, del DOGC; el Decret llei 1/2007, de 16 d'octubre, de mesures urgents en matèria urbanística, i la Llei 26/2009, de 23 de desembre, de mesures fiscals, financeres i administratives. Ben aviat es publicarà la nova *refosa urbanística*.

²³ Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'urbanisme, modificat pel Decret 80/2009, de 19 de maig, del règim jurídic dels habitatges destinats a fer efectiu el dret de reallotjament i es modifica l'RLU pel que fa al dret de reallotjament.

qualitat de vida de les generacions presents i *futures*, tot conjuminant la *cohesió social*, mitjançant la regulació de l'ús del sòl de forma que es fomenti la mescla equilibrada de grups socials, usos i activitats i es garanteixi el dret dels ciutadans i ciutadanes a gaudir d'un habitatge digne i adequat; com també la cohesió territorial, amb l'objectiu d'afavorir l'accés equitatiu de la ciutadania a les rendes i els serveis bàsics, amb independència del lloc de residència.

En la mateixa direcció, l'article 2 del Reial decret legislatiu 2/2008, de 20 de juny, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei del sòl regula el **principi de desenvolupament territorial i urbà sostenible**, segons el qual les polítiques públiques relatives a la regulació, ordenació, ocupació, transformació i ús del sòl han de *propiciar*, entre altres aspectes, la cohesió social, la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, la salut i la *seguretat* de les persones.

4.3.2 Informes desfavorables vinculants

Ambdós principis determinen l'obligatorietat de planificar el territori amb criteris d'inclusió social i territorial, afavorint la mixticitat d'usos, estrats socials i activitats. Les comissions territorials d'urbanisme de la Generalitat, segons l'article 85 del TRLU, poden emetre **informes desfavorables vinculants** en la tramitació del planejament urbanístic derivat d'aprovació municipal i comarcal, entre altres casos, quan les propostes són incoherents amb la planificació territorial, pel que fa a la **cohesió territorial i a l'organització correcta del desenvolupament urbà**. També quan la proposta és inadequada a la planificació ambiental i a la **política de desenvolupament urbanístic sostenible**. Per tant, aquest principi de desenvolupament urbanístic sostenible de l'article 3 del TRLU pot neutralitzar propostes urbanístiques basades en la segregació social i espacial, i l'exclusió social, com també la no-regeneració urbana ni de teixits socials.

4.3.3 Memòria social

Els articles 59 i la disposició transitòria 5^a.2 del TRLU, com també els articles 66 i 69 de l'RLU i els articles 14, 17, 18 i 20 de la Llei del dret a l'habitatge, regulen el document de **memòria social**. És un document integrant del Pla d'ordenació urbanística municipal (d'ara en endavant POUM) i el document d'avaluació i justificació de les determinacions del pla relatives a les necessitats socials d'accés a l'habitatge. Però el més important d'aquesta memòria, quant a seguretat ciutadana, és la inclusió de l'*avaluació de l'impacte de l'ordenació urbanística* proposada en funció del gènere, com el respecte als col·lectius

socials que requereixen atenció específica, com els immigrants i la gent gran, amb l'objecte que les decisions del planejament, a partir de la informació sobre la realitat social, contribueixin al desenvolupament de la igualtat d'oportunitats entre dones i homes, i afavorir a altres col·lectius mereixedors de protecció.

La memòria estudia els rols de gènere en el municipi o àmbit d'actuació urbanística, analitza sociològicament la població a què afecta un POUM, per la qual cosa es posa en relleu que la configuració de l'espai públic, els seus usos, el disseny urbà i la planificació urbanística *incideixen* en la vida de les persones que habiten o que hi transiten *a efectes d'accessibilitat, de seguretat (tant objectiva com subjectiva), de l'ús del teixit urbà i de la mobilitat per part de determinats col·lectius.*

Aquest document, l'elabora l'equip redactor del pla i després, un cop s'aprova inicialment, el departament de la Generalitat competent en matèria de medi ambient i habitatge emet un informe sobre la procedència o no del seu contingut en relació amb la proposta presentada. Cal tenir en compte que també han d'incorporar-la els altres plans urbanístics que desenvolupin planejament general no adaptat al TRLU.

4.3.4 Plànols d'informació i ordenació

D'acord amb l'article 72.1 de l'RLU, els plànols d'informació del POUM han de contenir la informació gràfica sobre les característiques naturals, ambientals, culturals, socioeconòmiques, demogràfiques o del desenvolupament urbanístic que siguin rellevants per a l'ordenació urbanística.

Entre els **plànols d'informació** s'han d'incloure, en tot cas, les característiques topogràfiques del territori, amb expressió dels límits de pendent del 20%, i la xarxa hídrica; usos i aprofitaments del sòl existents; àrees vulnerables per l'existència de riscos naturals, geològics o tecnològics, i àrees afectades per impactes rellevants ambientalment, mapes de vulnerabilitat i capacitat del territori pel que fa a la contaminació atmosfèrica, mapes de protecció de la contaminació lluminosa i mapes de capacitat acústica, en cas que s'hagin elaborat o aprovat, d'acord amb el que disposa la legislació sectorial, etcètera.

L'article 73.1 de l'RLU regula els **plànols d'ordenació** del POUM, els quals expressen gràficament les determinacions d'aquest pla i han de ser elaborats sobre cartografia digital. Aquests plans són vinculants. Hi ha plànols de classificació del sòl, amb expressió de les superfícies assignades a cada una de les classes i categories.

Podria ser un bon començament elaborar plànols amb contingut policial i judicial per tal de visualitzar aquelles zones o àrees amb més denúncies policials i on s'hagin comès més faltes o delictes per tal de dur a terme accions interdepartamentals i interadministratives, i d'aquesta forma donar una resposta integradora, transversal i conjunta sobre els àmbits en qüestió.

4.3.5 Directrius per al planejament urbanístic

L'article 9 del TRLU i els articles 5, 6 i 7 de l'RLU determinen que les administracions amb competències en matèria urbanística han de vetllar perquè les determinacions i l'execució del planejament urbanístic permetin assolir, en benefici de la seguretat i el benestar de les persones, uns nivells adequats de qualitat de vida, de sostenibilitat ambiental i de preservació davant dels riscos naturals i tecnològics.

Per dur-ho a terme regulen les directrius per al planejament urbanístic de preservació davant dels riscos naturals o tecnològics, les de preservació davant els riscos d'inundació i també la directriu de preservació dels terrenys amb pendent elevat. És a dir, directrius de seguretat, però entesa davant de fenòmens naturals o riscos tecnològics.

a) Directriu de preservació davant dels riscos naturals o tecnològics

Determina que el planejament urbanístic i la seva execució han de permetre assolir uns nivells adequats de protecció davant dels riscos naturals i tecnològics i han de preservar de la urbanització i l'edificació les zones de risc per a la seguretat i el benestar de les persones que, d'acord amb la normativa sectorial aplicable, siguin totalment incompatibles amb la urbanització o edificació, llevat que es prevegi l'execució d'obres vinculades a la protecció i la prevenció dels riscos.

Afegeix que el planejament urbanístic, per a la determinació dels riscos naturals i geològics, ha de tenir en compte la informació geogràfica oficial de l'Institut Geològic de Catalunya, i que l'ordenació de la implantació i la distribució dels usos en el territori per part del planejament urbanístic i de les ordenances municipals ha de preveure les limitacions i mesures necessàries per garantir la seguretat i la salut de les persones davant els riscos que es puguin derivar de les instal·lacions i activitats industrials i altres activitats tecnològiques.

b) Directriu de preservació davant dels riscos d'inundació

Entre altres qüestions, disposa que dins la zona inundable, que està constituïda per la llera dels rius i rieres i per aquelles franges de terreny vinculades a la preservació del règim de corrents i de les planes d'inundació per episodis extraordinaris, s'ha de distingir la zona fluvial, la zona de sistema hídric i la zona inundable per episodis extraordinaris.

En la zona de sistema hídric, el planejament urbanístic no pot admetre cap nova edificació o construcció ni cap ús o activitat que suposi una modificació sensible del perfil natural del terreny que pugui representar un obstacle al flux de l'aigua o l'alteració del règim de corrents en cas d'avinguda. També estableix els usos que hi són compatibles i excepcions concretes.

D'altra banda, en la zona inundable, segons les condicions d'inundació indicades en la delimitació establerta per la planificació hidrològica, el planejament urbanístic no pot admetre àrees d'acampada ni serveis de càmping, ni cap tipus d'edificació en la part de la zona inundable per episodis extraordinaris en què es produeixi la condició d'inundació greu. Tampoc pot admetre àrees d'acampada ni serveis de càmping, ni cap tipus d'edificació, amb excepció de les destinades a usos industrials i d'emmagatzematge, en la part de la zona inundable per episodis extraordinaris en què es produeixi la condició d'inundació moderada. També té excepcions.

c) Directriu de preservació dels terrenys amb pendent elevat

Determina que no es pot alterar la classificació com a sòl no urbanitzable d'aquells terrenys que tinguin un pendent superior al 20%, sempre que això no comporti la impossibilitat absoluta de creixement dels nuclis existents. No obstant això, per raons de racionalitat i coherència de l'ordenació, els POUM poden incorporar terrenys amb pendent superior al 20% a sectors de planejament derivat, sempre que s'estableixi que els referits terrenys no poden acollir cap tipus d'edificació ni d'altres actuacions que alterin la morfologia del relleu. La identificació dels terrenys amb pendent superior al 20% s'ha de dur a terme d'acord amb la cartografia oficial de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

4.3.6 Participació ciutadana en els processos urbanístics

Els articles 8, 59.3 i concordants del TRLU i 15, 21, 22, 23, 24, 101 i 106 de l'RLU regulen la participació ciutadana en el procés de formulació de plans urbanístics. Alguns dels

recels de part de la ciutadania han estat originats per la manca de comunicació de les administracions en no divulgar prou la informació de les operacions urbanístiques, o bé per desconeixement del seu contingut, com també perquè no acabi resultant el que un desitjaria que fos la remodelació del seu barri o plaça. Per tal d'evitar aquestes situacions, cal atorgar a la ciutadania el dret a participar i alhora enriquir el producte final que suposa una transformació urbana.

L'article 4 del Reial decret legislatiu 2/2008, de 20 de juny, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei del sòl també preveu la *participació en els processos urbanístics*. Estableix el dret de la ciutadania a participar efectivament en els procediments d'elaboració i aprovació de qualsevol instrument d'ordenació del territori o d'ordenació i execució urbanística a través de la formulació d'al·legacions, observacions, propostes, reclamacions i queixes, i a obtenir de l'Administració una resposta motivada.

4.3.7 Centres de culte

La Llei 16/2009, de 22 de juliol, dels centres de culte determina a l'article 1 que té per finalitat garantir l'aplicació real i efectiva del dret de les esglésies, les confessions i les comunitats religioses a establir centres de culte, i té per objecte preveure sòl on s'admeti o al qual s'assigni l'ús religiós, d'acord amb les necessitats i la disponibilitat dels municipis, així com regular les condicions tècniques i materials mínimes que han de **garantir la seguretat de les persones** i les condicions adients de salubritat dels centres esmentats.

A l'efecte de l'ordenació urbanística, l'article 4 fixa els usos religiosos en els POUM, els quals han de preveure sòls amb la qualificació de sistema d'equipament comunitari on s'admetin els usos de caràcter religiós de nova implantació, d'acord amb les necessitats i les disponibilitats dels municipis. A aquest efecte, s'han de tenir en compte la informació i les dades contingudes en aquests plans.

Afegeix que les necessitats i les disponibilitats municipals no es poden determinar en cap cas en funció de criteris que puguin comportar algun tipus de discriminació per motius religiosos o de convicció. Caldrà veure com es desplega la Llei i la seva adaptació al planejament.

L'article 5 inclou que les esglésies, les confessions i les comunitats religioses, amb la finalitat que es coneguin i es puguin preveure les necessitats existents amb relació a la construcció de llocs de culte, tenen dret a participar en el procés de formulació del

planejament urbanístic, per mitjà dels canals que estableixen els programes de participació ciutadana dels POUM i amb la participació en els terminis d'informació pública que estableix la legislació urbanística per a la tramitació del planejament urbanístic. D'aquesta manera es va un pas endavant per a la integració de les necessitats reals de la població i de les seves creences.

D'altra banda, l'article 8 regula que el Govern ha d'establir per reglament les condicions tècniques i materials mínimes de seguretat, salubritat, accessibilitat, protecció acústica, aforament, evacuació i per evitar molèsties a tercers que han de complir els llocs de culte de concurrència pública.

4.4 Projectes i edificació

4.4.1 Millora de barris, àrees urbanes i viles

El preàmbul de la Llei 2/2004, de 4 de juny, de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen una atenció especial reconeix l'existència d'àrees de les ciutats de Catalunya que pateixen problemes urbanístics i socials importants. Destaquen algunes àrees on es concentren **processos de regressió urbanística, problemes demogràfics (per la pèrdua o el creixement excessiu de la població), i mancances econòmiques i socials.**

Cita que sovint són **barris vells o nuclis antics, extensions suburbanes fetes sense una planificació ni dotació d'equipaments adequats, polígons d'habitatges o àrees d'urbanització marginal, on conflueixen problemes de naturalesa diversa**, que afecten en molts casos l'estat de conservació de les edificacions, la urbanització i les xarxes de serveis; l'existència d'espais públics; la dotació d'equipaments; la concentració de grups de ciutadans amb necessitats especials; l'accessibilitat viària i en transport públic; el desenvolupament econòmic; l'activitat comercial, i la **seguretat ciutadana. Aquestes circumstàncies afecten negativament el benestar de la ciutadania que viu en aquestes àrees i són un impediment per a la cohesió social i el desenvolupament econòmic.**

L'objectiu de la Llei és emprendre **accions d'intervenció integral**, dirigides tant a la rehabilitació física com a la sostenibilitat ambiental, el benestar social i la dinamització econòmica. Les accions han d'anar destinades a la comunitat sencera del barri o àrea afectats per aconseguir que l'espai i els equipaments públics siguin factors de

desenvolupament social i personal, generadors de teixit social i cultural, llocs que afavoreixin la cohesió i identificadors socials i culturals.

Per dur-ho a terme la Llei crea els *fons de foment del programa de barris i àrees urbanes d'atenció especial* com a instrument financer de la Generalitat destinat a la rehabilitació i la promoció específica d'aquests barris i àrees.

L'article 5 de la Llei defineix el que entén per barris i àrees urbanes d'atenció especial. Així mateix, l'article 5 del Decret 369/2004, de 7 de setembre, pel qual es desplega la Llei regula les actuacions susceptibles de ser finançades, les quals han de contenir intervencions en algun dels camps següents:

- a) **La millora de l'espai públic i la dotació d'espais verds.**
- b) La rehabilitació i l'equipament dels elements col·lectius o comuns dels edificis.
- c) La provisió d'equipaments per a l'ús col·lectiu.
- f) **L'equitat de gènere en l'ús de l'espai urbà i dels equipaments.**
- g) **El desenvolupament de programes que comporten una millora social, urbanística i econòmica del barri.**
- h) L'accessibilitat i la supressió de barreres arquitectòniques.

D'acord amb l'article 9 del Reglament, el Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació forma part de la Comissió de gestió del Fons de foment del Programa, per la qual cosa participa activament i pot fer aportacions molt substancials respecte a la seguretat subjectiva i objectiva i al foment de la convivència pacífica.

Aquests projectes incorporen força dels elements que hem vist en la metodologia del CPTED i del CEN/TC 325, entre d'altres.

L'èxit de molts dels projectes duts a terme a través del Programa de barris i àrees urbanes ha estat precisament la interlocució interadministrativa, però, sobretot, la transversalitat del concepte de *projecte* en si, entès com un document integral que inclou els aspectes urbanístics, socials (marginació, delinqüència, etc.), i ambientals per donar solució a aquests barris i àrees més debilitades i necessitades.

D'acord amb el *Manual per a l'elaboració dels projectes d'intervenció integral en els barris i àrees urbanes d'atenció especial i per a l'elaboració de l'Informe d'avaluació final*, d'abril de 2009, el projecte d'intervenció integral haurà de contenir, entre d'altres, una anàlisi socioeconòmica, urbanística i mediambiental que ofereixi una informació completa de la problemàtica existent a l'àrea, en particular, l'enumeració de la situació de l'àrea en relació amb els criteris definitoris del deteriorament socioeconòmic i urbanístic.

Entre altres descripcions, cal incorporar la relativa a la *situació social*. Aquest apartat ha de permetre posar de manifest els problemes i dèficits socials que pugui tenir l'àrea afectada, com per exemple la presència elevada de persones amb un baix nivell adquisitiu (entre les quals trobem les persones beneficiàries de pensions assistencials i no contributives), de col·lectius en situació de risc d'exclusió social (persones en situació de pobresa extrema, ètnies gitanes, refugiats, toxicòmans, etc.) i de persones amb un baix nivell educatiu (tenint en compte que la qualificació professional és un factor clau per permetre la reinserció en el món laboral).

La *descripció de la situació social* també ha de descriure la situació en matèria d'igualtat d'oportunitats i fer referència a les desigualtats socials, de gènere i edat existents que puguin repercutir en l'accés a la renda i als serveis. El més important d'aquesta descripció és que la diagnosi pot ressenyar altres aspectes com una **descripció de la sensació de seguretat ciutadana** (*índex de delinqüència i vandalisme; presència d'activitats marginals susceptibles d'incrementar la delinqüència, la prostitució, el tràfic de drogues, etc.*).

Des de les convocatòries iniciades l'any 2004 fins al 2009, s'han aprovat 119 projectes (10 barris, 15 viles i una continuïtat del districte 2 de Terrassa, el 2009; 22 el 2008; 24 el 2007; 17 el 2006; 17 el 2005 i 13 el 2004).

4.4.2 Habitatge

La Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge té, entre altres finalitats, fixar els criteris per establir els requisits que han de complir les edificacions amb ús residencial amb relació a la cohesió social i al respecte al medi ambient, i vetllar perquè l'entorn urbà en què s'integren sigui digne i adequat, com també promoure la *diversitat* i la *cohesió socials* en els barris i els sectors residencials de les ciutats i els pobles, com a garantia d'una integració adequada en l'entorn urbà, i prevenir fenòmens de *segregació, exclusió, discriminació o assetjament per raons socioeconòmiques, demogràfiques, de gènere, culturals, religioses* o de qualsevol altra mena.

D'acord amb l'article 3 n) de la Llei, la **cohesió social, des de la perspectiva de l'habitatge**, és el conjunt de condicions constructives i d'atribució dels habitatges que permeten la diversitat social sobre el territori, mitjançant l'existència d'un parc d'habitatges a preu assequible suficient per a tots els segments de població i la fixació de criteris d'adjudicació dels habitatges protegits que evitin la segregació espacial. La

cohesió social comporta **la barreja de l'ús residencial amb altres usos urbanístics i la barreja dels habitatges amb protecció oficial amb els altres habitatges, tant en els nous desenvolupaments com en els processos de renovació urbana.** Si l'habitatge és en un nucli de població, **és també condició de cohesió social que tingui un entorn urbanitzat, accessible per a tothom, independentment de la diversitat de capacitats funcionals, i equipat, en els termes i amb les condicions que estableixen la legislació i la planificació territorials i urbanístiques.** Aquest entorn ha de fer possible **la mobilitat, les relacions socials i laborals i l'accés als serveis bàsics per garantir l'efectivitat dels drets i deures constitucionals i estatutaris.**

Per tant, aquesta definició de *cohesió social* de l'article 3 n) ve a ser com una traducció de molts dels criteris esmentats en la metodologia del CPTED i del CEN/TC 325.

D'altra banda, l'article 17 determina que la localització de les reserves HPO que estableix la legislació urbanística, com a regla general, ha de ser uniforme per a tots els àmbits d'actuació en sòl urbà no consolidat i en sòl urbanitzable. Si excepcionalment es modifica el repartiment uniforme, s'ha de justificar a la memòria social o document equivalent, i se n'han d'explicitar les raons i s'ha d'acreditar que no hi ha una concentració excessiva d'HPO i que no es genera segregació espacial. S'ha de procurar, en tot cas, que l'HPO es barregi amb el lliure i que ambdós tipus d'habitatge coexisteixin en el territori.

Aquesta Llei també s'encabeix en l'apartat 4.3.

4.4.3 Contaminació lluminosa

El preàmbul de la Llei 6/2001, de 31 de maig, d'ordenació ambiental de l'enllumenat per a la protecció del medi nocturn determina la *importància que té l'enllumenat nocturn com a element essencial per a la seguretat ciutadana*, per a la circulació i també per a la vida comercial, turística i recreativa de les zones habitades. En tot cas, una regulació adequada de l'enllumenat nocturn ha de contribuir a millorar la qualitat de vida dels ciutadans, a les ciutats i als pobles.

L'article 3 de la Llei preveu l'exempció d'aplicar les obligacions de la Llei per a les infraestructures d'enllumenat de les quals sigui regulat per normes destinades a garantir la seguretat de la ciutadania. L'article 6 regula també l'exempció d'aplicació dels nivells màxims de llum establerts per a usos determinats, per raons de seguretat o emergència, en aquells casos d'enllumenat de grans extensions de platja o de costa.

L'article 8 estableix exempcions d'aplicació per raons de seguretat quant al règim estacional i horari d'usos de l'enllumenat en aquells casos en què l'enllumenat exterior, tant el de propietat pública com el de propietat privada, s'ha de mantenir apagat en horari nocturn, tant en zones comercials com en zones industrials, residencials o rurals.

4.4.4 Regularització i millora d'urbanitzacions amb dèficits urbanístics

La Llei 5/2003, de 22 d'abril, de mesures de prevenció dels incendis forestals en les urbanitzacions sense continuïtat immediata amb la trama urbana, i el Decret 123/2005, de 14 de juny, que desplega la llei, s'apliquen a les urbanitzacions que no tenen una continuïtat immediata amb la trama urbana i que estan situades a menys de cinc-cents metres de terrenys forestals i a les edificacions i les instal·lacions aïllades situades en terrenys forestals. En són excepció les edificacions i les instal·lacions destinades a explotacions agrícoles i ramaderes, i els habitatges que hi són vinculats, els quals es regulen per una altra normativa.

El Decret estableix que la franja exterior de protecció és la franja de terreny, amb una amplada mínima de 25 metres, lliure de vegetació seca i amb la massa arbòria aclarida i podada, que compleix les característiques que estableix aquest Decret.

La Llei determina a l'article 2 que els ajuntaments han d'elaborar i aprovar un **plànol de delimitació** que ha de determinar les urbanitzacions, les edificacions i les instal·lacions situades en el seu terme municipal, el qual ha d'incorporar:

- a) *Una relació numerada de les urbanitzacions, edificacions i instal·lacions*, en suport paper o suport digital, amb localització sobre el Mapa comarcal de Catalunya a escala 1:50.000, elaborada per l'Institut Cartogràfic de Catalunya.
- b) *Un mapa de detall de les urbanitzacions, edificacions i instal·lacions, amb localització sobre el Mapa topogràfic de Catalunya a escala 1:5.000*, ja sigui en versió en paper, rasteritzada o sobre la Base topogràfica de Catalunya 1:5.000, que ha de grafiar les franges exteriors de protecció que ja existeixen o que cal que existeixin.

Cal destacar que el contingut del plànol de delimitació s'ha de tenir en compte en l'elaboració dels instruments de planificació urbanística municipal. I qualsevol canvi en les condicions i els requeriments que motiven la inclusió de les urbanitzacions, edificacions i instal·lacions en el plànol de delimitació s'ha de comunicar²⁴ a l'ajuntament del terme municipal corresponent.

²⁴ En un termini màxim de dos mesos des que es van produir, per a la revisió, si escau, del plànol de delimitació o la interrupció dels treballs que s'estiguin duent a terme.

D'altra banda, l'article 3 1c) de la Llei estableix que cal elaborar el **Pla d'autoprotecció contra incendis forestals**, que s'ha d'incorporar al pla d'actuació municipal, d'acord amb el Pla de protecció civil d'emergències per a incendis forestals a Catalunya (Infocat), segons el que estableix la Llei 4/1997, de 20 de maig, de protecció civil de Catalunya. Així mateix, el Decret defineix aquest Pla com la previsió de les accions i mesures de resposta i emergència davant dels incendis forestals que han de redactar els subjectes obligats, d'acord amb els articles 19 i 20 de la Llei 4/1997 esmentada.

El pla s'estructura en 4 documents: la identificació de la urbanització i l'avaluació del risc; l'inventari, la descripció dels mitjans i les mesures d'autoprotecció; les normes d'actuació i la implantació, el manteniment i l'actualització. La *identificació de la urbanització i l'avaluació del risc* concreten les dades administratives generals i les especificacions tècniques necessàries per conèixer el risc i classificar la urbanització, tals com el nom, l'òrgan de gestió o junta, el terme o termes municipals al qual pertany i els telèfons de contacte.

L'annex 1 del Reglament, entre altres precisions, desenvolupa el contingut dels plans d'autoprotecció, el tractament de la vegetació i els criteris per a l'execució de les actuacions de tractament de la vegetació.

D'altra banda, la llei determina que en els terrenys inclosos en la franja de protecció que regula l'article 3.1 a) que no pertanyen a la urbanització, s'hi estableix una servitud forçosa per accedir-hi i fer-hi els treballs de neteja necessaris. L'accés als terrenys inclosos en la franja de protecció ha d'ésser durant el temps estrictament necessari per fer-hi treballs de neteja, que cal portar a terme pel punt menys perjudicial o incòmode per a les finques gravades i, si és compatible, pel punt més convenient per a les finques beneficiàries.

4.4.5 Prevenció i seguretat en matèria d'incendis en establiments, activitats, infraestructures i edificis

La Llei 3/2010, de 18 de febrer, de prevenció i seguretat en matèria d'incendis en establiments, activitats, infraestructures i edificis té com a objecte l'ordenació i la regulació generals de les actuacions públiques de prevenció i seguretat en matèria d'incendis en establiments, activitats, infraestructures i edificis. Aquestes actuacions constitueixen el sistema de prevenció i seguretat en matèria d'incendis a Catalunya.

Així mateix, d'acord amb l'article 2, la finalitat és configurar un sistema que integri els mecanismes, els protocols i les actuacions que permetin garantir uns nivells elevats de seguretat en matèria d'incendis en els establiments, les activitats, les infraestructures i els edificis situats a Catalunya, amb independència que siguin de titularitat pública o privada. En el benentès que la seguretat és el principi general i la finalitat última que inspira aquesta llei i que n'ha de regir el desenvolupament i l'aplicació.

Pel que fa a l'àmbit d'aplicació, segons l'article 3 hi resten sotmesos els establiments, les activitats, les infraestructures i els edificis situats en el territori de Catalunya que puguin generar una situació de risc per a les persones, els béns o el medi ambient en cas d'incendi.

La Llei regula el règim d'intervenció de l'Administració de la Generalitat: el control preventiu, les intervencions en activitats de caràcter esporàdic o puntual, altres supòsits, l'acte de comprovació, la inspecció, l'acte d'inspecció, la correcció d'incompliments i les mesures cautelars, i, finalment, el règim sancionador.

Cal destacar que l'article 17, que regula que el **planejament urbanístic i els projectes d'urbanització**, determina que han de tenir en compte les necessitats derivades de la prevenció i la seguretat en matèria d'incendis per tal que en l'execució urbanística es compleixi la normativa aplicable.

Per acabar, cal citar l'Annex 1, el qual cita els supòsits sotmesos al control preventiu de l'Administració de la Generalitat, entre d'altres: els establiments d'ús docent, sanitari de caràcter ambulatori, hospitalari, residencial públic, comercial, càmpings situats a menys de 500 metres de terreny forestal, establiments d'ús industrial, establiments subjectes a la normativa d'accidents greus en els quals intervinguin substàncies perilloses, túnels de carretera i ferroviaris, carreteres i línies ferroviàries, ports i aeroports, línies aèries de conducció elèctrica d'alta tensió instal·lades en sòl no urbà, subestacions elèctriques, instal·lacions de conducció de gasos i líquids inflamables i combustibles, certs edificis, establiments d'espectacles públics, d'activitats recreatives o de concurrència pública, d'acord amb el Codi tècnic de l'edificació, de més de 500 m² de superfície o amb un aforament de més de 500 persones, establiments destinats a l'aparcament de vehicles, centres penitenciaris; àrees d'estacionament per al transport de mercaderies perilloses per carretera i ferrocarril; estacions i intercanviadors de transport terrestre situats en plantes sota rasant i els de més de 500 persones d'ocupació. Establiments i instal·lacions subjectes a la normativa d'accidents greus en els quals intervinguin substàncies explosives.

A l'annex es concreten les superfícies, alçades i condicions d'aquests establiments, infraestructures i activitats.

4.4.6 Ordenació de l'edificació

El Codi tècnic de l'edificació (en endavant, CTE), aprovat pel Reial decret 314/2006, de 17 de març, és el marc normatiu pel qual es regulen les exigències bàsiques de qualitat que han de complir els edificis, incloses les seves instal·lacions, per satisfer els requisits bàsics de seguretat i habitabilitat, en desenvolupament del que preveu la disposició final segona de la Llei 38/1999, de 5 de novembre, d'ordenació de l'edificació (article 1).

En aquest sentit, el CTE estableix les exigències bàsiques per a cadascun dels requisits bàsics de "seguretat estructural", "seguretat en cas d'incendi", "seguretat d'utilització", "higiene, salut i protecció del medi ambient", "protecció contra el soroll" i "estalvi d'energia i aïllament tèrmic", i proporciona procediments que permeten acreditar-ne el compliment amb prou garanties tècniques.

Les exigències bàsiques han de complir-se en el projecte, la construcció, el manteniment i la conservació dels edificis i les seves instal·lacions.

Cal tenir en compte, tal com cita l'article 2, que el CTE s'aplica a les **edificacions públiques i privades** els projecte dels quals requereixen disposar de la llicència o autorització corresponent exigible legalment. També s'aplica a les **obres d'edificació de nova construcció**, excepte les que siguin senzilles tècnicament i d'escassa entitat constructiva, que no tinguin caràcter residencial o públic, ja sigui de forma eventual o permanent, que es desenvolupin en una sola planta i no afectin la seguretat de les persones.

Igualment, cal aplicar el CTE a les **obres d'ampliació, modificació, reforma o rehabilitació que es realitzin en edificis existents**, sempre que les obres siguin compatibles amb la naturalesa de la intervenció i, en el seu cas, amb el grau de protecció que puguin tenir els edificis afectats. En cas d'incompatibilitat d'aplicació caldrà que es justifiqui en el projecte i, en el seu cas, es compensi amb mesures alternatives que siguin viables tècnicament i econòmicament.

Cal destacar la darrera modificació mitjançant el Reial decret 173/2010, de 19 de febrer, en matèria d'accessibilitat i no-discriminació de les persones amb discapacitat. En aquest sentit, es modifica l'article 12, "Exigències bàsiques de seguretat d'utilització i

accessibilitat (SUA)", i es determina que l'objectiu del requisit bàsic "Seguretat d'utilització i accessibilitat" consisteix a reduir a límits acceptables el risc que els usuaris pateixin danys immediats en l'ús previst dels edificis, com a conseqüència de les característiques del seu projecte, construcció, ús i manteniment, com també a facilitar-hi l'accés i la utilització no discriminatòria, independent i segura a les persones amb discapacitat.

La darrera modificació, entre altres coses, annexa el document bàsic de seguretat d'utilització i accessibilitat (SUA), que es compon de 9 SUA: SUA 1 Seguretat davant el risc de caigudes; SUA 2 Seguretat davant el risc d'impacte o d'atrapament; SUA 3 Seguretat davant el risc d'empresonament; SUA 4 Seguretat davant el risc causat per il·luminació inadequada; SUA 5 Seguretat davant el risc causat per situacions amb alta ocupació; SUA 6 Seguretat davant el risc d'ofegament; SUA 7 Seguretat davant el risc causat per vehicles en mobilitat; SUA 8 Seguretat davant el risc causat per l'acció del llamp, i SUA 9 Accessibilitat.

5. Conclusions

El nou sistema de seguretat pública apunta cap a la coproducció de la seguretat incorporant en la seva formulació altres administracions i entitats i la ciutadania en la tasca dels cossos policials, per tal d'implantar polítiques preventives reals i efectives de seguretat.

Com s'ha mostrat, des de l'any 1892, l'entorn urbà s'ha anat estudiant als Estats Units, des d'un punt de vista sociològic i criminològic, a través de la teoria i els treballs de camp etnogràfic a la ciutat de Chicago, passant els anys 70 per la prevenció de la delinqüència a través del disseny ambiental, i des dels 90 d'acord amb les indicacions de diverses institucions de la Unió Europea i d'organismes internacionals, per tal de disminuir la percepció d'inseguretat i de reforçar la seguretat a través de l'urbanisme, sobretot en àrees caracteritzades per la degradació ambiental, la marginalitat social i racial, i segregades dels nuclis urbans.

El nou escenari jurídic català té com a premissa promoure creixements urbanístics compactes i cohesionats socialment i territorialment, que evitin la segregació espacial i afavoreixin la connectivitat dels municipis, com també millorar la qualitat de vida de les persones i la seva seguretat, promoure la diversitat d'usos i propiciar una economia diversificada i amb risc baix, l'habitatge com a dret, el foment del transport públic sostenible, i la dotació d'equipaments per a tothom, fins i tot amb funcions diverses.

Les metodologies de prevenció de la delinqüència a través del disseny ambiental, el planejament urbanístic i el disseny arquitectònic analitzades (CPTED, CEN/TC325), entre altres existents, les quals s'apliquen a diferents ciutats de diversos països, són altres mecanismes que aporten més seguretat objectiva i subjectiva i fomenten l'ocupació pacífica dels espais públics.

Pel que es pot contrastar arran d'aquest article, el marc jurídic existent a Catalunya dota de molts elements i mecanismes òptims per planificar ciutats més segures i dissenyar espais públics confortables i de qualitat, ja sigui des del punt de vista de la seguretat (objectiva i subjectiva) com també des del prisma de la seguretat davant riscos naturals o tecnològics. Tanmateix, no es pot menystenir la necessitat de coordinar transversalment les diferents administracions públiques implicades en la reconstrucció de ciutats i formulació de nous assentaments humans, com tampoc la incertesa dels esdeveniments futurs, fruit, entre altres coses, de múltiples factors.

Amb tot això, cal tenir present que no hi ha un model ni una política perfecta de seguretat pública, ni models idíl·lics de ciutats, ni instruments urbanístics excel·lents que puguin solucionar les desavinences urbanes i socials. Cada societat requereix un estudi, una anàlisi, una planificació, un model i una estratègia adequada a les seves especificitats i necessitats, i més tenint en compte que la societat va evolucionant juntament amb les circumstàncies socials, econòmiques i culturals de cada moment.

Cal trobar un punt intermedi on, a més a més, la societat sigui prou madura com per assumir responsabilitat i consciència social i, al mateix temps, sàpiga mantenir la convivència pacífica a les nostres ciutats i territoris, i on hi hagi cabuda per a tothom, sense discriminació de cap mena.

Bibliografia

BASSOLS, M. (2004). "Les relacions entre la planificació territorial i la urbanística a la Llei d'urbanisme de Catalunya". *Revista de Dret Urbanístic i Medi Ambient (RDU)*. núm. 209.

BAUMANN, Z. (1999). *Modernidad líquida*. Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica.

CARRER, F. (2001). "Seguretat i espai urbà". *Revista catalana de seguretat pública*. núm. 9. *Estratègies de seguretat i geografia urbana*.

CARRER, F. (2003). *La polizia di prossimità. La partecipazione del cittadino alla gestione della sicurezza nel panorama internazionale*. Milano: Franco Angeli.

JACOBS, J. (1961). *The Death and life of Great American Cities*. New York: Random House.

LES EDITIONS DE LA DIV. "Politique de la ville et prévention de la délinquance. Recueil d'actions locales". Rèperes.

NEWMAN, O. (1972). *Defensible space: crime prevention through urban design*. New York: Mac Millan.

PAREJO, L. (1990). *Manual de derecho administrativo*. Ed. Ariel.

PAREJO, L. (2003). *Urbanismo, política territorial y marco legal general*. (RDU); núm. 200.

PÉREZ, A. (1998). *La ordenación del territorio en el estado de las Autonomías*. Madrid.

PUJADAS, R. i FONT, J. (1998). *Ordenación y planificación territorial*. Madrid: Editorial Síntesis.

REVILLA ARIET, R. (2001). *El derecho urbanístico de Cataluña*. Valencia: Institut d'Estudis Autònoms. Generalitat de Catalunya: Tirant lo Blanch.

ROCHÉ, S. (1993). *Le sentiment d'insécurité*. París: Puf.

UNIÓ EUROPEA (1983). *Carta europea de ordenación del territorio*. (RDU); núm. 82.

VAN DEN BERG, L.; POL, P.; MINGARDO, G. and SPELLER, C. (2006). *The safe city*. Euricur, Ashgate.

VAN SOOMEREN, P. (2001). "Prevenió de la delinqüència mitjançant el disseny ambiental i mitjançant l'espai urbà i arquitectònic". *Revista catalana de seguretat pública*; núm. 9. *Estratègies de seguretat i geografia urbana*.

WILSON, J.Q.; KELLING, G. (1982). "Broken windows". *The Atlantic Monthly*, 38, 29 de març de 1982.

Estratègia i gestió de l'espai públic.

Intervenció policial

Joan Coll i Ramon, i Elena Martínez Moreno

Resum

L'article pretén posar de manifest com la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra (PG — ME), com a policia integral, desenvolupa un treball transversal amb l'Administració i la pròpia ciutadania per fer front a les problemàtiques que sorgeixen en la societat actual, que com a tal, moderna, complexa i canviant, necessita uns serveis policials de qualitat.

Amb les diferents polítiques de seguretat, autoritats i operadors col·laboren en la seguretat per establir un servei bàsic mitjançant la coordinació i unificació, i aconseguir així una major eficàcia en la gestió de l'espai públic.

El fenomen creixent de la seguretat a l'espai públic ha generat que la PG — ME hagi hagut d'adaptar-se ideant estratègies transversals per millorar l'ús i la seguretat d'aquest espai públic.

Des d'aquesta perspectiva, es presenten les tendències actuals de polítiques de gestió, la importància de la prevenció com a element clau per gestionar l'espai públic i la necessitat de planificar concretament tot tipus d'activitats en xarxa a cada àmbit territorial, tenint en compte la diversitat i idiosincràsia de l'entorn.

Així, la pretensió final d'aquest article és, doncs, mostrar que —com a ens implicat en la convivència i seguretat a l'espai públic, i un cop diagnosticat específicament amb els actors locals el vincle existent entre les característiques d'un espai i els fenòmens d'inseguretat— la PG — ME planifica de manera transversal i multidisciplinàriament estratègies que procurin millorar l'entorn quotidià i, en conseqüència i com a efecte directe, millorar la seguretat i la percepció que en té la ciutadania que conviu en aquest espai.

Paraules clau

Espai públic, civisme, convivència, policia comunitària, respostes transversals i multidisciplinàries, gestió de l'espai públic.

1. L'estratègia de la policia comunitària

Amb l'augment de la demanda de serveis policials, que s'han anat diversificant progressivament amb el temps, les circumstàncies concurrents i el compromís amb la ciutadania en la qualitat i l'eficiència en la intervenció policial, la policia de Catalunya ha hagut d'adaptar-se, variant no tan sols la concepció tradicional d'actuació sinó també tractant d'oferir respostes realistes i creatives. Catalunya, com a comunitat autònoma que té una policia pròpia, la policia de Catalunya, concep els cossos policials amb l'objectiu final de donar un servei públic de qualitat. La policia comunitària es concep, doncs, com una estratègia policial que, davant les necessitats de seguretat canviants de la societat, dirigeix i adapta la seva tasca diària a donar respostes de qualitat a aquestes necessitats, tenint en compte la societat a la qual serveix. Establir un model policial sòlid que respongui a la demanda social de seguretat, amb la possibilitat de donar respostes reals i efectives, és l'objectiu de la policia de Catalunya i, per assolir-lo, cal una policia integrada i pròxima a la seva societat. La policia del segle XXI ha de trencar definitivament amb conceptes classistes i models anteriors. De fet, les expectatives del ciutadà envers la policia s'orienten, en primer terme, a qüestions tan bàsiques com ser escoltat, rebre informació, estalviar-se molèsties, percebre una voluntat clara de solucionar els seus problemes... En definitiva, allò que el ciutadà vol constatar és que és ell, com a subjecte amb dret a gaudir d'una seguretat raonable, origen, centre i destinatari de tota la nostra activitat policial. Aquesta reflexió és molt important, ja que ens permet entendre les causes del fracàs de la policia tradicional, entesa com aquella per a la qual qüestions com el manteniment de l'autoritat, la preservació de l'ordre públic o la capacitat de reacció són, en bona part, fins en ells mateixos; una policia que es veu a ella mateixa com una part de l'Administració que treballa per als administrats, però sense la participació activa d'aquests.

És per això que, quan es parla de policia comunitària, els fonaments essencials en què es basa són la prevenció i el control del delictes, l'auxili i l'assistència al ciutadà, el foment de les relacions policia-ciutadà i la millora constant de la convivència ciutadana, puntal aquest últim en la gestió de l'espai públic. A partir d'aquesta estratègia policial, s'està ampliant l'àmbit d'actuació clàssica de la policia —en un principi adreçada, quasi exclusivament, a la repressió del delictes—, per passar a ser una eina més per prevenir-lo. La definició d'aquesta estratègia va relacionada constantment amb altres conceptes que s'estan utilitzant en les diferents societats democràtiques del nostre entorn, com la policia de proximitat, policia de barri, policia de relacions amb la comunitat, policia orientada als problemes, patrullatge a peu, prevenció del delictes, etc. La policia comunitària s'ha de concebre com una estratègia no només capaç de donar resposta o reacció immediata a il·lícits penals o administratius, sinó també per exercir altres funcions exigides per la

societat, com són la funció assistencial, funció preventiva i la funció proactiva. L'objectiu bàsic de l'estratègia de policia comunitària és obtenir i mantenir la confiança i col·laboració entre policia i ciutadà, per tal d'abordar satisfactòriament la lluita contra la criminalitat i el manteniment de la convivència, que requereix la implicació imprescindible dels ciutadans. Aquesta estratègia ha d'aconseguir que no només es garanteixi la seguretat ciutadana sinó també que hi hagi una percepció de seguretat per part dels ciutadans que conviuen en un espai. D'aquesta manera, el que s'aporta des d'un punt de vista pràctic és la millora bàsica de la seva qualitat de vida. I això és factible només en el cas que es treballi amb la implantació d'estratègies que s'adaptin a la realitat en què es treballa i la finalitat última de les quals sigui la prevenció del delictes i la neutralització de conflictes d'origen divers.

La seguretat, en aquest sentit, es concep com un servei públic que integra múltiples àmbits d'actuació i que s'ha d'organitzar en funció dels requeriments de la seva destinatària, la ciutadania. Per tant, la participació ciutadana en el sistema de seguretat no és una concessió testimonial sinó una necessitat. Implica l'establiment de diversos canals de comunicació, col·laboració i coordinació entre la ciutadania i els serveis i òrgans responsables de la seguretat pública. Per tant, el que cal és que des dels cossos policials es dugui a terme una proximitat policial que permeti gestionar quotidianament i de manera acurada, sempre amb total respecte a la legislació vigent i els Drets Humans, els problemes delinqüencials i de convivència que es detectin, des d'una perspectiva preventiva, amb el treball conjunt dels ciutadans com a receptors de la seguretat que són. Això només s'aconsegueix creant una estratègia de treball basada en una actuació transversal amb tots aquells operadors competents que tinguin encomanada la resolució de conflictes i que solen consistir, en la major part del casos, en la participació activa en taules de treball o de coordinació (com, per exemple, les taules de seguretat, taules socioeducatives, taules de salut o de convivència, comissions, etc.), en les quals intervé la participació policial i també la de tècnics en seguretat, que aporten informació i experiències a altres actors socials implicats en el territori, com poden ser tècnics en educació, immigració, gent jove o gran, representats veïnals, del món del comerç, etc., amb la finalitat de cercar fórmules conjuntes que permetin avançar-se als problemes amb l'objectiu de treballar sota la perspectiva de la prevenció o la resolució de problemes fora dels àmbits judicials. Aquesta col·laboració no sols es limita a obtenir informació per part dels policies que participen activament en aquestes taules; va més enllà. Es tracta que davant el plantejament d'un problema detectat al barri o territori, per mínuscul que sigui, s'abordi de manera transversal amb l'objectiu últim d'avançar-s'hi i prevenir que aquest esdevingui un de més gran, procurant que els actors socials possibles que tenen una relació directa amb el problema puguin donar solucions diverses i coordinades per solucionar-lo.

Aquesta col·laboració ciutadana que des l'àmbit policial es demanda per a la resolució de conflictes, s'emmarca sota el prisma del treball transversal, el qual es defineix com a treball en equip que té la finalitat d'aportar solucions des de les diferents vessants, imprescindible per assolir amb èxit la resolució adequada i oportuna dels molts conflictes que podrien sorgir en un territori i dels quals la policia per ella mateixa és incapaç de resoldre. Ara, si bé és cert que aquest treball millora l'eficiència policial amb vista al ciutadà, no podem obviar que en el marc intern del cos policial implica una millora substancial en l'eficàcia de la resolució dels delictes que es cometen al territori, mentre que els altres grups policials de treball de la comissaria o altres serveis més especialitzats tenen un suport pel que fa a la informació policial i de gestió de contactes personals que faciliten enormement la seva tasca, i s'aconsegueix així un contrast millor de la informació, una recollida real dels fets, s'optimitzen els recursos policials i es dona finalment una solució real al problema del ciutadà.

Com s'ha esmentat anteriorment, la policia comunitària tracta de ser una eina més que ha de resoldre problemes des d'una vessant no només preventiva sinó també de proximitat: les diverses estratègies de patrullatge policial dirigit tenen com a denominador comú prevenir el delictes i incrementar la percepció de seguretat per part del ciutadà. Un cop realitzada la diagnosi dels problemes existents, es pot observar que la majoria de delictes coneguts són petits delictes. En aquest context, malgrat l'evolució de nous tipus de delinqüència, el que més preocupa als ciutadans és el petit delictes, la conflictivitat en la convivència i les actituds incíviques.

Amb tot aquest panorama, la societat reclama que la policia gestioni correctament no només les problemàtiques associades al delictes, sinó també problemàtiques associades a la convivència de cultures molt diverses en un territori densament poblat, com són les zones de l'àrea metropolitana.

La societat actual viu dins del concepte de la globalitat de la seguretat que implica un canvi en la concepció de la policia a l'hora de tractar una problemàtica i un conflicte que afecti al conjunt de la ciutadania. Això ha permès que el ciutadà evolucioni en la seva demanda:

“Seguretat de les persones ----- Béns ----- Drets ----- Qualitat de vida“

Efectivament, sorgeix un nou interès per tot allò que impliqui donar un servei de qualitat integral al ciutadà. La recepció de denúncies *in situ*, la reducció del temps d'espera en les denúncies i en les inspeccions oculars tecnicopolicials, l'atenció i el seguiment

personalitzat de víctimes, dones maltractades... i, en general, tot allò que estalviï molèsties. La doble victimització al ciutadà adquireix una rellevància especial. Per contra, totes aquelles actuacions que no comporten un valor de servei al ciutadà es consideren inútils. Tot plegat fa que la policia es trobi amb la tessitura d'haver d'innovar a l'hora d'encarar unes realitats que fins fa poc no eren prioritats de la policia. Aquesta policia ha d'afrontar per mitjà de l'estratègia de la policia comunitària tots aquests reptes a partir d'un millor coneixement de la realitat, és a dir, de les qüestions que realment preocupen el ciutadà i també aquells petits problemes que malgrat que poden ser d'escassa importància, moltes ocasions susciten grans sensacions d'inseguretat.

En aquest context, la *teoria de les finestres trencades* és un bon exemple de la mentalitat que es vol dur a terme des de la policia comunitària a l'hora de prevenir i afrontar problemes en llocs concrets i moments determinats. Aquesta teoria manifesta que la deixadesa en un lloc concret davant d'un problema, que sembla petit, pot anar provocant altres problemes molt més greus, i generar sensacions subjectives d'inseguretat importants a les persones de l'entorn, fins a l'extrem d'atreure la delinqüència.

Per tot això, la policia comunitària orientada als problemes és l'estratègia en la qual no només es necessita la participació ciutadana, sinó que també ha de generar confiança, una veritable implicació per part dels agents policials i una actuació conjunta per part dels agents dels diferents cossos policials i actors socials que operen en el territori, amb la idea fonamental que la policia per ella mateixa no pot resoldre tots els problemes, sinó que necessita activar altres recursos o serveis, dur a terme un treball transversal i fer efectiu el treball en equip, entre policies, altres tècnics i els mateixos ciutadans. Per aconseguir-ho, l'enfocament d'aquest model policial sorgeix a partir de la necessitat de protegir l'exercici de les llibertats públiques, la prevenció del delictes, el control de la delinqüència i el servei assistencial, de manera que l'agent que desenvolupi aquesta tasca no solament doni un servei públic i eficaç, sinó que les seves funcions es desenvolupin amb una relació activa i intensa amb la ciutadania, tenint en compte que n'és un membre més, que és un representant de la institució policial i que és responsable, dins de les seves possibilitats, de la disminució de la sensació subjectiva d'inseguretat ciutadana. Per aconseguir-ho, cal tenir present que la policia ha de ser pròxima al ciutadà de manera que tingui una interacció plena amb la comunitat a la qual serveix, identificant i resolent els problemes de seguretat. Amb tot plegat, s'aconsegueix que aquesta policia integrada i pròxima sigui capaç de donar una resposta de qualitat personalitzada, eficaç i integral que resolgui problemes no tan sols delinqüencials sinó també de convivència i ús de l'espai públic. La policia comunitària ha de centrar els seus esforços en detectar i

solucionar aquells problemes concrets que realment afecten la comunitat. Aquesta premissa incideix no només en la satisfacció final del ciutadà, sinó també en la motivació

dels agents, que treballen en assumptes de la realitat quotidiana, que redescobreixen la dimensió humana de la funció policial.

2. Gestió i control de l'espai públic

Com hem esmentat, les polítiques de seguretat són el conjunt d'accions adreçades a cercar la qualitat de vida de tots els ciutadans i a protegir la lliure convivència, convertint els nostres territoris en espais cívics. També s'adrecen als col·lectius de més risc social, i el seu estudi i debat no s'ha de reduir únicament als problemes de criminalitat. La Llei 4/2003, d'ordenació del sistema de seguretat "ordena el sistema *de les seves pròpies eines*" que ha d'estar integrat per les diverses autoritats i els operadors que col·laboren en la seguretat, i estableix un servei bàsic garantit per tot Catalunya i una major coordinació i unificació d'aquest sistema i que ha de comptar, com no, amb la participació ciutadana per mitjà dels òrgans que defineixi la Llei.

Tot això vol aconseguir una major eficàcia en la gestió de les polítiques de seguretat a l'espai públic. El sistema de seguretat pública de Catalunya té com a fonament bàsic la cultura de coresponsabilitat entre les administracions catalanes, la Generalitat i els ajuntaments, fet que implica el desenvolupament d'espais i instruments de planificació i coordinació comuns i la coresponsabilització en la gestió de la seguretat entre tots els ciutadans i la seva utilització de l'espai públic.

En aquest sentit, i per tal de definir el fenomen creixent de la seguretat a l'espai públic i la seva relació amb la seguretat, cal tenir en compte que una de les qüestions principals d'atenció de la nostra realitat social fa referència a la seguretat en la seva vessant anomenada "civisme": ús i convivència a l'espai públic, comportaments violents, responsabilitat viària, delinqüència, drogues, aldarulls, etc. Des d'aquesta perspectiva, es volen presentar les tendències actuals de les polítiques de gestió de l'espai públic, la importància que juga la prevenció com a element cabdal en la gestió de l'espai i la que té al nostre entorn la planificació concreta en cada àmbit territorial.

Aquestes polítiques han de tenir en compte:

2.1 Complexitat de la seguretat a l'espai públic

La seguretat i la seva percepció està molt lligada als conflictes de convivència i a les dificultats de gestió de l'espai públic, ja que posa en joc conflictes d'interessos, sobretot pel que fa a la divisió i a la utilització de l'espai i dels ritmes de la ciutat (llocs d'oci, esport, parcs, etc.) sense oblidar que també és el resultat de desigualtats creixents en l'accés als recursos. En aquesta lluita per la seguretat dels espais públics intervenen diferents administracions, que hi apliquen diferents disciplines, ja que està lligada als problemes de sanitat, medi ambient, urbanisme, educació, mobilitat, seguretat ciutadana, etc.

2.2 Construir la seguretat en el sentit més ampli

La qualitat de l'espai urbà i les dinàmiques d'interacció social generades en aquest espai influeixen sobre la percepció de seguretat o inseguretat de la ciutadania. Molt sovint és a través d'un diagnòstic específic com es manifesta als actors locals el vincle que hi ha entre les característiques d'un espai i els fenòmens d'inseguretat. La planificació dels espais i la millora de l'entorn quotidià de vida contribueixen juntament amb altres funcions, socials i d'ordre públic, a produir seguretat. Al contrari, la inseguretat — percebuda o real— influeix en la manera de viure i en l'ús dels espais.

Així doncs, les dinàmiques d'adaptació i d'apropiació d'aquests espais són fonamentals per entendre el procés de construcció de les polítiques de seguretat fonamentades en la convivència ciutadana. La inseguretat vista des d'aquesta perspectiva necessita respostes transversals i multidisciplinàries, perquè la conceptualització de la seguretat és polièdrica:

- Des del punt de vista dels ciutadans: la seguretat com a dret és exigible als poders públics.
- Des del punt de vista de l'Administració pública: la seguretat com a servei públic, concebuda dins de l'estructura de l'estat del benestar i gestionat d'acord amb els paràmetres de gestió moderna.
- Des del punt de vista jurídic: la seguretat com a bé públic, com a premissa indispensable per aconseguir la llibertat, la igualtat social i la justícia.
- Des del punt de vista de la responsabilitat: la seguretat, la convivència i l'ús dels espais públics i el civisme no són exclusius dels poders públics; també ha d'incloure una responsabilitat individual i col·lectiva dels ciutadans.

2.3 Dificultats de la convivència als espais públics

L'espai públic i la planificació urbana tenen molt a veure amb la seguretat ciutadana i amb els problemes de convivència:

- Espais públics. Diversitat d'usos i compatibilitat entre ells. La majoria dels conflictes que es generen es produeixen als espais urbans i tenen com a element principal els diferents usos i l'apropiació social que en fan alguns col·lectius.
- L'ús incívic de l'espai públic genera problemes de convivència. Ús massiu i intensiu de l'espai públic (festes alternatives, botelló, celebracions esportives, vandalisme, prostitució, etc.).
- Ús polític de l'espai públic (reivindicacions, concentracions, protesta, manifestacions polítiques, sindicals...). Els espais públics han de ser elements de trobada, de relació social i d'intercanvi generacional. Però aquesta mateixa utilització múltiple a vegades esdevé conflictiva.
- L'oci i el conflicte urbà. És habitual comprovar i observar notícies on es posa de manifest la difícil convivència entre el respecte al descans i el dret a l'oci i la diversió. Les ciutats han d'ordenar i planificar les activitats d'oci i esbarjo, reservant espai i fent compatible aquesta activitat amb altres usos de la ciutat.

2.4 Gestió de l'espai públic

En la gestió dels espais públics intervenen diferents professionals (policies, jardineros, urbanistes, dissenyadors de mobiliari urbà, etc.) que han de delimitar els problemes que genera el seu ús (usos legítims o no, prioritat entre els usos, reacció policial o no davant els diversos usos) i garantir-ne un ús segur amb la configuració dels espais... Els espais públics són utilitzats per gent gran, joves, famílies, propietaris d'animals, esportistes, etc. A més, estan limitats pel territori adjacent: el barri, el districte, la ciutat, la conurbació metropolitana, i és en aquest territori on han de trobar la seva ubicació simbòlica i estructural correcta que eviti situacions de risc per a la convivència.

En definitiva, s'ha de definir una política de prevenció dels conflictes als espais públics, mitjançant la intervenció multidisciplinària de les administracions implicades, la participació de les entitats socials, i la coresponsabilitat individual i col·lectiva dels ciutadans que conformen el teixit social.

Però això no pot ser tan sols una política teòrica; perquè sigui reeixida i plenament efectiva, s'ha de tenir en compte:

2.4.1 Planificació urbana

En la seva relació amb el conflicte urbà, han de participar, igual que en la creació de l'espai públic, tots aquells actors que seran els usuaris i gestors d'aquest entorn o lloc públic. La repercussió en la inseguretat ciutadana d'un urbanisme mal planificat, del mal disseny d'un espai públic, de la il·luminació inadequada d'un parc, d'una mala planificació urbana de l'activitat d'oci en la ciutat, són cada vegada més importants. A més, comprovem que no hi ha estudis suficients que hagin analitzat aquests fenòmens amb el rigor necessari i que permetin treure teories o normes que donin lloc a bones pràctiques urbanístiques que incloguin la repercussió i la influència en la prevenció de comportaments antisocials i la creació d'espais insegurs als municipis.

No és possible que determinades ordenances urbanes relacionades amb l'habitatge social, el real·lotjament de veïns o la creació de nous barris suscitin veritables problemes d'inseguretat, de marginació, de segregació de col·lectius sencers de veïns i de la creació del concepte d'"inseguretat objectiva".

Les tendències actuals, com s'apuntava en el seminari organitzat pel Fòrum Europeu de Seguretat l'any 2000, aposten per l'equilibri en el disseny urbà i per la integració de l'habitatge social en el teixit urbà de la ciutat. El concepte de multidisciplinarietat també s'ha d'aplicar al disseny urbanístic, l'ha de dur a terme un equip de professionals que doni al disseny una visió àmplia i també en allò que té a veure amb eliminar el risc.

La influència de la seguretat en l'urbanisme ve de l'Edat Mitjana, amb el disseny de fortaleses i castells, amb ciutats emmurallades i control per accedir-hi. En el segle XIX, els urbanistes planificaven la ciutat d'una forma racionalista, entenent-la com una màquina que havia de funcionar si funcionaven tots els seus elements. Avui en dia es tendeix a planificar la ciutat "creant ciutat", amb tots els elements que comporta, s'eviten segregacions, amb una gran permeabilitat, i es recupera l'espai públic i el concepte de "plaça pública" que s'havia perdut.

2.4.2 Convivència intracomunitària

Les diferents formes d'interpretar els usos dels espais públics, l'observació i el compliment de normatives específiques, i el mateix desconeixement mutu, generador en moltes ocasions de desconfiances, provoca un increment sensible de tensions intra/intercomunitàries que deriven eventualment en episodis de confrontació. A la tensió ambiental també hi contribueix la interpretació o percepció que la població autòctona té

dels nouvinguts i la seva manera d'actuar. Hi ha un grau elevat de preocupació de la ciutadania entorn del fenomen de la immigració. El risc de situacions conflictives o de tensió latent es mantindrà, com a mínim, en el temps a causa de la presència i l'establiment de comunitats d'origen molt divers. També en són factors clau la configuració urbanística de l'espai d'acollida i la concentració de persones en un mateix espai. La conflictivitat variarà en funció de les característiques i activitats de cada grup ètnic o nacional, i la quantitat de persones que el formen. Aquest origen tan divers, precisament, provoca tensions convivencials, no només entre els nouvinguts i els ciutadans autòctons, sinó també entre els diferents col·lectius de nova implantació. La competència per l'ocupació de determinats espais, certes activitats comercials o laborals, o la comissió de petits delictes sobre membres d'un col·lectiu concret són exemples d'aquest darrer punt. Alguns segments de la població autòctona associen la immigració amb les problemàtiques de l'entorn, sobretot basant-se en estereotips. S'estableixen binomis com "immigració igual a delinqüència", que estigmatitzen els nouvinguts. Sovint la presència física de persones d'origen immigrant en un espai públic o que duen a terme pràctiques religioses pròpies de la seva confessió es percep com una molèstia. En moltes altres circumstàncies es dona una concentració de persones que ocupen un espai i duen a terme una activitat realment molesta —com una festa, la sobreocupació d'habitatges— on hi ha sorolls i pertorbacions per als veïns mesurables objectivament. Ocasionalment la concentració d'un nombre elevat de persones pot causar una degradació real de l'entorn, l'acumulació d'escombraries o males olors, sobretot si s'atén a la precarietat elevada de les seves condicions de vida (com ara les concentracions dels anomenats "sense papers" o concentracions de "temporers" que excedeixen la demanda de mà d'obra). Totes aquestes circumstàncies i condicionants poden donar peu a insistir en la idea de polítiques d'inclusió i integració, que comportin una educació per a la convivència en l'espai i no deixar-se vèncer per les pressions, les presses, la por i les polítiques d'exclusió i segmentació.

2.5 Àmbits de control de la seguretat a l'espai públic

El pla de seguretat i àmbits d'actuació davant riscos a l'espai públic que poden derivar en un trencament social se centra en aquells perills i incerteses relacionats amb el treball, l'educació, la pobresa i les desigualtats, amb una especial atenció als problemes que afecten determinats grups socials:

- Ocupació intensiva de l'espai públic que origina problemàtiques.
- Convivència i civisme.
- Menors (desatenció, absentisme i fracàs escolar, no-escolarització...).

- Joves (precarietat laboral, accés a l'habitatge...).
- Gent gran (dependència, soledat, precarietat econòmica, infravaloració i exclusió social, victimització silenciada...).
- Immigrants (integració sociocultural, convivència als espais, xenofòbia, racisme).
- Població marginal/pobresa/indigència.
- Aturats i precarietat laboral.
- Malalts mentals i malalties de drogodependència.
- Campanya de prevenció forestal.
- I a aquelles zones del Districte on aquests problemes es manifesten amb major intensitat.

D'acord amb això, és obvi que en una gran ciutat el nombre de ciutadans sotmesos a aquests riscos i els recursos humans i econòmics que s'han de destinar per atendre'ls degudament és molt significatiu. D'altra banda, es tracta de problemes que tenen un origen i una naturalesa molt complexos (demografia, economia, cultura, etc.) i que, per tant, s'han d'afrontar des d'una perspectiva global, amb la implicació de tots els serveis, les administracions i les entitats que, directament o indirectament, hi tenen responsabilitats.

Els grans reptes de futur passen per prevenir els riscos socials, millorar i optimitzar els recursos destinats a l'atenció social, i coordinar totes les accions que es desenvolupen per fer front a aquesta problemàtica.

3. Intervenció policial a l'espai públic: diversitat i convivència. Treball en xarxa

Pla de treball en l'ús de l'espai públic

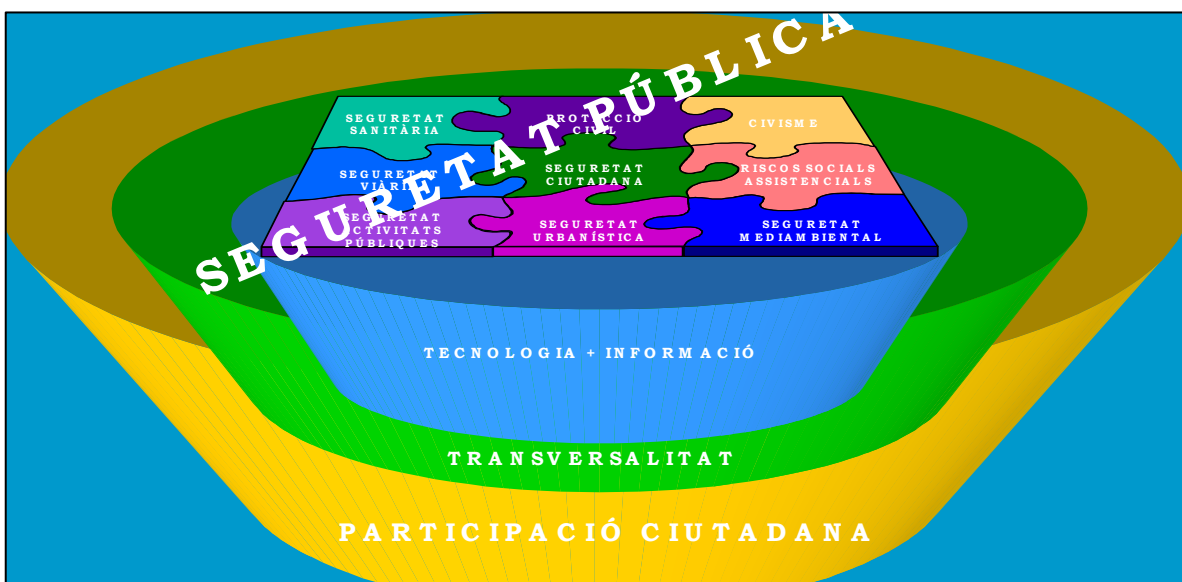
El concepte de seguretat, actualment, engloba la protecció de la qualitat de vida entesa com el conjunt de condicions personals, socials i d'entorn que propicien el benestar dels individus. Aquest concepte, com també l'evolució de la societat, comporta que l'escala de valors dels ciutadans variï i no es limiti únicament a demandar l'eradicació de la delinqüència entesa com el conjunt d'accions delictives de què poden ser víctimes. La ciutadania actual també dóna molta importància a la qualitat de vida, fonamentada en el conjunt de condicions personals i d'entorn que contribueixen al benestar dels individus, i que s'engloben en qüestions d'àmbit policial que poden anar de la convivència cívica a la seguretat ciutadana pròpiament. Els cossos policials que treballen sota la concepció de la policia comunitària o de proximitat, com a servei públic que són, han de començar a

treballar tenint en compte que l'eix vertebrador de la seva organització, gestió i actuació en la resposta a les demandes ciutadanes es basa a aconseguir aquesta qualitat de vida.

Tenint en compte tots aquests paràmetres, el nou model de seguretat pública dissenyat per la Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya estableix que la Policia de la Generalitat — Mossos d'Esquadra i les diferents policies locals tenen com a finalitat el foment de la convivència i la cohesió social, que es pretén aconseguir basant-se en la prevenció, la participació i la implicació dels diferents serveis públics i també de la societat civil.

En concret, la PG — ME amb competències sobre seguretat pública ha d'atenir-se, en les seves relacions amb les diferents administracions, als principis següents:

- Lleialtat institucional i pel respecte de l'exercici de les competències que corresponen a les altres administracions.
- Informació recíproca, especialment quan calgui per complir millor les competències de cada Administració.
- Coordinació en l'actuació i en la prestació dels serveis.
- Col·laboració i cooperació, que inclou l'assistència mútua per complir millor les competències de cada Administració.
- Intervenció mínima obligada davant els diferents requeriments dels ciutadans.

Un dels valors que ha rebut més rellevància a mesura que la societat es modernitza és el de la convivència i ús de l'espai públic. Aquests valors, presidits pels principis de llibertat, justícia, igualtat i respecte pels drets dels altres, sovint es veuen vulnerats per l'exercici

inadequat dels drets a la llibertat, i es tradueixen en actituds i comportaments incívics vers la resta de la ciutadania. L'ordenament jurídic de qualsevol estat de dret social i democràtic propugna, entre d'altres, els valors fonamentals del respecte individual, col·lectiu i institucional dels drets i de les llibertats dels ciutadans com a garantia d'una convivència correcta i pau social. I tot això, sota el condicionant que el civisme no només és una qüestió de normes sinó de valors, i que l'origen de la seva vulneració moltes vegades radica en les mancances socioeducatives de la població. Cal, doncs, prioritzar les actuacions preventives, formatives, reeducadores i reparadores destinades a promoure més consciència cívica i més respecte pels drets dels altres, sense descuidar el recurs a la sanció administrativa com a solució davant del fracàs o rebuig de les mesures reeducadores proposades.

Entre aquestes problemàtiques diferents es presta atenció especial als drets dels ciutadans a gaudir dels espais públics en condicions de seguretat per mitjà del treball transversal amb els diferents operadors que intervenen en el territori (policia, mobilitat, educació, joventut, comunicació, serveis socials, participació ciutadana...). I és el sistema de seguretat pública de Catalunya determinat en la Llei abans esmentada que es fonamenta en els principis de cooperació, col·laboració, lleialtat institucional i auxili mutu entre les autoritats, les administracions i els serveis públics amb responsabilitats en l'àmbit de la seguretat, alhora que preveu també els òrgans de coordinació i de participació ciutadana corresponents.

Un bon exemple de treball transversal que permet tenir en compte les variacions d'aquelles escales de valors és el que pren en consideració diversos sectors en els quals la societat es desenvolupa. En aquest sentit, a continuació s'exposen els diferents sectors en què la policia ha d'intervenir transversalment junt amb altres operadors, per tal de contribuir a la consecució de les expectatives ciutadanes que portin implícitament a obtenir aquella qualitat de vida.

En primer lloc i des del *món educatiu*, la policia comunitària, també des de la vessant de la proximitat, té l'obligació de prestar especial atenció a aquest col·lectiu davant de les problemàtiques canviants que van sorgint. Dins l'àmbit dels menors i joves, la resposta policial ha de buscar el compliment de la normativa vigent, mitjançant, si cal, de la denúncia, però alhora saber protegir, derivar o informar correctament el menor, el jove i els seus tutors legals per tal de donar una solució real al problema. Una de les problemàtiques més importants quant a seguretat ciutadana i percepció objectiva de seguretat és a l'entorn dels centres educatius. Tenint en compte que a Catalunya l'escolarització és obligatòria dels 6 als 16 anys, pel que fa al patrullatge de proximitat, un referent important o focus d'atenció són els centres educatius, especialment els de

secundària. Al voltant d'aquestes institucions, ja siguin públiques o privades, sovint es detecten infraccions delictives, administratives i actes incívics, dels quals són normalment autors i víctimes, els menors i joves. És per això que es fa necessari que la policia comunitària presti especial atenció no solament a l'interior dels centres (amb xerrades preventives i treball coordinat amb els educadors), a les entrades i sortides de les escoles, sinó també al seu entorn, per tal de donar un servei de qualitat als joves, a l'equip directiu i docent, als pares i mares, i veïns i veïnes dels barris on es troben els centres educatius.

Presentació dels Mossos d'Esquadra als infants

Visites d'escoles a comissaria

En aquest sentit, l'actuació de la policia comunitària ha de ser ajustada al col·lectiu amb el que s'interactua, i amb arguments marcadament didàctics que tinguin per objectiu incidir en els comportaments que poden fer perillar la qualitat de vida.

Per tant, entre d'altres funcions, la policia comunitària participa en el món educatiu fent presentacions i xerrades sobre temàtiques tan diverses com conductes cíviques i socials de solidaritat, prevenció del consum de drogues en joves, violència domèstica i en la societat, mesures de seguretat en activitats juvenils, noves estafes i consells de seguretat en les compres, Internet segura, competències de la policia de Catalunya, funcionament dels Mossos d'Esquadra, professió de futur (Mossos d'Esquadra i Policia Local), la Llei penal del menor o visites a la comissaria de referència. Aquesta intervenció, doncs, s'emmarca en l'objectiu d'establir un contacte directe amb aquest col·lectiu, informar i alhora prevenir totes aquelles conductes a les quals es pretén fer front. I tot sota la premissa que la incidència de la comunitat educativa té una relació directa en l'impacte

en la utilització incívica i de convivència dels espais públics. “Escola sana, barri tranquil”, es treballa en aspectes de tanta importància, com:

- Absentisme, menors desprotegits, no escolaritzats, joves conflictius, expulsats.
- Prevenció i seguretat a l'entorn de l'IES.
- Mediació alumnes.
- Nova creació d'una comissió de seguiment de l'absentisme escolar.
- Problemes davant l'alumne expulsat del centre.
- Pla de seguretat als centres educatius.

Però la intervenció policial, com podem observar, no només es desenvolupa a l'interior del centre educatiu, sinó també al seu entorn amb la visibilitat contínua a les entrades i sortides de l'escola de patrulles uniformades que vetllen per la seguretat i per l'assistència a classe de l'alumnat. En aquest darrer sentit, la policia comunitària de la PG — ME intervé en comissions d'absentisme amb l'objectiu últim que es compleixin els drets dels nens i joves a rebre la formació obligatòria i prevenir que durant l'horari escolar puguin fer ús dels espais públics lliurement. Per tant, alhora que es vetlla pels interessos de nens i joves que es poden trobar en situació de desprotecció, per no estar per exemple escolaritzats o voluntàriament optar per l'absentisme escolar, es procura evitar que sorgeixin situacions conflictives tant a dins com fora dels centres educatius. I en aquesta línia, també es dona una gran importància a la tasca que en un moment donat pugui realitzar la policia comunitària de la PG — ME a l'hora de participar puntualment en la mediació de conflictes que poden generar inseguretat per part dels pares o l'equip docent. Un exemple d'això és quan el Centre pot fer ús de l'eina policial en el moment de percebre que es poden generar conflictes o baralles dins i fora del centre per part de joves aliens o no a l'escola. En aquest sentit, la presència policial i, fins i tot, el contacte amb aquests permet anar més enllà de resoldre un conflicte, prevenint-lo i intervenint-hi perquè no esclati.

L'aparició progressiva al territori català de nous grups juvenils organitzats i violents que segueixen el model de les *street gangs* americanes augmenta la tasca policial, no únicament perquè els joves que poden pertànyer a aquests grups tenen una presència constant en aquest espai, sinó sobretot per les dinàmiques violentes que poden protagonitzar, en alguns casos, i perquè part de la ciutadania desconeix la realitat d'aquests grups. Aquests factors poden generar una incidència negativa en el que s'entén per convivència pacífica i, per això, des de l'àmbit policial cal treballar per a la prevenció, per tractar de garantir que els drets dels uns i els altres siguin respectats íntegrament.

Presentació a peu de pistes esportives amb el col·lectiu de joves que s'hi congreguen.
Pistes Antoni Gelabert

Un altre sector amb el que es treballa des d'una perspectiva comunitària és el que pot sorgir amb els *joves conflictius*. La intervenció en aquesta secció es fa mitjançant la participació activa de la policia comunitària de la PG — ME en tallers, casals o centres cívics. En aquest sector, com en el món educatiu, s'incideix en fer presentacions que tinguin l'objectiu no tan sols d'informar sinó també d'eradicar actituds que poden ser generadores de conflictes. Les presentacions en aquest ordre de coses incideixen de manera directa a explicar les conseqüències de certs comportaments i les repercussions de certes accions, per superar el recurs al desconeixement de la llei que sovint es fa per justificar certs valors pels quals actuen. D'aquesta manera, la informació obtinguda afavoreix la supressió de certes actituds i l'aproximació de la relació entre jove i policia, sense obviar que la presència policial en determinats llocs estratègics en els quals aquests joves es poden congreguar ajuda a prevenir la percepció d'inseguretat de la ciutadania, sense obviar el recurs a sanció quan els mecanismes anteriors no funcionen. En aquest ordre de coses, es tenen en compte les intervencions policials que tenen per objectiu eliminar actituds incíviques que puguin ser generadores d'inseguretat ciutadana

(grafiters, consum de substàncies a la via pública, consum de begudes alcohòliques, danys al mobiliari urbà, etc.)

Patrullatge preventiu en espais on solen reunir-se els joves

Envers aquest col·lectiu, de manera pràctica, el treball policial s'emmarca en el pla comunitari mitjançant la participació activa en el si dels centres cívics i casal de joves, que tenen la funció d'incorporar joves conflictius i/o problemàtics a tallers de treball sobre l'art del grafit o habilitar espais de treball tutoritzats per monitors-educadors.

En tercer lloc i seguint amb la vessant preventiva, la policia comunitària de la PG — ME ha de fer un treball transversal amb tots aquells col·lectius que, ja sigui per cultura com per dinàmiques d'altra naturalesa, poden generar situacions conflictives a l'espai que comparteixen amb els autòctons. En aquest sentit, doncs, es treballa estretament amb els *nouvinguts i les minories culturals* que comparteixen espai, i que per diferències socioculturals, la interacció entre aquests o amb els autòctons pot portar problemes de convivència. En una conjuntura de baix creixement natural i de saldo migratori negatiu, la immigració estrangera ha anat augmentant i ha contribuït decisivament al creixement demogràfic de Catalunya des de la fi dels anys noranta. Aquest fenomen migratori s'ha de gestionar correctament per donar una resposta coherent a les noves dinàmiques socials.

Actualment, hi ha una sèrie de circumstàncies dins el debat de relacionar immigració i delicte, amb el perill que això comporta d'estigmatització negativa d'aquests col·lectius, de manera que la policia de Catalunya ha d'estar especialment atenta per gestionar correctament les incidències detectades en l'àmbit de la immigració. En aquest sentit, un dels factors clau per a l'èxit en el servei dels grups de policia de proximitat és el coneixement directe i real de la presència migratòria a la ciutat, i les característiques que defineixen cada grup que hi conviu, i tractar de detectar interlocutors vàlids que ajudin l'agent a apropar-se al col·lectiu.

Interlocució amb el col·lectiu de nouvinguts

Aproximació a la comunitat subsahariana de Ciutat Meridiana

Un dels objectius de la policia comunitària de la PG — ME és generar, també en aquests col·lectius de nouvinguts, una imatge de seguretat, de confiança i de servei de qualitat, i intentar combatre la imatge eminentment repressiva de la policia en els seus països d'origen. Un cop obtinguda aquesta confiança cal mantenir de manera espontània i habitual uns canals comunicatius que, amb el temps, donaran fruits, ja que s'aconseguirà una millor informació d'interès policial relativa a aquestes comunitats.

Així, des de la PG — ME s'intenta evitar que aquest col·lectiu sigui víctima habitual de fets delictius i, alhora, s'executen programes transversals que ajuden la integració i cohesió social per una convivència millor i un ús conjunt de l'espai públic totalment pacífic i sense risc de conflictivitat.

Visita del cònsol d'Equador a la Comissaria dels Mossos d'Esquadra de Nou Barris

Així com amb els joves, el treball de la policia comunitària de la PG — ME ha de consistir en intervenir i cohesionar la ciutadania per mitjà de polítiques i estratègies que incloquin el diàleg i el respecte total dels drets i llibertats, tant dels nousvinguts com dels autòctons, i actuar davant totes aquelles vulneracions que puguin fer perillar la convivència de l'espai que comparteixen.

L'estratègia que es du a terme en aquest àmbit inclou presentacions i xerrades en comunitats d'escala amb problemes de convivència o d'ús de l'espai comunitari, xerrades en associacions de col·lectius d'immigrants o associacions de veïns, visites a llocs on es congreguin col·lectius de diversa naturalesa o origen, elaboració de materials que ajudin a apropar la policia comunitària a la comunitat immigrant, reunions periòdiques amb entitats que treballen directament amb els col·lectius immigrants i amb representants d'aquests col·lectius, etc., amb l'objectiu d'interlocutar, informar o treballar per a la cohesió social, mantenint un contacte constant i una interlocució directa amb la ciutadania, i com a receptors directes d'inquietuds i problemàtiques que puguin sorgir en

un territori determinat. Amb la gestió correcta d'aquesta informació es pot aconseguir que la gestió idònia del patrutatge policial estigui orientada a millorar la convivència a l'espai.

Una altra línia de treball transversal de notòria importància és la participació de la policia comunitària de la PG — ME en *taules de veïnatge, taules de prevenció o reunions periòdiques amb el teixit veïnal i associatiu* mitjançant la participació directa en la presa de decisions de les diverses associacions de veïns del el territori català. L'objectiu no és un altre que establir nexes d'unió entre el teixit social i la policia, amb una interlocució contínua que té per objectiu millorar la convivència i el civisme al barri.

Participació dels Mossos d'Esquadra en reunions de comunitats

En aquest sentit, la policia comunitària ha de destacar per una gran capacitat d'escolta activa de les problemàtiques, i de mediació en els conflictes privats en què els veïns es puguin veure implicats, així com en la cerca de solucions bilaterals que tinguin la finalitat de millorar la percepció de seguretat.

A més, aquesta implicació en la vida quotidiana del barri no sols proporcionarà una millora notable de la qualitat de vida, sinó també anticiparà les problemàtiques puntuals que puguin esdevenir en un moment determinat, ja que seran informats de forma directa i recaurà en la policia la confiança suficient per donar respostes qualitatives reals, efectives i idònies a les problemàtiques que es tractin. Però aquesta implicació també genera la

necessitat de fer difusió de la feina feta i de l'evolució dels problemes al barri, de manera que siguin coneixedors de la realitat en la qual interactuen i de les conseqüències i efectes de la tasca policial.

Les associacions de veïns permeten ser l'enllaç per arribar a tota la ciutadania. Es tracta que el treball policial s'emmarqui en la millora d'una convivència pacífica i real. I és en aquest punt en què rebre inquietuds és fonamental mentre s'aconsegueix conèixer la realitat en tots aquells aspectes que comprenen mesures que van més enllà de les vulneracions dels drets individuals. En aquest sentit, doncs, caldrà fer un treball transversal amb tots els operadors socials del territori, tenint en compte que les deficiències o mancances d'infraestructures, l'escassa neteja de l'espai, l'existència de vehicles i residus sòlids a la via pública, o la deixadesa dels jardins o espais verds del barri poden afectar directament allò que el veïnat entén per inseguretat ciutadana i renuncia a una qualitat de vida amb plenes garanties.

Campanya de prevenció i informació a Ciutat Meridiana

Òbviament, però, no sols els sectors esmentats poden contribuir a millorar l'ús de l'espai públic. En aquest context, les campanyes de conscienciació dirigides als *establiments públics*, i també les adreçades al compliment de les ordenances i altres normes com les de circulació o civisme, contribueixen indirectament a millorar aquest espai públic. Mitjançant la vigilància del compliment de les normatives es contribueix al respecte i a

millorar la percepció subjectiva de seguretat. A tall d'exemple, si es compleix de manera estricta la normativa dels horaris dels establiments públics, probablement evita que després del consum de begudes alcohòliques a l'interior fins a altes hores de la nit, el comportament dels consumidors no continuï fora de l'establiment, fet que perjudica el descans veïnal o genera baralles que poden alterar la convivència pacífica al barri.

Així doncs, i tenint en compte que totes les estratègies aquí plantejades són una contribució ínfima (és a dir, que les estratègies poden ser moltes més i de molt variada naturalesa) a la gestió policial oportuna de l'espai públic, el control d'aquest s'aborda mitjançant les reunions dinàmiques en què es planifiquen juntament amb la ciutadania tots aquells punts sensibles en què la policia hi ha d'intervenir i tenir en compte en el seu treball diari, fet que requereix una coordinació i col·laboració estreta de tots els cossos policials que operen en el territori (Policies Locals, Guardia Urbana, Mossos d'Esquadra, etc.). Cal per això, i com ja s'esmentava, que la policia de Catalunya es vagi adaptant als canvis en les dinàmiques de la societat, tenint en compte no només els índexs delinqüencials. Cal anar més enllà i tenir en compte que qualsevol problemàtica a la via pública pot ser origen de conflictivitat, dificultats en la convivència, percepció d'inseguretat ciutadana i mala qualitat de vida dels ciutadans que el comparteixen.

4. Execució i valoració del Pla de gestió de l'espai públic. L'experiència a Ciutat Meridiana

L'execució de l'estratègia de la policia comunitària de la PG — ME que es va dur a terme d'una manera innovadora al barri de Ciutat Meridiana va demostrar que la implicació policial en la realitat social del barri permetia no tan sols generar una percepció positiva del barri, sinó també conèixer directament les preocupacions de la ciutadania. Tenint en compte que des de l'àmbit educatiu i el teixit associatiu i econòmic ja s'estava treballant, es va optar per desenvolupar de manera innovadora una aposta que permetés la ciutadania tenir un contacte directe amb la policia, perquè pogués fer arribar totes les inquietuds sobre allò que generés un perill per a la seva qualitat de vida. En aquest sentit, dins de l'activitat exercida per la policia comunitària, es van definir uns objectius prioritaris i estratègics adreçats a tots els sectors de Ciutat Meridiana. Aquests objectius es van treballar mitjançant una estratègia innovadora que consistia en la recollida d'inquietuds, percepcions i totes aquelles qüestions que poguessin afavorir la relació amb la ciutadania, i en l'establiment de punts de patrullatge dirigit que responguessin a possibles problemàtiques recollides en el desenvolupament dels diferents contactes fets, amb l'objectiu de treballar en aquells petits aspectes que generessin percepció d'inseguretat.

Els antecedents amb els quals es treballava es caracteritzaven per ser un barri d'alt percentatge d'immigració amb unes característiques arquitectòniques peculiars, ja que és un barri que se situa a la perifèria de Barcelona i on es requereixen ascensors públics per accedir a les parts altes, amb el que això comporta pel que fa a la mobilitat, extens espai d'ús comú, etc.

Els objectius d'aquesta campanya van ser dissenyats per garantir:

- *Millorar la percepció de seguretat per part del tots els sectors de Ciutat Meridiana:*

a) Prevenió passiva - campanya d'informació i prevenció: contacte amb tots els àmbits, incloent el sector socioeconòmic i l'Associació de Veïns.

b) Prevenió activa - servei de qualitat de caire operatiu un cop recollides totes les inquietuds ciutadanes.

- *Aconseguir la proximitat de la policia amb el barri. Increment de la qualitat de vida:* establir un contacte directe i personal que permeti preveure les inquietuds, les necessitats i les possibles problemàtiques.

El pla de treball de la campanya va ser dissenyat en base a diferents fases:

- **Fase de contacte:** coneixement de les diferents problemàtiques que perceben la ciutadania, i el sector socioeconòmic i educatiu, mitjançant la presència policial contínua en una furgoneta logotipada tipus OAC mòbil.
- **Fase de campanya d'informació i prevenció:** contacte per mitjà de l'estratègia de reunions dinàmiques que permetin oferir consells de prevenció de l'àmbit quotidià, incloent el lliurament dels tríptics corporatius.
- **Fase de diagnosi:** complementació d'una graella on constava la identificació de la persona amb qui es contactava, dia i hora de contacte, i totes aquelles informacions d'interès des de la vessant policial que el contacte hagués fet palès durant la durada de l'entrevista informal.
- **Fase operativa d'execució i seguretat:** configuració d'un mapa criminològic i punts negres a l'ABP Nou Barris (Comissaria de referència d'aquest barri) per tal d'establir un patrullatge dirigit, i un contacte directe en franges i espais definits.

Entre els dies 16 i 28 de març de 2009 es va instal·lar una furgoneta logotipada tipus oficina d'atenció al ciutadà mòbil en els diferents punts del territori de Ciutat Meridiana entre les 10 i les 22 hores, amb l'objectiu entre d'altres, de recollir inquietuds, establir reunions dinàmiques amb la ciutadania, informar-la de les mesures de seguretat bàsiques i disminuir la possible percepció d'inseguretat que pogués existir-hi, i també per aproximar la policia a la ciutadania amb la finalitat de donar un servei qualitatiu mitjançant respostes a aquelles peticions.

Durant el període en què es va activar el servei es van fer un total de 471 contactes, distribuïts en 290 contactes a peu de la furgoneta i 181 contactes fets entre els diversos establiments comercials que hi ha desplegats a la zona, incloent-hi les parades del mercat de Ciutat Meridiana.

De les conclusions extretes pels diferents contactes mantinguts, la PG — ME va ser coneixedora de:

- La ciutadania esmentava que durant el cap de setmana es detectaven diverses baralles entre persones nouvingudes, provocades, en la major part dels casos, per l'elevat consum de begudes alcohòliques a la via pública.
- S'informava del possible consum de substàncies estupefaents a zones com les que es troben darrera els punts A, B i C,¹ de persones originàries de països hispanoamericans i el Magrib.
- Pel que fa a la brutícia, esmentaven que hi havia un cert costum a orinar a la via pública, a llençar la brossa a papereres de carrer en comptes dels contenidors habilitats, manca de recollida dels excrements d'animals domèstics, brutícia en els jardins comunitaris i manca de netedat en els diferents parcs infantils.
- Aquesta darrera dada estava relacionada amb despreocupacions pròpies, segons deien, de l'Administració local en relació amb les mancances de mobilitat al barri, com ara falta de zones de càrrega i descàrrega, neteja mínima per part dels serveis municipals, zones infantils abandonades o amb desperfectes, manca de poda dels arbres, falta de zones per estacionar, degradació del mobiliari urbà, cartells mal indicats, ascensors inservibles i bruts, i elements estructurals que impedeixen l'accés idoni a serveis com la llar d'infants.

¹ S'indica punts per tal de no posar dades reals i concretes del barri.

- Un dels problemes més destacats era la dificultat de la ciutadania autòctona per conviure amb els nouvinguts, que qualificaven de molt sorollosos i poc respectuosos pel descans dels veïns. Puntualitzaven en aquest ítem, que els sorolls provinents dels mateixos edificis o dels vehicles amb els quals circulaven acostumaven a concentrar-se les nits de cap de setmana.
- La majoria dels entrevistats es mostraven descontents amb l'arribada de nouvinguts al barri, per la manca d'integració d'aquests en els costums autòctons del barri on s'instal·laven.
- En un percentatge mitjà se sol·licitava més presència policial en intervals horaris compresos entre la tarda i la nit, primordialment de paisà i en zones entre els edificis del barri. A aquesta dada, cal afegir-hi el descontentament generalitzat amb la GUB i la percepció d'inseguretat que tot plegat suposava.
- Tanmateix, els agents van ser coneixedors de l'existència de compra i venda de substàncies estupefaents en diferents zones, com ara A, B i C. La ciutadania va informar que la major part dels que en venen estaria representada per persones d'origen magrebí i subsaharians.
- Una dada també important va ser la referent al nombre elevat de danys a vehicles, concretament la ruptura de vidres i punxada de rodes a la zona del camp de futbol i en un carrer determinat.
- Així mateix, destacaven com a fets delictius habituals a la zona els robatoris amb força a domicilis i els furts, i també els robatoris amb violència i intimidació que persones marroquines i sud-americanes cometien a la zona del metro.
- Proporcionalment, es comentaven poques incidències pel que fa a bretolades, delictes contra la seguretat vial i problemes entre bandes integrades per persones d'origen sud-americà.
- Malgrat tot, cal destacar que existia un percentatge destacable de gent contenta amb el barri i amb la tasca desenvolupada pels membres de la PG — ME.
- Entre d'altres intervencions, cal incloure aquelles relacionades amb l'esclariment de dubtes (carrers, accés al CME, DNI, consultes, etc.).

- Per part dels diferents comerciants, informaven de la manca de salubritat de determinats establiments, de l'incompliment d'horaris, de la venda de productes de procedència desconeguda al metro i un bar determinat, i dels danys que es produeixen als vehicles dels clients. De la mateixa manera, transmetien l'agraïment per la tasca policial que es desenvolupa durant l'horari d'obertura dels establiments.

En resum, i com les conclusions extretes demostren, en la major part de les percepcions d'inseguretat que tenia la ciutadania hi intervenen factors que fins i tot extralimiten les funcions pròpies de la policia, però que cal tenir en compte en el treball en xarxa que es du a terme amb els diferents operadors i actors socials implicats en la millora del barri. En aquest sentit, es pot observar que si bé la importància delinqüencial no és absolutament preocupant, sí es dóna importància a la dificultat de certs col·lectius per conviure amb les normes socials dels autòctons, a l'ús de la via pública per consumir substàncies i fer compra i venda d'aquestes, l'alt grau de brutícia i certa percepció d'abandonament dels espais, la necessitat de la presència policial a l'entorn del barri i la negativitat que comporta, per exemple, veure vehicles danyats en els pàrquings públics. Tot plegat és el que esdevé negatiu i, per tant, cal treballar en xarxa amb tots els responsables per solucionar tots i cadascun dels ítems que en la major part dels casos tenen com a denominador comú l'ús dels equipaments del barri.

Per tant, i en conclusió, la posada en pràctica d'aquest pla innovador va permetre demostrar que si bé la policia s'entén com el servei públic que ha de solucionar qüestions d'índole delinqüencial, la seva intervenció a l'espai públic és vital per mantenir la qualitat de vida dels ciutadans per la qual vetlla.

La implicació de la policia en el territori on du a terme la seva tasca ha de tenir una entitat suficient perquè el treball no es limiti únicament a reduir l'índex delinqüencial. Per això, cal que s'impliqui i s'integri en el desenvolupament normal del territori en què presta servei, que formi part de l'escenari i no únicament en relació amb fets delictius. Només d'aquesta manera aconseguirà complir l'objectiu de ser un servei públic que vetlla per la seguretat ciutadana i la qualitat de vida dels habitants. Per desenvolupar aquesta tasca, s'ha de tenir en compte:

1. Que la degradació progressiva i la consegüent percepció d'inseguretat al barri pot respondre a:
 - a) Incivisme, soroll, brutícia, circulació, etc.
 - b) Falta d'autoestima del barri, sobretot per part dels joves.
 - c) Manca de valors, cultura i educació cívica.

2. Que el perfil de la persona incívica sol caracteritzar-se per ser un home d'uns 19 a 25 anys, nacional, veí del barri i/o consumidor d'alcohol i de substàncies estupefaents, entre d'altres.
3. Que la policia comunitària ha de vetllar pel perill d'estigmatitzar els joves per la pressió policial. El fet d'una pressió constant en el control dels joves del barri pot afavorir que la resta de la ciutadania els responsabilitzi com a autors de tots els fets delictius i incívics que s'hi produeixin.
4. Que s'han de desenvolupar i executar campanyes preventives als establiments comercials de gran repercussió a l'espai públic: vetllar pel subministrament de begudes al públic i menors d'edat, que poden generar nuclis de conflicte al territori.
5. Que s'han d'executar campanyes de seguretat vial amb gran acceptació veïnal.
6. Que la intervenció policial unilateral no resol la problemàtica. Per tant, cal comptar amb tots els operadors vàlids del territori per superar una atenuació del conflicte a curt termini. La intervenció d'aquests permetrà, doncs, no només resoldre petites parcel·les del conflicte sinó aportar solucions a llarg termini.
7. Per tant, i tenint en compte l'anterior, el treball transversal dels diferents actors socials fa més eficient i eficaç l'Administració i es consolida com a model a seguir.
8. Impuls i execució de plans comunitaris definits com la màxima expressió d'un model de proximitat i participació ciutadana mitjançant la dinamització del barri.
9. Ressaltar el bon lideratge veïnal i, per tant, l'oportunitat de dinamitzar constantment el barri per evitar el perfil "barri dormitori".
10. I fomentar la implicació i coresponsabilitat dels veïns per impulsar una campanya de civisme i convivència a l'espai públic, i així aconseguir gradualment l'autocontrol de la mateixa comunitat.

ANNEX I

Normativa vigent a Catalunya en l'àmbit de la policia comunitària

L'objectiu final de donar un servei públic de qualitat ve definit dins dels fonaments legislatius vigents, nascuts amb l'arribada de la democràcia al nostre país, concretament amb normes bàsiques com la Constitució, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, les diferents lleis de les policies de Catalunya, la Llei d'ordenament del sistema de seguretat pública de Catalunya, i finalment les diferents recomanacions dels països que pertanyen a la Unió Europea.

Tota aquesta normativa vigent, desenvolupada per ordres, instruccions, programes i projectes que gestionen els mateixos cossos policials, marquen clarament quina és la missió, les funcions i els objectius bàsics pel que fa a la policia de proximitat, que ha de desenvolupar la policia de Catalunya dins la societat catalana.

Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat — Mossos d'Esquadra:

Preàmbul I.

“... una policia arrelada a la cultura i al poble del qual neix, al qual pertany i al qual serveix.”

Article 3.

1. El Govern de la Generalitat, d'acord amb el que estableixen l'article 149.1.29 de la Constitució i l'article 13 de l'Estatut d'Autonomia i la resta de la legislació vigent, per mitjà del Departament de Governació, té com a **missió protegir el lliure exercici dels drets i les llibertats i garantir la seguretat ciutadana**. A aquest efecte, ha de vetllar per la convivència pacífica i la protecció de les persones i els béns, d'acord amb l'ordenament jurídic.

2. El Cos de Mossos d'Esquadra, com a policia al servei de la comunitat, ha de contribuir a la consecució del benestar social, cooperant amb altres agents socials, especialment en l'àmbit preventiu, assistencial i de rehabilitació.

Llei 16/1991, de 10 de juliol, de les policies locals

Article 11.h) Cooperar en la resolució dels conflictes privats, quan siguin requerides a fer-ho.

Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya

Preàmbul.

Catalunya aspira a dotar-se plenament d'un **model** que transcendeixi la concepció tradicional de la seguretat i l'ordre públic a favor d'una orientació que es **fonamenti en la prevenció, la participació i la implicació dels diferents serveis públics, i també de la societat civil.**

Article 1.3.

El sistema de seguretat pública de Catalunya té per finalitat contribuir al desenvolupament de polítiques públiques de **prevenció i protecció** eficaces en l'assegurament dels drets i les llibertats dels ciutadans, la **preservació de la convivència i el foment de la cohesió social.**

Article 2. Principis generals

- b) Adequació del servei públic a la demanda social.
- c) Proximitat als ciutadans i descentralització dels serveis públics.

- i) Transparència i informació als ciutadans.

Article 28. Delimitacions de funcions

Són funcions pròpies de les policies locals:

- e) Les de policia comunitària en els àmbits de la convivència veïnal i dels serveis públics locals.

4. Són funcions compartides entre la Policia de la Generalitat — Mossos d'Esquadra i les policies locals

- a) Les de policia de proximitat, i l'auxili i l'assistència als ciutadans.

Article 32. Participació ciutadana

Els ciutadans tenen dret a participar en les tasques de seguretat pública mitjançant les associacions i les entitats que tenen representació en el Consell de Seguretat de Catalunya, ...

Article 33. Dret d'informació

Els ciutadans tenen dret a ésser informats de les situacions d'especial risc per a la seva seguretat pública que afectin llur comunitat o una zona o un àmbit determinats, i de les mesures preventives adequades per afrontar-les.

Article 34. Queixes i peticions

Els ciutadans poden dirigir a les autoritats de seguretat les queixes i les peticions que creguin oportunes sobre la prestació dels diversos serveis de seguretat i l'actuació dels agents.

Article 35. Atenció als ciutadans

El Govern ha de promoure de manera constant la simplificació i la facilitat de l'accés dels ciutadans als serveis de seguretat, especialment en els àmbits de la informació, de la recepció de denúncies, de l'atenció d'emergències i de la recepció i tramitació de queixes i peticions.

Decret 243/2007, de 6 de novembre, d'estructura del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació

Article 137. Funcions del cos de Mossos d'Esquadra

f) Promoure relacions amb la ciutadania i vetllar per la seva satisfacció i per una percepció de la seguretat que afavoreixi la sensació de tranquil·litat i la cohesió social.

Article 139.1. Responsabilitats de la Comissaria General Territorial

d) Desenvolupar i aplicar estratègies policials que cerquin la proactivitat i la mediació davant els conflictes mitjançant les relacions amb la comunitat.

Article 142. Responsabilitats de les Àrees Bàsiques Policials

Evitar i perseguir les activitats antisocials, molestes i incíviques, tant les que puguin donar com a resultat una acció penal com administrativa.

Procurar una percepció de seguretat i tranquil·litat en la ciutadania i garantir l'exercici dels seus drets i llibertats.

Donar els serveis d'atenció a la ciutadania, de relacions amb la comunitat, d'atenció a les víctimes, d'atenció a les persones que pateixen violència masclista i d'atenció a les persones detingudes.

Carta europea de salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, de 17 d'octubre de 1991

Article 26. Policia de proximitat

Les ciutats signatàries fomenten el desenvolupament de cossos de policia de proximitat altament qualificats, amb missions d'agents de seguretat i convivència. Aquests agents apliquen polítiques preventives contra els delictes i actuen com una policia d'educació cívica.

¹ Les ciutats signatàries són: Barcelona, Girona, Lleida, l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Cornellà de Llobregat, Santa Coloma de Gramenet, Granollers, Mataró, Sabadell i ciutats d'altres 11 països d'Europa.

Bibliografia i webgrafia

CASTELLS, M. [et al.]. (2000). *El modelo policial y sus retos de futuro*. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms - Generalitat de Catalunya.

BOLLE, P. "La policía de proximidad: noción, institución, acción. Hurbileko polizia: nozio, erakundea, ekintza". *Harlax: Ertzainaren lanbide aldizkaria (Revista técnica del Ertzaina)*, (1999), núm 30, pàg. 18-41. ISSN 1130-9628.

Carta europea de salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, de 17 d'octubre de 1998.

CHINCHILLA, Laura. La policía de orientación comunitaria. "Una adecuada alianza entre policía y comunidad para revertir la inseguridad" [En línia]. Ponencia presentada en el seminario "Diálogos sobre convivencia ciudadana". Santiago de Chile, 13-15 d'octubre de 1999.
<<http://www.guadalajara.gob.mx/consejoseguridad/docs/policia-orientacion-comunitaria.pdf>>

CHINCHILLA, Laura. La policía de orientación comunitaria o policía de proximidad. Una adecuada alianza entre policía y comunidades para la prevención del delito y la violencia [En línia].
<idbdocs.iadb.org/wsdocs/getdocument.aspx?docnum=910286>

CURBET, J. (1983). *Democràcia i policia*. Barcelona: Direcció General de Seguretat Ciutadana - Generalitat de Catalunya.

Decret 243/2007, de 6 de novembre, d'estructura del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació. *Diari oficial de la Generalitat de Catalunya (9 novembre 2007)*, núm. 5005.

Documentació Interna del Cos de Mossos d'Esquadra: Protocol normalitzat de treball de "Relacions amb la comunitat".

GAMERO KINOSTIA, Jr. Globalización del modelo de policía comunitaria o de proximidad [En línia]
<<http://www.ibz-gimborn.de/Spanisch/Ponencias/GLOBALIZACION%20DEL%20MODELO%20DE%20POLICIA%20COMUNITARIA.pdf>>

GÓMEZ HERRERO, A. (2006). "La Llei catalana del sistema de seguretat pública i el procés de desenvolupament de la policia autonòmica", *Revista Catalana de Seguretat Pública*, 17: 123-154.

GRUP DE POLICIA COMUNITÀRIA DE LA PG — ME. Mossos d'Esquadra, policia comunitària [En línia].

<<http://www.gencat.cat/mossos/cme/model/documentacio/polcom.pdf>>

JAR COUSELO, G. (1995): *Modelo policial español y policías autónomas*. Madrid: Dykinson.

LASÉN PAZ, M. "La policía de proximidad en Europa". *Cuadernos de la Guardia Civil: revista de seguridad pública*, (2001), núm. 25, pàg. 61-84. ISSN 1136-4645.

Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat — Mossos d'Esquadra. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (28 octubre 1994)*, núm. 1965.

Llei 16/1991 de 10 de juliol, de les Polícies Locals. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (19 juliol 1991)*, núm. 1469.

Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (15 abril 2003)*, núm. 3865.

MANRIQUE GANDARIA. "Policia de proximidad, una vieja estrategia" [En línia]. *La Prensa*, 2008.
<<http://www.oem.com.mx/laprensa/notas/n887948.htm>>

NICOLÁS, L. "Pla dels Mossos per afavorir la convivència a Nou Barris" [En línia]. *Avui.cat* (6 d'octubre de 2008).
<<http://paper.avui.cat/ciutats/detail.php?id=141619>>

NICOLÁS, L. "Amb uns fanals i unes papereres" [En línia]. *Avui.cat* (6 d'octubre de 2008).
<<http://paper.avui.cat/article/ciutats/141620/amb/fanals/unes/papereres.html>>

VIJVER, C.D. VAN DER. *Proximity policing*. Enschede: Twentw Univestity, 1999.

La policia de trànsit

L'experiència dels Mossos d'Esquadra

Rubén Amaya, Vanessa Bohe i Andreu González¹

Resum

Aquest assaig és un breu repàs de l'evolució de la policia de trànsit del cos de Mossos d'Esquadra, evolució que ha significat anar creixent mentre s'assolia l'ambiciós objectiu de reduir a la meitat, en deu anys, el nombre de víctimes mortals en accident de trànsit. Alhora veurem com l'experiència assolida per la policia de trànsit s'ha traduït en una manera pròpia de fer, nascuda del convenciment que no només amb estratègies reactives es pot garantir la seguretat viària, sinó que és fonamental una aposta clara per l'educació per a la mobilitat segura i per les accions preventives que aporten el valor afegit que la nostra societat demanda d'una policia construïda amb una clara vocació de servei.

Paraules clau

Policia de trànsit, accidents, seguretat viària, educació per a la mobilitat segura, víctimes.

1. Policia de trànsit: marc d'actuació

Les competències en matèria de trànsit van ser traspassades a la Generalitat de Catalunya l'any 1997² i va ser aquell any quan es començà a configurar dins del cos de Mossos d'Esquadra el que seria una nova especialitat, la de trànsit.

¹ Àrea Central de Circulació i Transports de la Divisió de Trànsit.

² Llei orgànica 6/1997, de 15 de desembre, de transferència de competències executives en matèria de trànsit i circulació de vehicles de motor a la Comunitat Autònoma de Catalunya (BOE núm. 300, de 16 de desembre de 1997).

L'any 2000 van coincidir el final del desplegament de la policia de trànsit a Catalunya i un canvi radical de postura per part de la Unió Europea respecte a la seguretat viària; és l'any de redacció del *Llibre blanc* 2000–2010, el qual va significar una nova manera d'entendre i abordar la seguretat viària. Per tant, podem afirmar que el desenvolupament de la policia de trànsit a Catalunya ha anat de la mà de les polítiques europees en seguretat viària, que ha implementat a Catalunya el Servei Català de Trànsit amb l'establiment dels plans triennals de seguretat viària.

1.1 Unió Europea, el Llibre blanc: La política europea de transports de cara al 2010. L'hora de la veritat

Per fer una ressenya de la política en matèria de trànsit i de la teoria subjacent només cal recórrer al *Llibre blanc*, on es recull la política europea del transport de cara al 2010:

“L'any 2000, els accidents de carretera van causar la mort a més de 40.000 persones i més d'1.700.000 ferits a la Unió Europea. El grup d'edat més afectat és el dels 14-25 anys: per a ells, els accidents de carretera representen la primera causa de mortalitat. Una de cada tres persones resultarà ferida durant la seva vida en un accident. El cost directament mesurable dels accidents de circulació ascendeix a 45.000 milions d'euros. Els costos indirectes (inclosos els perjudicis físics i morals de les víctimes i dels seus familiars) són entre tres i quatre vegades superiors. S'indica un import anual de 160.000 milions d'euros, equivalent al 2% del PNB de la Unió Europea.” (Comissió de les Comunitats Europees, 2002, p. 74)

Prenent aquesta realitat com a base, la UE es proposa l'objectiu següent:

“La batalla contra la inseguretat viària requereix que la Unió Europea es doti d'un objectiu ambiciós de reducció del nombre de víctimes en el període 2000-2010. La Comissió es proposa federar els esforços entorn de l'objectiu de reduir a la meitat, en aquest període, el nombre de morts a la carretera.” (Comissió de les Comunitats Europees, 2002, p. 75)

Els pilars en què se sustentarà l'actuació són harmonitzar la senyalització, fer més perceptibles els punts negres per a tots els usuaris i, principalment, lluitar contra les persones conductores que circulen amb **excés de velocitat**, les que hagin ingerit **alcohol i/o drogues**, i aquelles persones que no porten cordat el **cinturó de seguretat** (Comissió de les Comunitats Europees, 2002, p. 73-76). Aquests objectius s'han de complementar amb:

“la prevenció de les conductes perilloses i el desenvolupament dels intercanvis de bones pràctiques per fomentar reflexos responsables a la carretera, mitjançant accions de formació i educació, particularment dels conductors joves.” (Comissió de les Comunitats Europees, 2002)

1.2 El Servei Català de Trànsit: els plans de seguretat viària

El Servei Català de Trànsit va fer seus els objectius europeus i, en els plans de seguretat viària successius, va determinar com a objectius prioritaris la lluita contra la indisciplina viària, alhora que defensava un canvi de concepció cultural “de manera que la infracció de trànsit esdevé una excepció i no pas una desobediència socialment acceptada” (SCT, 2002, p. 5). Al Pla de segureta viària 2005-2007 trobem un compendi de la filosofia que impregna les estratègies del Servei Català de Trànsit i en les quals les policies de trànsit municipals (policies locals i guàrdies urbanes) i el cos de Mossos d'Esquadra juguen un paper cabdal; l'objectiu comú és aconseguir la reducció a curt termini de la sinistralitat i que es produeixi “un canvi cultural de llarg abast, profund i permanent en la conducció, la circulació i la mobilitat, en la línia d'afavorir un decrement constant dels nivells d'accidents amb víctimes i rebutjar socialment el comportament de risc en el trànsit” (SCT, 2004, p. 5).

Els plans de seguretat viària del Servei Català de Trànsit (SCT 2002, 2004 i 2008) mostren una evolució en el tractament de l'educació viària, que passarà a ocupar un paper cada cop més rellevant com a via de conscienciació dels riscos que comporta la circulació. Un punt d'inflexió molt important va ser la publicació de la *Guia d'educació per a la mobilitat segura* (GEMS) l'any 2004 (SCT, 2004), que va comptar, entre d'altres, amb la participació de membres de l'especialitat de trànsit del cos de Mossos d'Esquadra i de les policies locals de diversos municipis de Catalunya. La GEMS significà un esforç clar per unificar els criteris d'orientació en l'elaboració de programes d'educació per a la mobilitat segura a tot Catalunya. A la guia es determinen quatre factors personals de risc: l'errònia o insuficient percepció del risc, l'escassa consciència d'un mateix, la influenciabilitat i la manca d'adaptabilitat. Per això, les accions formatives proposades per la GEMS es basen en tres etapes: conèixer el perill (a partir d'informacions i conceptes clau), percebre'l (a través d'experiències) i voler-lo evitar (treballant les actituds i els valors, juntament amb les emocions que es manifesten en una situació de perill o de decisió).

1.3 Canvis normatius

La normativa de referència quant a seguretat viària són el Codi penal i la Llei de seguretat viària, amb els reglaments que la desenvolupen.

- a) *Codi penal*: Llei orgànica 15/2007, de 30 de novembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal en matèria de seguretat viària.

b) *Llei de seguretat viària*: Reial decret legislatiu 339/1990, de 2 de març, pel qual s'aprova el text articulat de la Llei sobre trànsit, circulació de vehicles de motor i seguretat viària.

1. *Reglament general de circulació* (Reial decret 1428/2003, de 21 de novembre)
2. *Reglament del procediment sancionador* (Reial decret 320/1994, de 25 de febrer)
3. *Reglament general de vehicles* (Reial decret 2822/1998, de 23 de desembre)
4. *Reglament general de conductors* (Reial decret 818/2009, de 8 de maig)

Aquesta normativa es pot consultar a la pàgina: <http://www.gencat.cat/transit/leg.htm>.

Els canvis en la normativa penal i administrativa que regula la circulació de vehicles i el transport de mercaderies i viatgers han estat molts en aquests deu anys; hem de pensar que tant el *Codi penal* com la *Llei de seguretat viària* i els seus reglaments s'han modificat per adaptar-se a les demandes socials en matèria de seguretat viària.

Com a principals modificacions, cal assenyalar la regulació del **permís per punts**; l'enduriment de les penes pels delictes relacionats amb la seguretat viària, que es concreten a tipificar com a delicte l'excés de velocitat en 60 km/h en via urbana i en 80 km/h en via interurbana; l'establiment de la taxa penal d'alcohol en 0,60 mg/l en aire espirat i la persecució dels delictes de falsificació documental relacionats amb el món del transport, aquesta última impulsada directament pels especialistes de trànsit del cos de Mossos d'Esquadra.

Cal remarcar que un dels problemes principals a què s'han d'enfrontar els policies de trànsit és la baixa percepció de la comissió del delicte o la infracció per part de les persones conductores i usuàries de les vies públiques quan infringeixen la normativa vigent.

2. La policia de trànsit del cos de Mossos d'Esquadra

2.1 La consolidació de l'estratègia centrada en els tres pilars bàsics: velocitat, alcohol i cinturó de seguretat

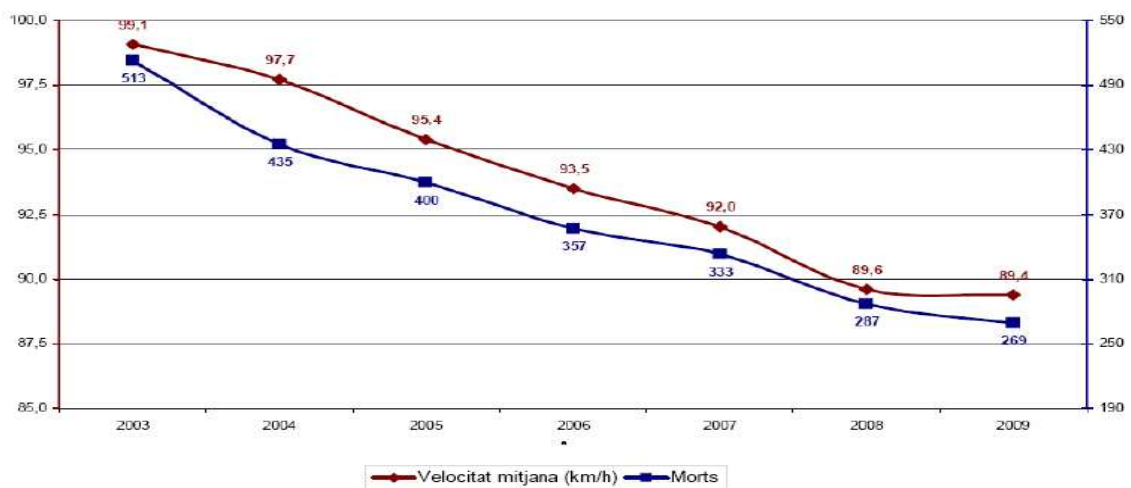
La policia de trànsit, a través de la Divisió de Trànsit i les àrees territorials de trànsit (ART), és qui posa en relleu i porta a terme principalment les estratègies que s'han

d'aplicar amb una doble finalitat: prevenir els usuaris de la carretera que poden cometre delictes i perseguir els que ja els han comès. Per tant, ens trobem amb una part de l'organització policial que prioritza i determina els diferents mètodes i estratègies d'aplicació policial en matèria de seguretat viària, però que és plenament conscient de la limitació dels recursos disponibles i del fet que, tot i optimitzar-ne l'ús, els resultats estaran estretament relacionats amb la implicació i la participació de tota la societat.

En definitiva, la prevenció i la denúncia de les infraccions té com a finalitat provocar en el conductor el canvi d'actituds necessari perquè es conscienciï del perill i eviti les situacions de risc relacionades amb la seguretat viària.

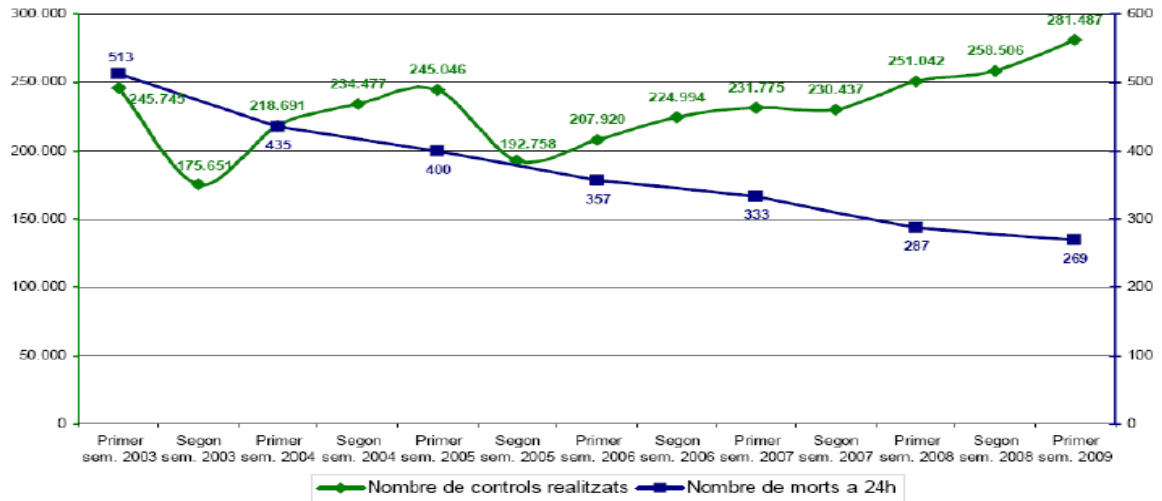
Seguint les directrius europees i les línies estratègiques marcades pels successius plans de seguretat viària de Catalunya, des de la constitució de la policia de trànsit del cos de Mossos d'Esquadra es va apostar per incrementar els controls de velocitat, alcohol i sistemes de retenció, i la correlació directa amb la disminució del nombre de persones mortes en accident de trànsit queda patent als gràfics següents:

Gràfic 1: Evolució de la velocitat mitjana a la xarxa de carreteres de Catalunya

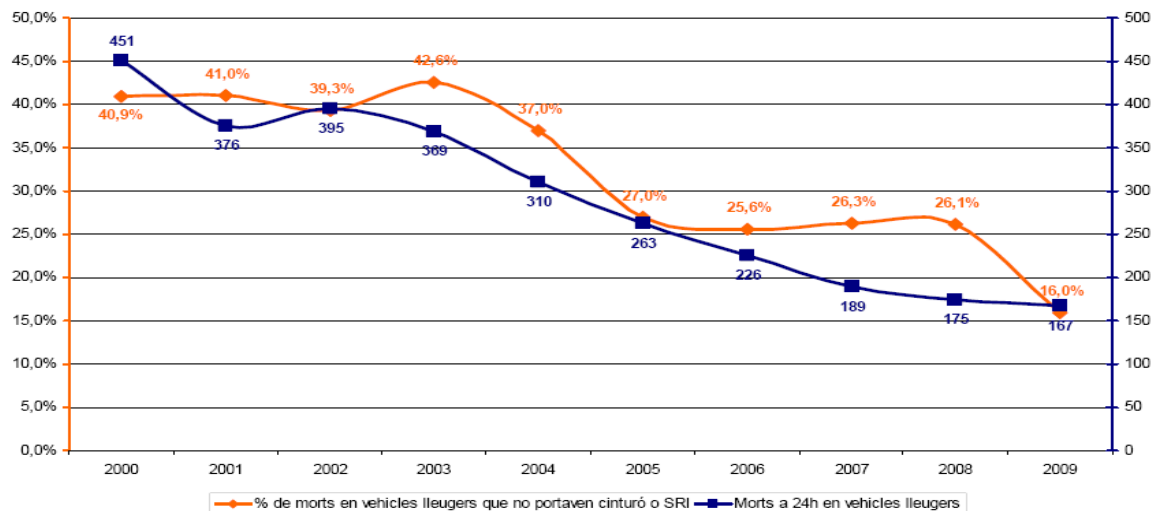
Gràfic extret del *Dossier de premsa*, Barcelona, 2 de gener de 2010,
http://www.gencat.cat/transit/index_notes.htm

Gràfic 2: Evolució del nombre de controls d'alcoholèmia

Gràfic extret del *Dossier de premsa*, Barcelona, 2 de gener de 2010,
http://www.gencat.cat/transit/index_notes.htm

Gràfic 3: Percentatge de morts en vehicles lleugers que no portaven cinturó o SRI
Nombre de víctimes mortals en vehicles lleugers

Gràfic extret del *Dossier de premsa*, Barcelona, 2 de gener de 2010,
http://www.gencat.cat/transit/index_notes.htm

Tot i l'efectivitat dels controls policials basats en els tres pilars clau del *Llibre blanc* –velocitat, alcohol/drogues i cinturó de seguretat–, una bona acció policial en matèria de seguretat viària no es pot concentrar exclusivament en la via sancionadora, és a dir, en la reacció davant la infracció. Des dels inicis, l'any 2000, hi havia la consciència de la necessitat de crear ponts de comunicació que permetessin aprofitar els coneixements i l'experiència policial, els estudis realitzats per l'SCT, la DGT i les asseguradores, amb la finalitat de conèixer millor el perfil de les persones conductores catalanes i apostar per línies estratègiques basades en l'educació per a la mobilitat segura.

El punt de partida havia de ser esvaïr les falses idees preconcebudes de les persones conductores catalanes entorn de la indisciplina viària, de la percepció del risc i dels accidents de trànsit.

Taula 1: Idees preconcebudes de les persones conductores catalanes

Idees preconcebudes	Per què és una idea preconcebuda?	Per què no és vàlida com a aproximació a la realitat?
(Indisciplina viària) El nombre d'accidents de trànsit s'està reduint.	És una sensació compartida per la major part de la societat i, d'alguna manera, "promoguda" per la publicitat i les dades estadístiques facilitades per l'Administració.	El nombre d'accidents i d'accidents amb víctimes s'ha incrementant en el període 2005–2007 (DGT, 2008; SCT 2008; UNESPA, abril 2008). El que ha disminuït és el nombre de morts en accident.
(Percepció del risc) El risc de patir un accident de trànsit és molt baix.	És una idea compartida per gran part dels conductors.	A Espanya, es pateix un accident cada 14 segons (UNESPA, abril 2008). Segons les estadístiques de la UE una de cada tres persones serà víctima d'un accident de trànsit durant la seva vida (Erscharter, 2009).
(El concepte de bon conductor) Jo sóc un bon conductor i la resta són un perill.	7 de cada 10 persones conductores catalanes es creuen bones conductores i consideren que el 61% de les restants són unes inconscients al volant (UNESPA, setembre 2008).	Evidentment, la percepció individual dels conductors no s'ajusta a la realitat.
Els accidents escapen al nostre control, són inevitables, fortuïts.	Estesa opinió que justifica la possibilitat de veure's involucrat en un accident per atzar.	Els accidents no són accidentals (OMS), són prevenibles, controlables i evitables. Són conseqüència d'un procés (Montoro i Toledo, 1997).

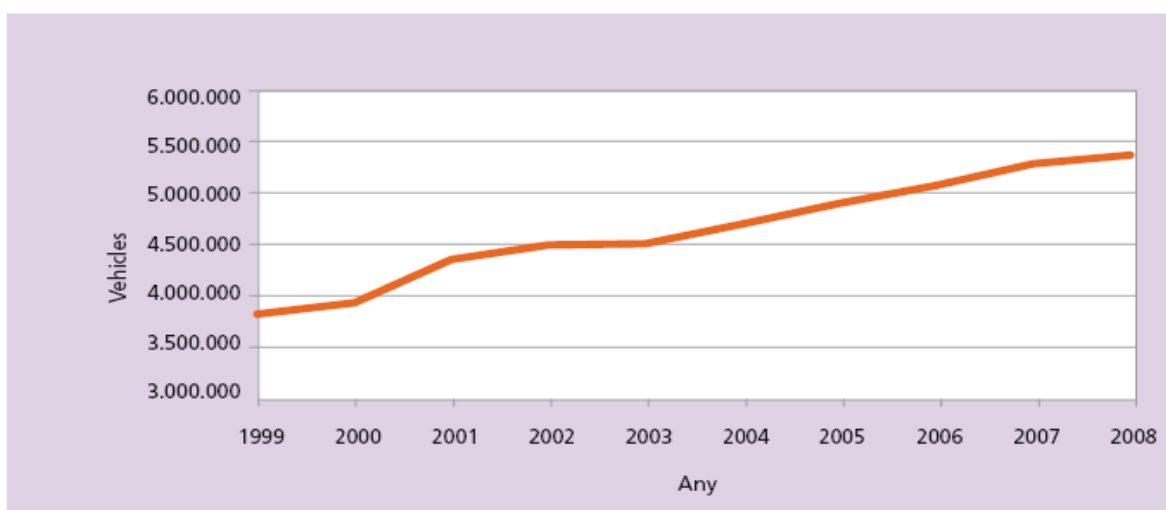
Taula d'elaboració pròpia

El coneixement del perfil de les persones conductores catalanes i de les prencions que impregnen la nostra societat ha permès a la policia de trànsit adequar les activitats d'autoconscienciació i reflexió adreçades a elles, amb la finalitat d'evitar actituds de risc i promoure conductes segures. Per tant, ha ajudat a orientar els continguts i les activitats de les xerrades i les activitats d'educació per a la mobilitat atenent l'especificitat del col·lectiu de referència: conductors de vehicles agrícoles, conductors de bicicleta, conductors de motocicleta, membres dels diferents cossos de policia, etc.

2.2 L'evolució de la sinistralitat

Les línies estratègiques implementades pels plans de seguretat viària, més l'esforç constant de tots els agents implicats, entre els quals la policia de trànsit, ens permeten avui dia afirmar que, tot i l'augment del parc mòbil –gràfic 4–, el nombre de víctimes mortals en accident de trànsit en via interurbana ha disminuït, passant de 622 l'any 2000 (SCT, 2000, p. 45) a 269 l'any 2009 (SCT, 2010). I el que és més important, aquests darrers 10 anys (2000-2009) reflecteixen una tendència constant a la reducció del nombre de víctimes mortals, com mostra el gràfic 5.

Gràfic 4: Evolució del parc de vehicles

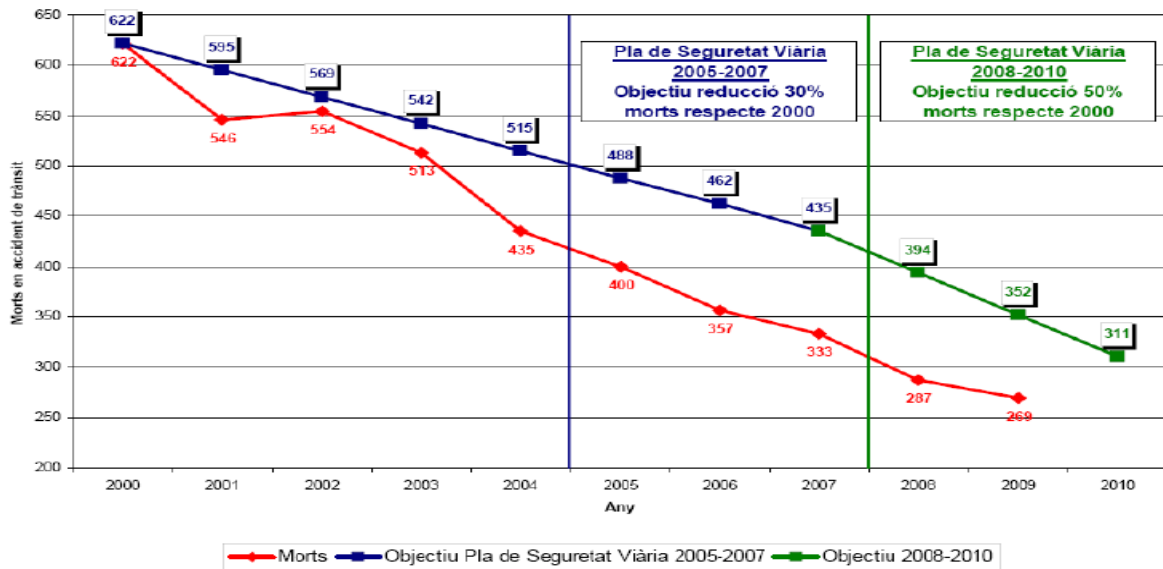
NOTA: A partir de l'any 2001 els ciclomotors s'incorporen al parc de vehicles.

A partir de l'any 2003 s'exclouen del parc de vehicles els que es troben en situació de baixa temporal.

Font: DGT

Gràfic extret de l'*Anuari estadístic d'accidents a Catalunya 2008*, <http://www.gencat.cat/transit/est.htm>

Gràfic 5: Disminució del nombre de víctimes mortals en accident

Gràfic extret del *Dossier de premsa*, Barcelona, 02 de gener de 2010,
http://www.gencat.cat/transit/index_notes.htm

Taula 2: Evolució de l'accidentalitat amb el Pla de seguretat viària 2005-2007

	2005	2006	2007
Morts a 30 dies en vies interurbanes			
Espanya	3.652	3.367	3.082
Catalunya	345	319	288
Accidents amb víctimes en zones interurbanes			
Espanya	42.624	49.221	49.820
Catalunya	3.723	7.959 ³	8.788
Accidents amb danys materials entre vehicles de diferents entitats asseguradores			
Espanya	1.894.097	2.071.021	2.242.916
Catalunya ⁴		329.658	349.528

Taula d'elaboració pròpia.

Dades extretes de: (DGT, 2008), (SCT, 2008, *Anuari estadístic*), (Unespa, abril 2008)

³ L'increment de les xifres respecte al 2006 es deu en part a la millora del sistema de recollida de dades que va suposar la implantació del projecte SIDAT. Servei Català de Trànsit (2007). *Anuari estadístic d'accidents a Catalunya 2006*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació, p. 22.

⁴ Per aconseguir les dades de Catalunya s'ha hagut de treballar sobre les dades de la freqüència temporal mitjana entre sinistres per província l'any 2007. Unespa (abril 2008).

Si ens fixem en les dades corresponents al darrer Pla de seguretat viària finalitzat, el 2005-2007 (taula2), veiem com en aquest període hi ha una clara reducció de les víctimes mortals a 30 dies, però en canvi el nombre d'accidents amb víctimes es va incrementar, tendència que l'any 2008 va variar, ja que es van produir a Catalunya 8.145 accidents amb víctimes, és a dir, 643 menys que l'any anterior.

2.3 L'assoliment de l'objectiu proposat pel Llibre blanc

Unes línies més amunt indicàvem que el *Llibre blanc* proposava la reducció del 50% en el nombre de víctimes mortals en accident de trànsit en el període 2000-2010 i, com hem vist, aquesta difícil fita ja s'ha assolit a les vies interurbanes, on s'ha passat de 622 víctimes mortals l'any 2000 a 269 l'any 2009, és a dir, la reducció ha estat del 56,8% a Catalunya. Tot i això, la policia de trànsit a Catalunya no està ni molt menys satisfeta; és cert que l'esforç val la pena, però és conscient que no es pot abaixar la guàrdia i que cal mantenir el nivell de control de la indisciplina viària no només de forma reactiva mitjançant la via sancionadora, sinó també de forma preventiva, apostant per reforçar l'activitat educativa i formativa en totes les seves vessants.

2.4 La relació entre la policia de trànsit i les víctimes dels accidents

Una de les prioritats de la policia de trànsit del cos de Mossos d'Esquadra durant aquests deu anys ha estat i continua sent el fet de mantenir el contacte amb les víctimes dels accidents de trànsit. Per aquest motiu, es manté una estreta col·laboració amb les associacions de víctimes Stop Accidentes, TRACE – Associació Catalana de Traumàtics Cranioencefàlics i Dany Cerebral i, molt especialment, amb P(A)T – AP(A)T - Associació de Prevenció d'Accidents de Trànsit.

Gràcies al contacte amb les víctimes dels accidents de trànsit, la policia busca millorar la gestió de la primera assistència al lloc de l'accident i també fer-ne un seguiment perquè en tot moment estiguin informades dels drets que les assisteixen i de l'estat de la investigació policial. A més, durant aquests anys han contribuït i continuen contribuint en la formació dels especialistes en trànsit del cos de Mossos d'Esquadra apropant-los al punt de vista de les víctimes a partir de l'exposició de casos reals.

2.5 La policia de trànsit i l'educació per a la mobilitat segura

Des de l'assoliment de les competències en matèria de trànsit a tot Catalunya l'any 2000, la Divisió de Trànsit, a través de les àrees regionals de trànsit (ART), ha esdevingut motor constant i suport a les iniciatives formatives adreçades no només als centres educatius, sinó també a un ampli ventall de col·lectius heterogenis representatius de la nostra societat: adolescents, casals d'avis, persones nouvingudes, empreses de transport, acompanyants de transport escolar, futurs pares, menors que han comès algun delictes contra la seguretat viària, etc.

En l'última dècada s'han produït esdeveniments, congressos, jornades, campanyes, etc. que han ajudat a la conscienciació de la societat sobre la problemàtica de la circulació, la qual ha augmentat la demanda d'activitats d'educació per a la mobilitat segura. En aquest sentit, els Mossos d'Esquadra han apostat per un model que busca la sensibilització i la implicació de totes les persones en la lluita contra les conductes de risc associades a la circulació i, en especial, contra aquelles que es porten a cap habitualment de manera inconscient, amb la intenció de desenvolupar individualment i socialment la conscienciació necessària per provocar canvis d'actituds que garanteixin una mobilitat segura i sostenible.

En els últims cinc anys, més de 100.000 persones han participat en alguna acció formativa d'educació per a la mobilitat segura duta a terme per membres del cos de Mossos d'Esquadra, i s'hi han dedicat més de 1.500 hores anuals. Les activitats que es fan són molt diverses i s'adapten a les especificitats de cada col·lectiu. A més, cada activitat és avaluada per conèixer si s'ha arribat a l'objectiu que s'havia plantejat, promovent la retroalimentació i garantint la millora constant dels continguts.

2.6 Les tasques de la policia de trànsit més enllà dels plans de seguretat viària de Catalunya: el món del transport per carretera

Més enllà del seguiment de les estratègies impulsades pels plans de seguretat viària, la policia de trànsit del cos de Mossos d'Esquadra també ha desenvolupat durant aquests anys una manera de fer pròpia.

El primer punt que ha caracteritzat les accions per combatre la indisciplina viària i reduir el nombre d'accidents de trànsit –tot i que la força de l'acció i la responsabilitat tècnica de la direcció ha recaigut en la Divisió de Trànsit i en els membres de l'especialitat de

trànsit– ha comptat amb la participació i el suport dels agents de seguretat ciutadana. Aquest fet mostra el grau d'implicació de tots els membres del cos de Mossos d'Esquadra en un projecte tan important com és la reducció de les víctimes mortals en accident de trànsit.

També han caracteritzat l'actuació dels especialistes en trànsit la realització constant de: controls de drogues, com a complement dels controls d'alcohol; coordinació i acompanyament dels vehicles de transports especials; controls mòbils d'Inspecció Tècnica de Vehicles Industrials, amb l'objectiu de detectar a la carretera les deficiències dels vehicles de transport i minimitzar l'afectació viària que aquests causen i el risc que suposa que circulin, etc.

Si ens centrem en **el món del transport**, veiem com la cultura, la forma d'organització i/o l'estructura pròpia d'aquest àmbit fa necessari que s'hi presti una atenció especial, donat que participen (a vegades com a víctimes i altres com a responsables) en 8 de cada 10 accidents de trànsit.

A l'accidentalitat s'ha d'afegir, en alguns casos, la manca de respecte per les condicions laborals, que es tradueix principalment en la manipulació del tacògraf –aparell de control del temps de conducció i descans, d'instal·lació obligada per a aquest tipus de vehicles (Reglament CEE 3821/85). Al llarg d'aquests anys, s'ha vist com les pressions econòmiques, per una banda, i la competència, per una altra, afavorien que alguns conductors vulneressin les normatives relatives als temps de conducció i descans (Reglament CE 561/2006). El perill consegüent que això comportava per a la seguretat viària va posar de manifest la necessitat d'incorporar nous procediments de treball per impedir els riscos derivats d'aquest incompliment.

Aquesta situació no era particular de Catalunya; semblava que en l'àmbit europeu el tacògraf analògic era força dèbil, fins al punt que permetia tota mena de manipulacions. La UE es va fer ressò d'aquesta debilitat fins al punt que, per garantir la seguretat, va propiciar un canvi de sistema i va establir l'obligació d'introduir l'anomenat *tacògraf digital* (Reglament CEE 1360/2002).

Un altre canvi important va ser la **creació de la fiscalia de seguretat viària**, que coordina i supervisa les fiscalies territorials en relació amb els delictes contra la seguretat viària. Disposar d'aquests coordinadors ha permès, sobretot, unificar els criteris d'actuació en la repressió d'aquests il·lícits penals de circulació viària, que tenen unes conseqüències especialment negatives sobre les persones.

Donat que els intents de **falsificar les dades** que recollia el tacògraf eren continus en una part del sector i que aquesta voluntat es perpetuava amb la implantació del tacògraf analògic, des de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra es va decidir canviar d'àmbit d'actuació i passar del purament administratiu a l'àmbit penal, donada la gravetat dels fets (Directiva 2008/4/CE) i que les infraccions no es reduïen (Llei 16/1987, art.140.10) malgrat tots els controls, les inspeccions i les sancions.

D'aquesta manera, es va consolidar la persecució penal del fets, constitutius del delictes de falsificació (articles 392 i 391 del Codi penal), ja que s'estaven alterant documents (fulls de registre de temps de conducció i descans, dades emmagatzemades a la memòria del tacògraf i a la targeta de conductor, i certificats d'activitats) l'única finalitat dels quals és acreditar davant l'Administració pública el compliment de la normativa de temps de conducció i de descans.

La persecució penal dels delictes de falsificació relacionats amb el món del transport va anar acompanyada d'estratègies de dissuasió conscient, en altres paraules, de l'esforç per incrementar la percepció de control en el sector optimitzant la visibilitat dels controls i participant activament en campanyes institucionals promogudes per la Direcció General de Transport Terrestre (DGTT) o el Servei Català de Trànsit (SCT).

Si tornem al tema de les conseqüències de la **fatiga** al volant, poden resultar dramàtiques, però la realitat és que l'impacte que té la fatiga en el trànsit encara està per determinar; la intervenció en l'accident de la manca de descans gairebé mai no apareix en les estadístiques de l'accidentalitat. Els cossos policials tenen molta dificultat a l'hora d'establir-la quan el conductor no està sotmès al control normatiu que regeix els conductors professionals. Per exemple, els temps de conducció i descans de compliment obligatori quan els conductors professionals estan dins de la seva jornada són molt estrictes, però, en canvi, un conductor professional que sigui immobilitzat per una infracció d'excés d'hores de conducció i/o manca d'hores de descans podria marxar amb un vehicle particular sense problemes, donat que no hi ha res en la normativa espanyola ni europea que li impedeixi fer-ho.

En aquest sentit, cal que es doni també un canvi cultural i que es desenvolupi la normativa i les eines de gestió i control de nous elements que permetin identificar i retirar de les vies els conductors cansats. Un cop més hem d'afirmar que el problema de la fatiga en la conducció l'ha d'abordar el conjunt de la població.

3. Perspectives de futur i nous reptes

Cal mantenir la pressió sobre els factors personals que intervenen en els accidents i en la inseguretat viària i, per tant, no abaixar la intensitat dels controls de velocitat, alcohol, sistemes de retenció i condicions tècniques dels vehicles; dels controls de temps de conducció i descans, i de tots aquells necessaris per garantir una mobilitat segura i sostenible.

Cal aportar a la societat els coneixements extrets de la pràctica diària de les persones especialistes en la matèria de trànsit creant sinergies que ens ajudin a canviar la perspectiva social sobre l'accidentalitat, l'ús de les vies i dels vehicles i, sobretot, que contribueixin a construir aquesta nova figura de la persona conductora implicada en la seguretat viària i la mobilitat sostenible que la societat demanda.

En consonància amb la idea anterior, tenim la col·laboració amb els mitjans de comunicació i la realització de projectes ambiciosos, com un llibre centrat en el condicionament de la càrrega o estiba. Per posar alguns exemples més, la policia de trànsit del cos de Mossos d'Esquadra va ser pionera en la detecció de drogues en la conducció, però encara queda molta feina per fer en l'àmbit dels elements mecànics (funcionament de llums, frens, etc.), motiu pel qual s'elabora un pla d'inspecció extraordinària per a vehicles industrials), en l'excés de pes, en la detecció de fatiga... i en la millora de la detecció d'infraccions que impliquen un risc greu per a la seguretat viària, com són els avançaments antireglamentaris.

S'ha de treballar –com s'està fent amb la incorporació d'un procediment electrònic de confecció de denúncies a través de PDA– en altres sistemes electrònics de detecció de les infraccions per tal d'alliberar l'agent de policia d'aquesta tasca mecànica i poder-lo destinar a altres tasques que únicament un agent de policia pot fer.

També s'està aprofundint en la investigació postaccident, que permet establir correlacions causals entre els múltiples factors que intervenen en els accidents i la gravetat de les lesions de les persones i alhora ajuden a determinar les responsabilitats dels accidents.

Pel que fa a la formació, cal desenvolupar i fer compatibles entorns virtuals d'aprenentatge amb suport presencial a les tasques desenvolupades a la carretera, ja que els entorns virtuals permeten salvar les distàncies d'espai (Catalunya) i temps (el col·lectiu treballa a torns les 24 hores del dia) existents entre els membres de trànsit. Les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) afavoreixen l'autogestió de

l'aprenentatge, la individualització, la participació asincrònica en grups de coneixement i la construcció col·laborativa de coneixement, els quals són necessaris per garantir el manteniment de les bones qualitats formatives que requereix l'especialitat, tot coordinant els sabers individuals i establint ponts de contacte entre aquests per garantir el saber col·lectiu, un saber que, juntament amb les tasques de suport i guia presencials a la carretera, esdevé saber pràctic.

Bibliografia i webgrafia

COMISSIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES (2002). "La inseguridad vial", dins del *LIBRO BLANCO — La política europea de transportes de cara al 2010: la hora de la verdad*, Luxemburgo: Oficina de Publicaciones Oficiales de las Comunidades Europeas.

DIRECCIÓN GENERAL DE TRÁFICO (DGT). (2008) *Informe de evolución de la accidentalidad: Accidentes con víctimas (período 2003–2007)*. Madrid: Consejo Superior de Seguridad Vial.

European road Safety Charter
<<http://www.erscharter.eu/>>

Generalitat de Catalunya, pàgina de normativa de trànsit
<<http://www.gencat.cat/transit/leg.htm>>

MONTORO, L.; TOLEDO, F. (1997). "El accidente: prevención y estrategias de intervención", dins *El factor humano en la conducción de trenes: Manual de conducción segura*, Intras.

P(A)T – AP(A)T, Associació per a la Prevenció Accidents de Trànsit
<<http://www.pat-apat.org>>

Reglament CEE 3821/85 del Consell relatiu a l'aparell de control en el sector del transport per carretera de 20 de desembre de 1985.

Reglament CE 561/2006 del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de març de 2006, relatiu a l'harmonització de determinades disposicions en matèria social en el sector del transport per carretera on es regulen els temps de conducció i descans.

Reglament 1360/2002, de 13 de juny de 2002, pel qual s'adapta al progrés tècnic el Reglament CEE 3821/85 del Consell relatiu a l'aparell de control en el sector del transport per carretera.

Directiva 2008/4/CE de la Comissió, de 23 de gener de 2009, relativa a les mesures per prevenir i detectar la manipulació de les dades del tacògraf que modifica la Directiva 2006/22/CE, i la Recomanació de 23 de gener de 2009 sobre directrius de bones pràctiques en matèria d'inspeccions dels aparells de control.

Llei 16/1987, de 30 de juliol, d'ordenació del transport terrestre. BOE núm. 182, de 31 juliol de 1987. L'article 140.10 preveu com a infracció molt greu "qualsevol manipulació de l'aparell de control, així com la instal·lació dels elements creats per a aquest fi".

SERVEI CATALÀ DE TRÀNSIT (SCT) (2000). *Anuari estadístic d'accidents a Catalunya any 2000*. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació. Generalitat de Catalunya.

SERVEI CATALÀ DE TRÀNSIT (SCT) (2002). *Pla català de seguretat viària 2002-2004*. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació. Generalitat de Catalunya.

SERVEI CATALÀ DE TRÀNSIT (SCT) (2004). *Pla de seguretat viària 2005-2007*. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació. Generalitat de Catalunya.

SERVEI CATALÀ DE TRÀNSIT (SCT) (2004). *Guia d'educació per a la mobilitat segura: orientacions per a l'elaboració de programes*. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació. Generalitat de Catalunya.

SERVEI CATALÀ DE TRÀNSIT (SCT) (2008). *Pla de seguretat viària 2008-2010*. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació. Generalitat de Catalunya.

SERVEI CATALÀ DE TRÀNSIT (SCT) (2008). *Anuari estadístic d'accidents a Catalunya 2007 i 2008*. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació. Generalitat de Catalunya. [En línia]

<http://www.gencat.net/transit/pdf/AnuariAcci2007_Master.pdf>

SERVEI CATALÀ DE TRÀNSIT (SCT) (2010). *Dossier de premsa*, Barcelona, 02 de gener de 2010. [En línia]

<http://www.gencat.cat/transit/index_notes.htm>

Stop Accidentes

<<http://stopaccidentes.org>>

TRACE

<<http://www.tracecatalunya.org>>

UNESPA (abril 2008). “En España se produce un golpe de chapa cada 14 segundos”. [En línia]
<<http://www.unespa.es/frontend/unespa/En-Espana-Se-Produce-Un-Golpe-De-Cahapa-Cada-14-Segundos-vn2901-vst211>>

UNESPA (agost 2008). “¿Cuál es mi riesgo de tener un accidente?” [En línia]
<<http://www.unespa.es/frontend/unespa/Cual-Es-Mi-Riesgo-De-Tener-Un-Accidente-vn2904-vst211>>

Col·labora amb *Apunts de Seguretat*!

La revista ***Apunts de Seguretat*** vol contribuir a ampliar els coneixements dels professionals de la seguretat sobre temàtiques d'especial interès i també a enfortir els lligams i la col·laboració entre responsables polítics i tècnics i especialistes del món acadèmic, social i policial.

Pel que fa als temes sobre els quals es poden presentar **propostes d'article**, es consideren especialment rellevants les aportacions sobre el crim organitzat, l'àmbit penitenciari, els canvis jurídics o legislatius, la violència masclista, les bandes juvenils, el terrorisme o l'organització de la convivència i el civisme i els efectes previstos o reals sobre la seguretat. També, els que afrontin des de noves perspectives d'anàlisi dades estadístiques o policials o n'aportin de noves. El consell de redacció també resta obert a altres temes que en moments determinats poden tenir un interès prioritari per a la seguretat de Catalunya.

En tots els casos, es demana que l'anàlisi s'orienti a afavorir una tasca diària més eficaç i eficient dels professionals de la seguretat, tant des d'un punt de vista preventiu com reactiu, i lligant l'anàlisi teòrica amb el vessant d'aplicació pràctica. I que, en la mesura que sigui possible, aportï reculls de bones pràctiques i/o propostes de millora. En aquest sentit, és útil tenir present que la revista s'adreça principalment als comandaments dels cossos i forces de seguretat de Catalunya i als alcaldes i regidors dels municipis catalans.

Les persones que hi vulguin col·laborar amb un article han de fer arribar a la secretaria de redacció (apuntsdeseguretat@gencat.cat), en suport electrònic, un resum d'unes 150 paraules dels continguts que hi volen desenvolupar, juntament amb la fitxa següent correctament emplenada. Si l'article que proposen és seleccionat per a properes edicions de la revista, la secretaria de redacció hi contactarà per informar-les dels terminis i condicions d'entrega i confirmar la seva disponibilitat.

Una altra forma de col·laborar amb la revista és fent-hi arribar **suggeriments de millora** sobre el treball fet i/o **propostes de temes concrets a abordar o de textos fonamentals** sobre la seguretat dels quals es considera que caldria fer difusió a Catalunya.

Fitxa de col·laboradors/ores <i>Apunts de Seguretat</i>	
Dades personals	
Nom i cognoms:	
Centre de treball:	
Càrrec:	
Adreça electrònica:	
Telèfon de contacte:	
Dades de la col·laboració	
Dels següents apartats, empleneu només aquell/s que correspongui/n segons el tipus de col·laboració que proposeu.	
1. Si voleu publicar un article	
Títol sinòptic de l'article proposat:	
Paraules clau de l'article proposat:	
Resum de continguts (10-15 línies)	
S'ha publicat anteriorment?	
Quan i on s'ha publicat?	
2. Si voleu proposar millores	
Suggestiment 1:	
Suggestiment 2:	
3. Si voleu proposar algun text bàsic del qual convé fer difusió (prèvia traducció, si cal)	
Títol:	
Autor:	
Tipus de text (llibre, capítol, etc.)	
Referència bibliogràfica:	
Motiu pel qual se'n recomana la difusió a través d' <i>Apunts de Seguretat</i> .	
Revista <i>Apunts de Seguretat</i> Secretaria de redacció Gabinet de la Secretaria de Seguretat Dept. d'Interior, Relacions Institucionals i Participació Passeig de Sant Joan 39-41, Palauet, 3a planta Tel.: 93 551 25 23 A/e: apuntsdeseguretat@gencat.cat	

Apunts de seguretat

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
Secretaria de Seguretat

secretaria de redacció:

Ferran Alonso
Rosa Mur
Elisenda López apuntsdeseguretat@gencat.cat